

NOVA DANICA

ILI

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

ZA PROSTU GODINU

1887.

Cina : 25 novčića.

Mozè sé dobiti kod
GJURÓ KRÉCI

U SUBATICI,
TISKOM JOSIPA BITTERMANA 1886.

NOVA DANICA

ILI

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

ZA PROSTU GODINU

1887.

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

Br.: 26/97 28

SUBOTICA
KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

Cina : 25 novčlca.

proširio se

U SUBATICI,
TISKOM JOSIPA BITTERMANN 1886.

zkvh.org.rs

Godovne opazke.

- Od stvaranja svita ima: 5836 godina.
Od kako je Bog potopom svit potopio: 5334.
Od kako je Rim sagrađen broji se: 2637 godina.
Od porođenja Isusovog ovo je: 1887-a godina.
Od kako je Isus umro na križu prošlo je: 1854 godine
Od skončanja Jeruzolim grada: 1813
Odkako je magjarski narod došao u današnju domovinu: 998.
Od kako je barut iznadjen: 507 godina.
Od kako se knjige štampaju: 447.
Od otkrića Amerike: 397.
Od kako je krumpir unešen: 302.
Od kako su očale iznadjene: 278.
Od kako su zidne sate iznadjene: 230.
Od kako Bunjevci stanuju u Bačkoj: 200 godina prošlo.
Od oslobodjenja Budim grada: 200.
Od kako je parni stroj iznadjen: 188.
Od kako parobrod plovi vodom: 82.
Od kako se ljudi vlakom voze: 80.
Od kako je njihovo veličanstvo naš Kralj okrunjen: 19.
Od kako je Bosna-Hercegovina oslobodjena: 11.
Od kako njihova svetost sadašnji rimpapa sidi u Petrovoj stolici: 9.

SIČANJ, ili JANUAR,

broji XXXI dan.

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Subata	1 Mladi Božid	☉	20 Prosinac Ignatije
1.) U ono vrime, kad bi umro Irud. Mat. 2. r. 19 ~ 23.			
Nedilja	2 Makarije opat	☉	21 Julijana
Ponedil.	3 Genoveva divica	☉	22 Anastasija
Utorak	4 Tit. biskup	☉	23 10 muč. na kritu
Srida	5 Telesfor papa muč.	☉	24 Egenija
Četvrt.	6 Sv. tri kralja	☉	25 Božid (rodj. Hrsta)
Petak	7 Lucijan mučenik †	☉	26 Zbor bogorod.
Subata	8 Severin opat	☉	27 Stefan prvi muč.
2. Isus 12 godišnji mladić u crkvi jeruzolimskoj Luk. 2.			
Nedilja	9 Julijan mučenik	☉	28 20 tisuća muč.
Ponedil.	10 Agaton papa	☉	29 Mladenci
Utorak	11 Higin papa muč.	☉	30 Anisija
Srida	12 Ernest opat	☉	31 Melanija Jos. David
Četvrt.	13 Hilarij biskup	☉	1 Sičanj 1887 Nov. lit.
Petak	14 Felix mučenik †	☉	2 Silvester papa
Subata	15 Pavao pustinjač	☉	3 Malahija prorok
3.) Svatba u Kani. Ivan p. 2. r. 1—11.			
Nedilja	16 Prisp. ime Isusovo	☉	4 Zbor po apoštola
*Ponedil.	17 Antun pustinjač	☉	5 Teopempto i Teona
Utorak	18 Stol. sv. Pet. u Rimu	☉	6 Bogojavljenje
Srida	19 Kanut kralj, muč.	☉	7 Zbor Ivana Krst.
Četvrt	20 Fabian i Sebastian	☉	8 Georgije i Emilijan
Petak	21 Agneta div. muč. †	☉	9 Polijevkto
Subata	22 Vinc. i Anast. muč.	☉	10 Grigorije Nis.
4.) Isus izličeje gubavca. Mat. 8. r. 1—13.			
Nedilja	23 Zaručenje B. D. M.	☉	11 Teodosije
Ponedil.	24 Timotej bisk. muč.	☉	12 Tatijana
Utorak	25 Obraćanje sv. Pavl.	☉	13 Jermilo
Srida	26 Polik. biskup muč.	☉	14 Sava I. ark. srb.
Četvrt.	27 Ivan zlatoust. bisk.	☉	15 Pavao Tiv.
Petak	28 Margarita divica †	☉	16 Verige apošt. Petra
Subata	29 Franj. Saleški bisk.	☉	17 Antonije veliki
5.) Isus u ladjici. Mat. 8. r. 23—27.			
Nedilja	30 Martina divica	☉	18 Arhiep, Maksim
Ponedil.	31 Petar Nol. priznav.	☉	19 Makarije Misiski

Misečne mine:

☾ Prvi četvrt 2. u 1 sat 36 časi posle podne. Mutno, vitrovito i hladno.

☽ Pun misec 9. u 11 sati 48 časi posli podne. Snig, mećava i tvrda zima.

☾ Zadnji četvrt 16. u 4 sata 38 časi posli podne. Noćom se mrzne ko kost, danjom toplije.

● Mladi misec 24. u 4 sata 17 časi. Vedro ko srebro. Posle tmurno.

Gatanje po Herschelu: od 3. do 9-og jaki vetrovi sa snigom. Od 9-og do 16-og hladno, vitrovito, vedro. Od 16-og do 24-og ljuta zima. Od 24-og do konca miseca, maglovito, oblačno i prominljivo.

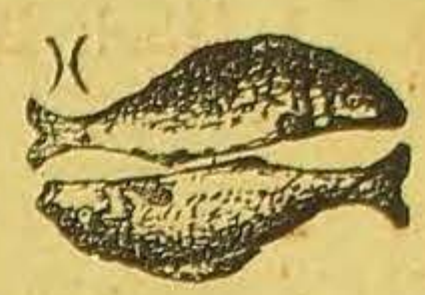
Sičnja	Sunce izlazi:		Sunce zapada:		Dužina dana:	
2.	u 7 sati	54 časa	u 4 sata	15 časi	8 sati	21 čas
9.	u 7 "	52 "	u 4 "	23 "	8 "	31 "
16.	u 7 "	48 "	u 4 "	32 "	8 "	44 "
23.	u 7 "	42 "	u 4 "	43 "	9 "	1 "
30.	u 7 "	35 "	u 4 "	53 "	9 "	18 "

* Jesse

VELJAČA, ili FEBRUAR,

broji XXVIII dan.

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Utorak	1 Ignacij bisk. muč.		20 Jevtimije veliki
Srida	2 Očišćenje B. D. M.		21 Maksim izpovidnik
Četvrt.	3 Blaž biskup muč.		22 Timotej
Petak	4 Veronika †		23 Klimente
Subata	5 Agata divica muč.		24 Ksenija
6.) O poslenicah u vinogradu. Mat. 20. r. 1—16.			
Nedilja	6 Sedamdes. Dorot.		25 Grigorije bogoslov
Ponedil.	7 Romualdo opat		26 Ksenofonte
Utorak	8 Ivan Matski prizn.		27 Prinos mošti Jov.
Srida	9 Apolonija divica		28 Jefren Sirin
Četvrt.	10 Skolastika divica		29 Triodij
Petak	11 Desiderij biskup †		30 Tri Jerarha
Subata	12 Eulalija divica		31 Kir i Jova
7.) O sijaču i simenu. Luk. 8. 4—15.			
Nedilja	12 Šestdes. Fuska d.		1 Veljača, Trifon
Ponedil.	14 Valentin sveć. muč.		2 Sretenije
Utorak	15 Faustin i Jov. muč.		3 Simeon
Srida	16 Julijana div. muč.		4 Isidor Pilusijski
Četvrt.	17 Sabina		5 Agata
Petak	18 Simeon bisk. m. †		6 Vukol i Fotije
Subata	19 Konrad pustinjač		7 Partenije
8.) Isus izličuje slipca. Luk. 18. 31—43.			
Nedilja	20 Petdesetn. Euharij.		8 Mesopust.
Ponedil.	21 Eleonora kraljica		9 Nikifor
Utorak	22 Stol. sv. Pet. u Ant.		10 Haralampije
Srida	23 Pepel. Pet. D. b. †		11 Blaž mučenik
Četvrt.	24 Matija apoštol †		12 Melst biskup
Petak	25 Viktorin †		13 Zole Fotina
Subata	26 Alexander †		14 Aksentije
9.) Isusa djavao napastuje. Mat. 4. 1—11.			
Nedilja	27 Čista, Invocabit		15 Siropust
Poned.	28 Roman opat †		16 Pamfil

Misečne mine:

☾ Prvi četvrt 1. u 9 sati 43 časa prije podne. Kiša sa snigom.

☽ Pun misec 8. u 11 sati 30 časi prije podne. Pomrčanje.

☾ Zadnji četvrt 15. u 2 sata 48 časi u jutro. Vrime vitrovito.

☉ Mladi misec 22. u 10 sati 56 časi u večer. Sunčano pomrčanje.

Gatanje po Herschelu: od 1. do 8 og čisto al hladno vrime, od 8 og do 15-og vitrovito sa snigom i kišom, od 15-og do 22-og oblačno, kiša, snig. Posle lipo. Od 22 og do 28. Neprikidno sumorno vrime s kišom i snigom.

Sičnja	Sunce izlazi:	Sunce zapada:	Dužina dana:
6.	u 7 sati 25 časi	u 5 sati 5 časi	9 sati 49 časi
13.	u 7 " 13 "	u 5 " 16 "	10 " 3 "
20.	u 7 " 1 "	u 5 " 38 "	10 " 27 "
27.	u 6 " 48 "	u 5 " 89 "	10 " 51 "

OŽUJAK, ili MARTIUS,

broji XXXI dan.

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Utorak	1 Albin biskup †		17 Teodor
Srida	2 Simplic p. kvatra		18 Leon papa
Četvrt.	3 Kunegunda div. †		19 Arhip
Petak	4 Kazimir prizn. †		20 Lav
Subata	5 Eusebija mučenik †		21 Timotej pripodobni

10.) Priobraženje Isusovo. Mat. 17. 1—9.

Nedilja	6 Psčista , Reminisc.		22 Mavrikije
Poned.	7 Toma Akv. prizn. †		23 Polikarpo
Utorak	8 Ivan od Boga †		24 Obret. glav. Jov. Kr.
Srida	9 Franciska udova †		25 Tarasije
Četvrt.	10 40 mučenika †		26 Porfirije
Petak	11 Heraklije muč. †		27 Prokopije
Subata	12 Gregorije V. papa †		28 Vasilije

11.) Isus izgoni djavola. Luk. 11. 14—28.

Nedilja	18 Bezimena , Oculi		1 Ožujak Jevdokija
Poned.	14 Matilda udova †		2 Teodor
Utorak	15 Longin mučenik †		3 Jevtropije
Srida	16 Heribert biskup †		4 Prinosa Vencesl. č.
Četvrt.	17 Gertruda divica †		5 Konon
Petak	18 Eduardo kralj †		6 42 mučenika
Subata	19 Josip zaručnik BD		7 Vaso mučenik

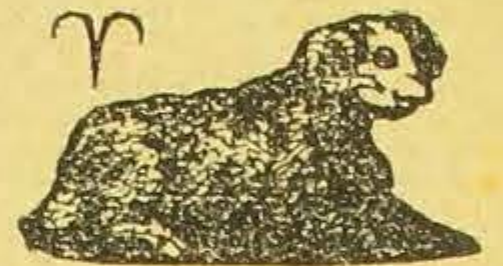
12.) Isus nahrani 5000 ljudi. Iv. 6. 1—15.

Nedilja	20 Sridopostna Letare		8 Teofilakto
Poned.	21 Benedikto opat †		9 40 mučenika
Utorak	22 Oktavijan muč. †		10 Kodrat
Srida	23 Oton biskup †		11 Sofronije
Četvrt.	24 Gabriel arhangj. †		12 Teofan i Grigorije
Petak	25 Blagovist BDM. †		13 Nicefor
Subata	26 Emanuel muč. †		14 Venedikto

13.) Žudije hoće Isusa kamenovat. Iv. 8. 46—59.

Nedilja	27 Gluha , Judica		15 Agapije
Poned.	28 Guntram kralj †		16 Savin
Utorak	29 Eustakije prizn. †		17 Aleksije
Srida	30 Kvirin mučenik †		18 Kiril
Četvrt.	31 Amos prorok †		19 Hrisanto i Darija

Ožujka	Sunce izlazi:		Sunce zapada:		Dužina dana:	
6.	u 6 sati	35 časi	u 5 sati	49 časi	11 sati	14 časi
13.	u 6 "	20 "	u 6 "	0 "	11 "	40 "
20.	u 6 "	6 "	u 6 "	11 "	12 "	5 "
27.	u 5 "	51 "	u 6 "	21 "	12 "	39 "

Misečne mine:

☾ Prvi četvrt 3. u 2 sata 24 časa u jutro. Čisto.

☾ Pun mesec 9. u 9 sati 50 časi u večer. — Hladno i maglovito.

☾ Zadnji četvrt 16. u 2 sata 58 časi posle podne. Lipo i vruće.

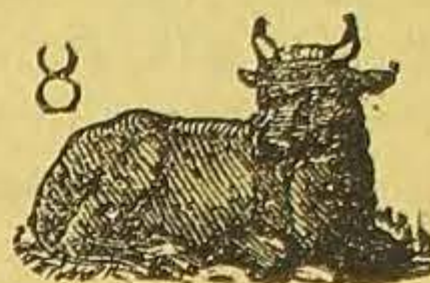
☾ Mladi mesec 24. u 5 sati 26 časi posl. podne. Prominljivo.

Gatanje po Herschelu: od 1-og do 3-eg veliki vetrovi na mistih sa snigom, tako će se minjat do 9-og. Od 9-og do 16-og vreme kišovito. Noćom, kad se izvedri po malo mraza. Od 16 og do 24-og hladno, vitovito. Od 24-og do konca tmurno, oblačno kišovito.

TRAVANJ, ili APRILIS,

broji XXX dan.

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Petak	1 Hugo biskup †	☉	20 Jovan prepodobni
Subata	2 Franjo Paulski †	☉	21 Jakov mladji
14.) Ulaz Isusov u Jeruzolim. Mat. 21. 1-9.			
Nedilja	3 Ovitna, Palma	☉	22 Vasilje
Poned.	4 Isidor biskup †	☉	23 Nikov
Utorak	5 Vincencij Ferr. †	☉	24 Zahar
Srida	6 Celestin	☉	25 Blagovist
Četvrt.	7 Vel. Četvrt. Heg. †	☉	26 Gabriel
Petak	8 Velik petak †	☉	27 Mationa
Subata	9 Vel. subata Ak. †	☉	28 Hilarion
15.) Uskrsnuće Isusovo. Mark. 16. 1-7.			
Nedilja	10 Uskrs g. Isukrsna	☉	29 Cvitna
Poned.	11 Uskrsni ponediljak	☉	30 Jovan Klim.
Utorak	12 Uskrsni utorak	☉	31 Ignatije
Srida	13 Hermenegild. kralj	☉	1 Travanj Marija
Četvrt.	14 Tiburcije muč.	☉	2 Titus
Petak	15 Anastasija muč. †	☉	3 Veliki petak
Subata	16 Lamberto muč.	☉	4 Josip
16.) Isus ulazi kroz zatvorena vrata. Iv. 20. 19-31.			
Nedilja	17 Bila, Turibije muč.	☉	5 Uskrs
Poned.	18 Apolonije muč.	☉	6 2. dan Uskrsa
Utorak	19 Timon mučenik	☉	7 3. dan Uskrsa
Srida	20 Božidar mučenik	☉	8 Irodijon
Četvrt.	21 Anselmo biskup	☉	9 Teopsihije
Petak	22 Soter i Kaj. muč. †	☉	10 Terentije
Subata	23 Adalb. biskup muč.	☉	11 Antipa
17.) O dobrom pastiru. Iv. 10. 11-16.			
Nedilja	24 Miseric. Gjuro mč.	☉	12 Vasilije
Poned.	25 Marko evangj.	☉	13 Artemon
Utorak	26 Klet papa mučenik	☉	14 Martin papa
Srida	27 Peregrin priznav.	☉	15 Aristarh
Četvrt.	28 Živko mučenik	☉	16 Agapije
Petak	29 Petar mučenik †	☉	17 Simeon
Subata	30 Katarina divica	☉	18 Jovan Dekap

Misečne mine:

☾ Prvi četvrt 1. u 3 sata 9 časi posle podne. Lipo vrime.

☽ Pun misec 8. u 6 sati 55 časi prije podne. Vitar, kiša.

☾ Zadnji četvrt 15. u 5 sati 20 časi u jutro. Prominljivo.

☾ Mladi misec 23. u 10 sati 9 časi prije podne. Lipo vruće vrime s grmljavinom.

Ġatanje po Herschelu: Od 1-og do 8-og silna kiša. Od 8-og do 15-og kiša s vтром. Od 15-og do 23-eg oblačno, mutno, često kišovito. Od 24-og do konca vedro lipo vrime. Ako vitar s iztoka duhne, na hladno će se obratit vrime, te mož se bojat mraza.

Travanj	Sunce izlazi:	Sunce zapada:	Dužina dana:
3.	u 5 sati 36 časi	u 6 sati 31 časi	12 sati 55 časi
10.	u 5 " 22 "	u 6 " 42 "	13 " 20 "
17.	u 5 " 9 "	u 6 " 51 "	13 " 42 "
24.	u 4 " 56 "	u 7 " 2 "	14 " 6 "

SVIBANJ, ili MAJUS,

broji XXXI dan.

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne
18.) Do malo i vidit ćete me. Iv. 26. 16—22.			
Nedilja	1 Jubil. Fil. i Jak. ap.	☉	19 Jovan staropeć
Poned.	2 Atanasije biskup	☉	20 Todor fr.
Utorak	3 Našašće sv. križa	☉	21 Januarije
Srida	4 Florijan (Cvet.) mč.	☉	22 Todor Sik
Četvrt.	5 Pius V. papa	☉	23 Gijuro muč.
Petak	6 Iv. prid vrati latin. †	☉	22 Sava mučenik
Subata	7 Stanislav	☉	25 Marko evangj.
19.) Idem k' onomu koj me je poslao. Iv. 16. 5—15.			
Nedilja	8 Cantate Ukaz. Mih	☉	26 Vasilije
Poned.	9 Gregorije Nazian.	☉	27 Janikikije I. arhiep
Utorak	10 Isidor ratsr.	☉	28 9 mučenika
Srida	11 Mamerto biskup	☉	29 Jakov ap.
Četvrt.	12 Pankrac mučenik	☉	30 Jason
Petak	13 Servac biskup B.	☉	1 Svibanj, Jeremija
Subata	14 Bonifac mučenik	☉	2 Atanasije veliki
20.) Što prosili budete od O ca. Iv. 16. 23—30.			
Nedilja	15 Rogate, Sofija	☉	3 Timotej i Mavro
Poned.	16 Ivan Nep. } Molitv. dani	☉	4 Pelagija
Utorak	17 Pashal pas. }	☉	5 Irina
Srida	18 Erik muč. }	☉	6 Job
Četvrt.	19 Spasovo Ivansveć.	☉	7 Znamenje krsta
Petak	20 Bernardin prizn. †	☉	8 Jovan apoštol
Subata	24 Timotej mučenik	☉	9 Nikolaj
21.) Kada dodje Utišitelj. Iv. 15. 26—27.			
Nedilja	22 Exaudi, Jela divica	☉	10 Simon Zelot.
Poned.	23 Desiderijo muč.	☉	11 Kiril i Metodija
Utorak	24 Ivka udova	☉	12 Epifanije
Srida	25 Urban papa muč.	☉	13 Glikerija
Četvrt.	26 Filip Nerije prizn.	☉	14 Spasov dan
Petak	27 Magdalena Paz. †	☉	15 Pahomije
Subata	28 Emilian †	☉	16 Todor
22.) Tko mene ljubi obdržaje moje riči. Iv. 14. 23—31.			
Nedilja	29 Duhovi Maximin	☉	17 Andrija i Ivan
Poned.	30 Duhovski poned.	☉	18 Teodot
Utorak	31 Perka divica	☉	19 Patrikije

Misečne mine:

☾ Prvi četvrt 1. posli polnoći 16 časi. Stalno vrime.

☽ Pun misec 7. u 3 sata 17 časi posle podne. Vruće i oblačno.

☾ Zadnji četvrt 14. u 10 sati 33 časa u večer. Tiho lipo i vruće vrime.

☾ Mladi misec 23. posli pol noći 21. čas. Prominljivo, kad oblačno kad čisto.

☾ Prvi četvrt 30. u 6 sati 35 časi u jutro. Posle zapare grmljavina.

Ovog miseca dvaput se pomladi misec.

Gatanje po Herschelu :
Od 1-og do 7 og lipo ugodno prolićno vrime. Od 7-og do 14-og prominut će se. Od 14-og do 23 eg vrući dani. Od 23-eg vitrovito, mutno, često s kišom, koncem miseca obrati se na lipo ugodno.

Svibnja	Sunce izlazi :	Sunce zapada :	Dužina dana :
1.	u 4 sata 43 časa	u 7 sati 12 časi	14 sati 29 časi
8.	u 4 " 32 "	u 7 " 21 "	14 " 49 "
15.	u 4 " 23 "	u 7 " 30 "	15 " 7 "
22.	u 4 " 14 "	u 7 " 39 "	15 " 25 "
29.	u 4 " 8 "	u 7 " 47 "	15 " 39 "

LIPANJ, ili JUNIUS,

broji XXX dan.

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Srida	1 Pamfil mč kvatro †	☉	20 Talalej
Četvrt.	2 Erasmo biskup	☉	21 Konstantini i Jelena
Petak	3 Klotilda kraljica †	☉	22 Vladimir biskup
Subata	4 Kvirin biskup †	☉	23 Mihojle biskup
23.) Meni je data sva vlast. Mat. 28. 18—20.			
Nedilja	5 Prisveto Trojstvo	☉	24 Trojice
Poned.	6 Norbert priznav.	☉	25 2 dan Trojice
Utorak	7 Roberto opat	☉	26 Karpo i Alfej
Srida	8 Medardo prizn.	☉	27 Teraponte
Četvrt.	9 Brašančevo	☉	28 Nikita
Petak	10 Margita kraljica †	☉	29 Teodosijn
Subata	11 Barnaba apošt.	☉	30 Isak
24.) O velikoj večeri. Luk. 14. 16—24.			
Nedilja	12 Ivan Fakundo pr.	☉	31 Svi sveti
Poned.	13 Antun Paduan. pr.	☉	1 Lipanj, Justina
Utorak	14 Veliki Vazul	☉	2 Nicefor
Srida	15 Vid mučenik	☉	3 Lukilijan
Četvrt.	16 Franjo regis	☉	4 Mitrofan
Petak	17 Sv. srce Isusovo †	☉	5 Dorotej i Ipor
Subata	18 Marcelijan muč.	☉	6 Visarijon
25.) O izgubljenoj ovcu. Luk. 15. 1—10.			
Nedilja	19 Gervasij i Prot. mč.	☉	7 Teodot
Poned.	20 Silverije papa	☉	8 Kirilaleksandrijski
Utorak	21 Sv. Alojsija	☉	9 Teodot
Srida	22 Paulin biskup	☉	10 Timotej
Četvrt.	23 Alban mučenik	☉	11 Bartol i Barnaba
Petak	24 Ivan Krstitelj †	☉	12 Oaufrije
Subata	25 Vilim priznavatelj	☉	13 Akvilina
26.) O velikom ribolovu. Luk. 5. 1—11.			
Nedilja	26 Ivan i Pava	☉	14 Jelisej prorok
Poned.	27 Ladislav kralj	☉	15 Car Lazar
Utorak	28 Lav papa †	☉	16 Tihon
Srida	29 Petar i Pava	☉	17 Manojlo
Četvrt.	30 Spom. sv. Pavla ap.	☉	18 Leontije

Misečne mine :

☉ Pun misec 5. u 11 sati 54 časi u večer. Vruća kiša.

☾ Zadnji Četvrt. 13. u 2 sata 54 časa posle podne. Čisto.

☾ Mladi misec 21. u 8 časi posli podne. Grmljavina i pucavina.

☾ Prvi četvrt 28. u 11 sati 17 časi prije podne. Stalno vruće vrime.

Gatanje po Herschelu: Do 5 og lipo vrime, od tud do 13-og prominljivo. Od 13-og do 21 og često tmurno po kadkad grmljavina. Od 21-og do 28 og vruće čisto vedro vrime. Koncem miseca vitrovito i kišovito.

Lipnja	Sunce izlazi :	Sunce zapada :	Dužina dana :
5.	u 4 sata 3 časa	u 7 sati 54 časa	15 sati 51 časa
12.	u 4 " 0 "	u 7 " 59 "	15 " 59 "
19.	u 4 " 0 "	u 8 " 2 "	16 " 2 "
26.	u 4 " 2 "	u 8 " 3 "	16 " 1 "

SRPANJ, ili JULIUS,

broji XXXI dan.

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Petak	1 Teodorik †	♏	19 Juda apoštol
Šubata	2 Pohod Bl. D. M.	♏	20 Metodija
27.) O opravdanju farizejskom. Mat. 5. 20—24.			
Nedilja	3 Eulogije muč.	♏	21 Julijan
Poned.	4 Udalrik biskup	♏	22 Jevsevije
Utorak	5 Ciril i Met. sl. ap.	♏	23 Agripina
Srida	6 Isaja prorok	♏	24 Ivanj dan
Četvrt.	7 Vilibaldo biskup	♏	25 Fevronija
Petak	8 Kilijan biskup †	♏	26 David Selunski
Subata	9 Lukrecija	♏	27 Samson i Sevir
28.) I-us nahranjuje 5000 ljudi. Mark. 8. 1—9.			
Nedilja	10 Amalia divica	♏	28 Prinoš. mošti K. i J.
Poned.	11 Pius Papa muč.	♏	29 Petar i Pavao
Utorak	12 Hinko	♏	30 12 apoštola
Srida	13 Margarita div. mč.	♏	1 Srpanj Kuzm. i D.
Četvrt.	14 Bonavent. prizn.	♏	2 Polaganje halj. Bog.
Petak	15 Razstanak apoštola	♏	3 Jakinto
Subata	16 Skapular B. D. M.	♏	4 Andrija Kritski
29.) O lažljivih proroci. Mat. 7. 15—21.			
Nedilja	17 Aleksija priznav.	♏	5 Atanasija Atonski
Poned.	18 Kamilo priznavat.	♏	6 Sisoj i Lukija
Utorak	19 Vincencij Paulski	♏	7 Toma i Akakije
Srida	20 Ilija prorok	♏	8 Prokopije velik. m.
Četvrt.	21 Daniel prorok	♏	9 Pankratije
Petak	22 Marija Magdalena †	♏	10 45 mč. u Nikopolju
Subata	23 Apolinar mučenik	♏	11 Jefimija i Olga
30.) O nepravедnom upravljatelju. Luk. 7. 16. 1—9.			
Nedilja	24 Kristina divica	♏	12 Proklo i Ilarije
Poned.	25 Jakov apoštol	♏	13 Sbor arh. Gavrila
Utorak	26 Ana mati Bl. D. M.	♏	14 Akila
Srida	27 Pantaleon muč.	♏	15 Kirik i Julita
Četvrt.	28 Viktor papa muč.	♏	16 Atinogen
Petak	29 Marta divica †	♏	17 Marina
Subata	40 Abdón i Senen mč.	♏	18 Jakinto i Emilijan
31.) Isus plače nad Jeruzolimom. Luk. 19. 41—48.			
Nedilja	31 Ignac. Lojola prizn.	♏	19 Makreva

Misečne mine :

☾ Pun misec 5. u 9 sati 50 časi prije podne. Vitar i suša.

☾ Zadnji četvrt 13. u 8 sati 13 časi u jutro. Prominljivo.

☾ Mladi misec. 20. u 10 sati 6 časi u večer. Lipo i vruće, velika zapara.

☾ Prvi četvrt 27. u 3 sata 46 časi poslo podne. — Stalno vruće vrijeme, treba se često kupat.

Gatanje po Herschelu: Od 1-og do 5-og vitar sa kišom. Od 5-og do 13-og ugodna vrućina. Od 13-og do 20. velike zapare sa grmljavinom na mnogih misti. Od 20-og do 29 og suho i vruća kiša. Posle 27 og prominljivo al vruće.

Srpnja	Sunce izlazi:		Sunce zapada:		Dužina dana:	
	n 4 sata	5 časi	u 8 sati	2 časa	15 sati	57 časa
3.	u 4 "	11 "	u 7 "	59 "	15 "	48 "
10.	u 4 "	18 "	u 7 "	53 "	15 "	35 "
17.	u 4 "	26 "	u 7 "	46 "	15 "	20 "
24.	u 4 "	35 "	u 7 "	37 "	15 "	2 "

KOLOVOZ, ili AGUSTUS,

broji XXXI dan.

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Poned.	1 Petar u okovih	☉	20 Ilijin dan
Utorak	2 Porciunkula Alt. L	☉	21 Simeon
Srida	3 Augustin	☉	22 Marija Magd.
Četvrt.	4 Dominik prizn.	☉	23 Trofim
Petak	5 Snižna BDM. †	☉	24 Hristina
Subata	6 Priobraž. Isusovo	☉	25 Uspenije sv. Ane

32.) O farizejcu i očitniku. Luk. 18. 9–14.

Nedilja	7 Kajetan prizn.	☉	26 Paraskeva
Poned.	8 Cirjak mučenik	☉	27 Pantelija velikomč
Utorak	9 Roman mučenik	☉	28 Prohor i Nikanor
Srida	10 Lovro mučenik	☉	29 Kalinik
Četvrt.	11 Susana d. m.	☉	30 Angjelina Brankov
Petak	12 Klara opatica †	☉	31 Jevdokim
Subata	13 Hipolit mučenik	☉	1 Kolov. Krstov dan

33.) Isus izličeje gluhonima. Mark. 7. 31–37.

Nedilja	14 Eusebija svećenik	☉	2 Prinos arb. Stefana
Poned.	15 Velika Gospa	☉	3 Izak
Utorak	16 Roka, Hiacinto	☉	4 7 ditića Efeških
Srida	17 Liberat opat	☉	5 Eugenije
Četvrt.	18 Jela mati Konst.	☉	6 Preobraženje
Petak	19 Ludovik biskup †	☉	7 Dometije
Subata	20 Stipan kralj	☉	8 Emilijan

35.) O milosrdnom samaritanu. Luk. 10. 23–27.

Nedilja	21 Ivka Franciska ud.	☉	9 Matija apoštol
Poned.	22 Simforijan muč.	☉	10 Lavrentije
Utorak	23 Filip Benic. prizn.	☉	11 Evilo
Srida	24 Bartol apoštol	☉	12 Fotije
Četvrt.	25 Ludovik kralj	☉	13 Maksim izpov.
Petak	26 Pelagija udova †	☉	14 Miheja prorok
Subata	27 Josip Kalasancije	☉	15 Velika Gospa

35.) Isus izliči 20 gubavaca. Luk. 17. 11–19.

Nedilja	28 August. Hipons. b.	☉	16. Ubrus Hristov
Poned.	29 Glavosik Iv. Krist.	☉	17 Miron
Utorak	30 Roza divica	☉	18 Flor i Lovro
Srida	31 Rajmundo prizn.	☉	19 Andriju Strat

Kolov.	Sunce izlazi :	Sunce zapada :	Dužina dana :
7.	u 4 sata 43 časa	u 7 sati 27 časi	14 sati 44 časa
14.	u 4 „ 53 „	u 7 „ 15 „	14 „ 22 „
21.	u 5 „ 3 „	u 7 „ 2 „	13 „ 59 „
28.	u 5 „ 13 „	u 6 „ 49 „	13 „ 36 „

Misečne mine :

☾ Pun misec 2. u 9 sati 56 časi u večer. -- Hladno. Vidivo misečno pomrčanje.

☾ Zadnji četvrt 12. 53 časa posle polnoći. — Prominljivo, danjom vruće, noćom hladnije, velike rose.

☾ Mladi misec 19. u 6 sati 55 časi u jutro. Kišovito. Vidivo sunčano pomrčanje.

☾ Prvi četvrt 25. u 9 sati 37 časi. — Zagušan zrak.

Gatanje po Herschelu: Od 1 og do 3-eg prominljivo. Od 3-eg do 12 og kišovito. Od 12 og do 19-og uvik oblačno i kišovito. Od 19-og do konca, vitar, oblačno, kišovito i ohladno.

RUJAN ili SEPTEMBER,

broji XXX dani.

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Četvrt.	1 Egidij opat		20 Samuilo prorok
Petak	2 Zenon mučenik †		21 Tadej prorok
Subata	3 Mansvet biskup		22 Agatonik muč.
36.) Nitko nemož dva gospodara služiti. Mat. 6. 24—33			
Nedilja	4 Angjeli čuvari		23 Lup i Irinej
Poned.	5 Lovro-Justin, Vikt		24 Jevtihije
Utorak	6 Zaharija prorok		25 Vartolomej
Srida	7 Regina divica mč		26 Andrijan, Natalija
Četvrt.	8 Mala Gospa		27 Pormen
Petak	9 Gorgonije muč. †		28 Mojsije Murin
Subata	10 Melkiad biskup		29 Usjekovanje
37.) O naimskom mladiću. Luk. 7. 11—16.			
Nedilja	11 Ime Marij. Emilij.		30 Sbor srbskih svetit.
Poned.	12 Gvido priznav.		31 Pojas Bogorodičin
Utorak	13 Amat biskup		1 Rujan Simeon St.
Srida	14 Uzviš. sv. križa		2 Jovan Postnik
Četvrt.	15 Niceta mučenica		3 Janikije II. srb.pat.
Petak	16 Ljudmila ud. mč †		4 Vavila
Subata	17 Lamberto biskup		5 Zaharija i Jelisava
38.) Isus izličuje vodenoboletnika. Luk. 14. 1—11.			
Nedilja	18 Toma Novovilski		6 Jevdoksije
Poned.	19 Januarije b. muč		7 Jovan Novgorodski
Utorak	20 Eastahije mučeni.		8 Mala Gospa
Srida	21 Mate ap. Kvatre		9 Joahim i Ana
Četvrt.	22 Marko mučenik		10 Minodora
Petak	22 Tekla divic. muč. †		11 Teodora
Subata	24 Gerardo b. m.		12 Autonom
39.) O najvećoj zapovidi. Mat. 22. 34—46.			
Nedilja	25 Kleofa muč.		13 Kornelije stotnik
Poned.	26 Ciprijan k muč.		14 Krstov dan
Utorak	27 Kozm. i Damj. mč		15 Nikita i Tilotej
Srida	28 Venceslav kralj m		16 Jevfimija i Ludm.
Četvrt.	29 Miholj arhangjel		17 Sofija
Petak	30 Jeronim priznav. †		18 Jevmenije

Misečne mine:

☾ Pun misec 2. 29 časi posle podne. — Čisto nebo.

☾ Zadnji četvrt 10. 4 sata 19 časi. — Vedro.

☾ Mladi misec 17. u 3 sata 16 časi posli podne. — Oblačno, kiša.

☾ Prvi četvrt 24. u 6 sati 20 časi u jutro. — Vlažan zrak.

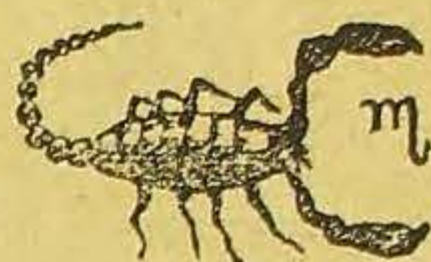
Gatanje po Herschelu:
Od 1-og do 10-og vitrovito, oblačno, kiša. Od 10 og do 17-og čisto, lipo vrime. Od 17-og do 24-og prominljivo Od 24-og po konca trajno lipo vedro. —

Rujna	Sunce izlazi:	Sunce zapada:	Dužina dana:
4.	u 5 sati 23 časa	u 6 sati 35 časi	13 sati 12 časi
11.	u 5 „ 31 „	u 6 „ 21 „	12 „ 50 „
18.	u 5 „ 41 „	u 6 „ 6 „	12 „ 25 „
25.	u 5 „ 51 „	u 5 „ 51 „	12 „ 0 „

LISTOPAD, ili OKTOBER,

broji XXXI dan.

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Subata	1 Remigij b.	🐄	19 Trofin i Teodor
40.) Isus izličeje bolujećega od ulogah. Mat. 9. 1--8.			
Nedilja	2 Sv. Krunica Leod.	🐄	20 Jevstatije
Poned.	3 Kandid muč.	🐄	21 Kodrat
Utorak	4 Franc. Serafski	🐄	22 Foka vlad. Jon. p.
Srida	5 Placid mučenik	🐄	23 Začetak Jov. krs.
Četvrt.	6 Bruon priznav.	👤	24 Simon kralj srbski
Petak	7 August prizn. †	👤	25 Jevrosima
Subata	8 Brigita udova	👤	26 Jovan ap. ev.
41.) O kraljevskoj večeri. Mat. 22. 1--11.			
Nedilja	9 Dionisije biskup	🐄	27 Kalistrat
Poned.	10 Francisko Borgia	🐄	28 Hariton i Većesl.
Utorak	11 Placid. div. Nikas.	🐄	29 Kirjak i Flofan
Srida	12 Maksimil. bisk. m.	🐄	30 Grigorije Jermen.
Četvrt.	13 Eduard kralj, Kral.	👤	1 Listopad Pok. Bog.
Petak	14 Kalist papa m. †	👤	2 Kiprijan i Justina
Subata	15 Terezia opatica	⚖️	3 Dionisije Arespag
42.) O bolestnom kraljevom sinu. Ivan 4. 46--53.			
Nedilja	16 Gal opat	⚖️	4 Stefan Štiljanović
Poned.	17 Hedviga udova	🐄	5 Haritina
Utorak	18 Luka evangjelist	🐄	6 Toma apoštol
Srida	19 Petar Alkantarski	🐄	7 Sergij
Četvrt.	20 Vendelin opat	🐄	8 Pelagija
Petak	21 Ursula div. muč. †	🐄	9 Stefan Brank. III
Subata	22 Kordula b. m.	🐄	10 Erlempija
43.) O kraljevom računu. Mat. 18. 23--35.			
Nedilja	23 Ivan Kapistran	🐄	11 Filip apoštol
Poned.	24 Rafael arhangjel	🐄	12 Prov. i Tarah
Utorak	25 Krispin mučenik	🐄	13 Karpo
Srida	26 Demetrije muč.	🐄	14 Sveta Petka
Četvrt.	27 Sabina mučenica	🐄	15 Jevtimije
Petak	28 Šimun i Jud. ap. †	🐄	16 Longin stotnik
Subata	29 Zenobije muč.	🐄	17 Osija prorok
44.) Podajte caru, što je carevo. Mat. 22. 15--21.			
Nedilja	30. Klaudija mučenik	🐄	18 Luka evang.
Poned.	31 Volfgang biskup	🐄	19 Jovan Rilski

Misečne mine :

☾ Pun misec 2. u 5 sati 4 časa u jutro. — Prijazno.

☾ Zadnji četvrt 10. u 6 sati 24 časa u jutro. — Kišovito, hladno.

☀ Mladi misec 16. u 11 sati 51 čas u večer. Lipi dani.

☾ Prvi četvrt 23. u 7 sati 2 časa u večer. Kišovito.

☾ Pun misec 31. u 10 sati 47 časi u večer. — Snužno i maglovito.

Gatanje po Herschel'u: Do 10 og jako prominljivo. Od 10 og do 16-og čisti dani i hladni. Od 16 og do 23 eg hladno, vedro. Od 23-eg do konca hladni vitrovi. Kraj litu starih baba. Triba se starat za kurilo.

Listop.	Sunce izlazi:	Sunce zapada :	Dužina dana :
2.	u 6 sati 2 časa	u 5 sati 36 časi	11 sati 34 časa
9.	u 6 „ 12 „	u 5 „ 22 „	11 „ 10 „
16.	u 6 „ 22 „	u 5 „ 9 „	10 „ 47 „
23.	u 6 „ 33 „	u 4 „ 56 „	10 „ 23 „
30.	u 6 „ 44 „	u 4 „ 43 „	9 „ 59 „

STUDENTI, ili NOVEMBER

broji XXX dani.

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Utorak	1 Svi sveti	☉	20 Artemij
Srida	2 Mrtvih dan	☉	21 Ilarijon veliki
Četvrt.	3 Huberto biskup	☉	22 Averkije
Petak	4 Karlo Borrom. †	☉	23 Jakov apoštol
Subata	5 Mirko vojvoda	☉	24 Areta muč.

45.) O četnikovoj kćeri. Mat. 9. 18—26.

Nedilja	6 Leonardo pustinj.	☉	25 Martijan
Poned.	7 Engelberto b. m.	☉	26 Mitrov dan
Utorak	8 Godefrid biskup	☉	27 Nestor
Srida	9 Teodor mučenik	☉	28 Arhiep Arsenije
Četvrt.	10 Andrija Avelin	☉	29 Anastasija
Petak	11 Martin biskup †	☉	30 Milutin kralj
Subata	12 Martin papa	☉	31 Epimak

46.) O simenu gorušice. Mat. 13. 31—35.

Nedilja	13 Stanislav Kostka	☉	1 Studeni Kuzm. i D
Poned.	14 Levin b. m.	☉	2 Akindin
Utorak	15 Leopoldo prizn.	☉	3 Gjurgjic
Srida	16 Ivan Trigor. Edm.	☉	4 Janikije
Četvrt.	17 Grgo čudotvoran	☉	5 Galaktijon
Petak	18 Roman priznav. †	☉	6 Pavao izpov.
Subata	19 Elisabeta udova	☉	7 33 muč. u Mitilini

47.) O strahoti opustošenja. Mat. 24. 15—35.

Nedilja	20 Feliks valoaški p.	☉	8 Mihailo arhangjel
Poned.	21 Prikazanje B. D. M	☉	9 Quisifor
Utorak	22 Cecilija div. m.	☉	10 Ersat i Olimpo
Srida	23 Klement papa	☉	11 Štefan Dečanski
Četvrt.	24 Hrisogon	☉	12 Jovan Milostivi
Petak	25 Katarina divica †	☉	13 Jovan Zlatoust
Subata	26 Konrad biskup	☉	14 Filip apoštol

48.) Biti će znakova. Luk. 21. 25—33.

Nedilja	27 1 Dešaćća Virgil.	☉	15 Gurij (post božić.)
Poned.	28 Sosten uč. Pavlov	☉	16 Matej evangj.
Utorak	29 Saturnin mučenik	☉	17 Grigorije vlad.
Srida	30 Andrija apoštol	☉	18 Platon i Roman

Misečne mine :

☾ Zadnji četvrt 8. u 6 sati 18 časi posli podne. Ladni dani.

☉ Mladi misec 15. u 9 sati 25 časi prije podne. — Prominljivo.

☽ Prvi četvrt 22. u 11 sati 59 časi prije podne. — Snig.

☽ Pun misec 30. u 4 sata 36 časi posli podne. — Snig počima padat.

Gatanje po Herschel: Do 7-og oblačno, kiša sa snigom. Od 7-og do 15-og vedro lipo al hladno vrijeme. Od 15-og do 22-og kiša sa snigom. Od 22-og do konca sumorno s vitrom, o kraju miseca hladno.

Studen.	Sunee izlazi :	Sunee zapada :	Dužina dana :
6.	u 6 sati 55 časi	u 4 sata 32 časa	9 sati 37 časi
13.	u 7 „ 5 „	u 4 „ 23 „	9 „ 18 „
20.	u 7 „ 16 „	u 4 „ 15 „	8 „ 59 „
27.	u 7 „ 26 „	u 4 „ 9 „	8 „ 43 „

PROSINAC, ili DECEMBER,

broji XXXI dan.

Dani	Za katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Četvrt.	1 Eligije biskup	☿	19 Avdija prorok
Petak	2 Bibijana b. m. †	♋	20 Grigorije Dekapol
Subata	3 Franjo Xaver	♋	21 Uvod Bogorodice
49.) Ivan u tamnici. Mat. 11. 2—10.			
Nedilja	4 2 Došađa, Barb.	♋	22 Filimon
Poned.	5 Sava opat	♋	23 Aleksander Nevski
Utorak	6 Nikola biskup	♋	24 Katarina
Srida	7 Ambrosija bisk. †	♋	25 Klemente papa
Četvrt.	8 Bezgrišni zač. BDM	♋	26 Alimpije stupnik
Petak	9 Leokadija d. m. †	♋	27 Jakov Persijanac
Subata	10 Melkiad biskup	♋	28 Stefan Novi
50.) Svidočanstvo Ivanovo. Iv. 1. 19—28.			
Nedilja	11 3. Došaš. Damas p.	♋	29 Paramon
Poned.	12 Maksencije muč.	♋	30 Andrija prvozvani
Utorak	13 Lucia divica muč.	♋	1 Prosinac Naum pr.
Srida	14 Spiridijon bisk. †	♋	2 Uroš car
Četvrt.	15 Irenej bisk. kvatre	♋	3 Sofonija prorok
Petak	16 Adelhajda udova †	♋	4 Varvara
Subata	17 Lazar b. muč. †	♋	5 Sava
51.) 15 godine vladanja Tiberiada. Luk .3. 1—6.			
Nedilja	18 4. Doš. Oč. por. BM.	♋	6 Nikolj dan
Poned.	19 Nemesije muč.	♋	7 Amvrosije
Utorak	20 Amon mučenik	♋	8 Patapije
Srida	21 Toma apoštol †	♋	9 Začetak Bogorod.
Četvrt.	22 Zenon mučenik	♋	10 Ivan Brankov. VI.
Petak	23 Viktorija muč. †	♋	11 Danilo i Luka
Subata	24 Adam i Eva	♋	12 Spiridijou
52.) Porodjenje Isusovo. Luk. 2. 1—14.			
Nedilja	25 Božić (Rodj. Is.)	♋	13 Orest i Lukija
Poned.	26 Stipan prvi muč.	♋	14 Tirso i družina
Utorak	27 Ivan apoštol	♋	15 Elevterije
Srida	28 Mladenci	♋	16 Agej prorok
Četvrt.	29 Toma biskup muč.	♋	17 Danilo Ananija
Petak	30 David kralj †	♋	18 Levastijan
Subata	31 Silvester	♋	19 Arhiep Danilo II.

Misečne mine :

☾ Zadnji četvrt 8. u 4 sata 27 časi u jutro. Kišovito.

☽ Mladi misec 14. u 8 sati 38 časi u večer. Lipo vrime.

☾ Prvi četvrt 22. u 8 sati 17 časi prije podne. — Zima.

☽ Pun misec 30. u 9 sati 31 čas prije podne. — Vedro i ciča zima,

Gatanje po Herschelu: Op 1-og do 8-og suha zima. Od 8 og do 14-og vedro, zima. Od 14-og do 22 og oblačno, kiša, vitar, snig i magla, o koncu vedro i vrime se ublaži.

Prosin.	Sunce izlazi :	Sunce zapada :	Dužina dana :
4.	u 7 sati 36 časi	u 4 sata 5 časa	8 sati 29 časi
11.	u 7 „ 43 „	u 4 „ 3 „	8 „ 20 „
18.	u 7 „ 49 „	u 4 „ 4 „	8 „ 15 „
25.	u 7 „ 53 „	u 4 „ 8 „	8 „ 15 „

Zvizdoznanske opazke za godinu 1887.

1.) Pomične svetkovine.

Ova godina broji 365 dani.
Sedamdesetoica pada na 6. dan veljače.

Pepelnica na 23. veljače.

Uskrs na 10. travnja.

Spasovo na 19. svibnja.

Duhovi na 29. svibnja.

Nedilja sv. Trojstva na 5. lipnja.

Brašančevo na 9. lipnja.

Prva nedilja došašća na 27. studena.

Posle svetkovine prisv. Trojstva bit će 24 nedilje.

Zlatni broj ove godine je: 7.

Broj sunčanog kruga: 20.

Znak misečni: VI.

Nediljno slovo je ove godine: B.

Kvaterni posti su:

Prolični: 2, 4 i 5 ožujka.

Litni: 1, 3 i 4 lipnja.

Jesenski: 21, 23 i 24 rujna.

Zimski: 14, 16 i 17 prosinca.

Poklade trajaju 7 nedilja i 3 dana.

2.) Dvanaest nebiskih znakova.

1.) Ovan, 2) Bik, 3) Blizanci (Dvojke), 4) Rak, 5) Lav, 6) Diva, 7) Mira 8) Škorpia, 9) Strilač, 10) Jarac, 11) Polivač, 12) Ribe.

3.) Tlesa nebeska.

☉ Sunce, ☾ Mladi misec, ☿ Merkur, ♁ Zemlja, ♃ Jupiter, ♀ Venus, ♂ Marte, ♄ Saturn, ♅ Uran,

4.) Promine misečne.

☾ Mladi misec. ☽ Puni misec.

☾ Prvi četort. ☽ Zadnji četort.

5.) Zvizda vladalica: Mladi misec.

6.) Četiri godišnje dobe:

Zima se počima 21 prosinca 1886 godine u večer 9 sati 51 čas; ovo je ujedno najkraći dan, kada sunce stupa u znak Jarca!

Proliće se počima 20 ožujka u večer u 10 sati, kada su noć i

dan posve jednaki, sunce stupa u znak Ovna.

Lito se počima najduljim danom, kada sunce stupa u znak Raka, naime 21 lipnja u večer u 6 sati 58 časi.

Jesen se počima kad se drugiput dan i noć sjednače i sunce ulazi u znak Mire, t. j. 23 rujna prid podne u 9 sati 25 časi.

7.) Pomrčanja.

Pomorčanja bit će ove godine četiri, dva sunčana, dva misečna. U Europi će se vidit samo drugo misečno, al i to samo dilom.

Prvo pomrčanje dilomično na misecu bit će 8. veljače u jutro u 9 sati i 46 časi, trajat će do posli 12 sati i 2 časa. Vidit će se u Americi, na velikom Oceanu u Australiji i u Iztočnoj-Aziji.

Drugo će bit kolutasto sunčano pomrčanje 22 veljače, počima se na večer u 7 sati 12 časi i trajat će do posli pol noći 57 časi. Vidit će se osobito po doljnih dilovi velikog Oceana i dilomično u iztočnoj Australiji i u zapadnih strani Južne-Amerike.

Treće pomrčanje opet dilomično na misecu vidit će se 3. kolovoza od večernih osam (8) satih 7 časi, do 10 satih 64 časa. Najuočnije će bit u 9 sati 21 čas, kada će gotovopolovina miseca bit zamračena. Osim tog za sat prije i posle opazit će se sina (hlad) od zemlje na misecu.

Četvrto podpuno sunčano pomrčanje bit će 19 kolovoza. Po zemlju počima se u 3 sata u jutro i 37 časi, svršuje se u 8 sati, 31 čas. Vidit će se u Aziji osim doljnih Otoka i u Iztočnoj-Europi.

Visoka kraljevska kuća.

Franjo Josip I. car austrijski, apoštolski kralj ugarski, kralj česki, dalmatinski, hrvatski i slavonski itd. itd. rodio se 18 kolovoza 1830, postao vladalac 2 prosinca 1848, oženio se 24 travnja 1854.

Caricom i kraljicom **Elisabetom** vojvodinjom bavarskom, rođenom 24 prosinca 1837.

Dica kraljeva:

1. Nadvojvodinja **Gisela** rođena 12 srpnja 1856, udata za vojvodu bavarskoga Leopolda.

2. Nadvojvoda **Rudolfo** cesarević i kraljević rođen 21 kolovoza 1858, oženio se 10. svibnja 1881. belgijskom kraljevnom Stefanijom. Njima se rodi 2. rujna 1883. kći nadv. Elisabeta.

3. Nadvojvodinja **Marija Valerija** rođena 22 travnja 1868.

Braća kraljeva:

1. Nadvojvoda **Karlo Ludovik** rođen 1833; prva mu žena Margarita † 1858, od druge žene Marije Anuncijate † 1874 dica: a) Nadv. **Franjo** rođen 1863; b) Nadv. **Oton** rođen 1865; c) Nadv. **Ferdinand** rođen 1868; d) Nadv. **Margarita** rođena 1870. Treća žena: Nadv. **Marija Teresija** rođena 1855 kći infanta portugalskog Dom Miguela; kći: **Marija Anuncijata** rođena 1876.

2. Nadvojvoda **Ludovik Viktor** rođen 1842.

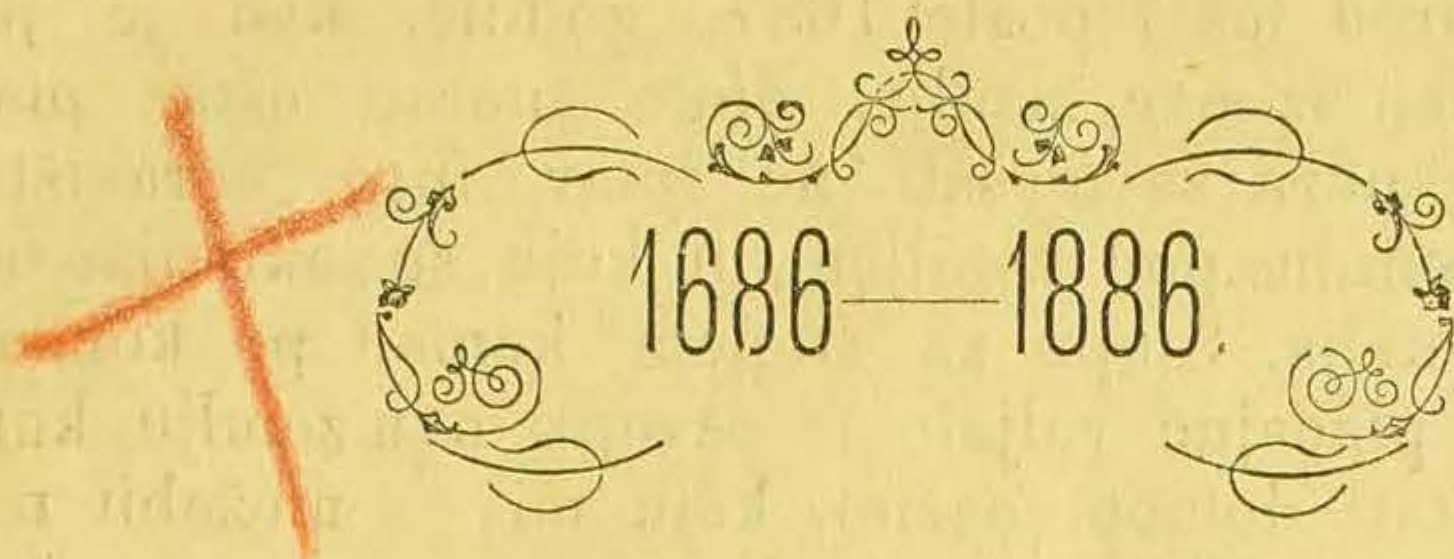
Nevesta kraljeva: Nadv. **Šarlota Marija** rođena 1840, kći kralja belgijskog, udova Maksimilijana I. cara Mexičkoga † 1867.

Prastrici kraljevi i potomci njihovi:

1. **KARLO** † 1847. Dica njegova: Nadv. **Albrehto** c. kr. feldmaršal rođen 1817. udovac. Kći mu: Nadv. **Marija Teresija** rođ. 1845, udata za vojvodu württenberškoga Filipa
2. Nadv. **Karlo Ferdinando** † 1874, udova mu Nadv. **Elisabeta** rođena 1831, kći pokojnog palatina nadv. **Josipa**, dica mu: a) Nadv. **Friderik** rođen 1856, b) Nadv. **Marija** rođena 1858, c) Nadv. **Karlo** rođen 1860, d) Nadv. **Eugenije** rođen 1863. 3. Nadv. **Vilhelmo** veliki meštar nimačkoga reda, rođen 1827.

II. Nadv. **JOSIP**, palatin ugarski † 1847. Sin njegov. Nadv. **Josip** zapovidnik ugarskoga i hrvatskoga domobranstva rođen 1833; žena mu: Nadv. **Marija** rođena 1846, kći princa sasko-koburg-gotskoga; dica mu: a) **Marija** rođ. 1867; b) **Margarita Klementina** rođ. 1870; c) Nadv. **Josip** rođ. 1872; d) Nadv. **Ladislav** rođen 1875.

III. Nadvojvoda **RAJNER** † 1853. Dica njegova: 1. Nadvojvoda **Leopoldo** rođen 1823. 2. Nadv. **Ernest** rođen 1824. 3. Nadv. **Sigismundo** rođ. 1826. 4. Nadv. **Rajner** rođen 1827; žena mu: Nadv. **Marija Karolina** rođ. 1825, kći pok. nadv. **Karla Ludovika**. 5. Nadvojvoda **Henrik** rođen 1828.

Na svršetku smo godine 1886. Nova Danica u svetčanom odilu stupa u kuće naroda svoga. Svečanim licem, radostnim glasom veli: Zdravo Braćo! Zdravo!

Svečani čas je ovo za nas bunjevce, važna po nas jesen, koja se sa 1886. bilježi, ni samo zato, jer je sad 200 godina, kako je turčin odbijen iz bila Budim grada; nego jel ovo je dvistogodišnjica prve godine izvistne u mistnoj bunjevačkoj povisti.

Ova godina triba da podpali krv u žilah, svist u srcu našem. Ova godina triba, da nas osvidoči, da smo narod pravi, jer evo već drugu stogodišnjicu doživismo. Dvi sto godina, kako vila povistkinja bilježi zasluge Bunjevaca i Šokaca uz Dunav s ovu a i s' onu stranu. Dvi sto godina, kako se za Bunjevce i Šokce kao za narod zna u ovom mistu.

Znam, da će se Danici pridbaciti po gdišto, što se ona osudjuje 1686-tu godinu stavljati početnicom obstanka našeg u miloj nam domovini; znam, da će u prvom trenutku vridjati naš govor ponos učenih sinova majke bunjevačke; zato žurim se izjaviti, da mi ni na kraj uma nije protivit se onim, koji više godina vide urizani na zvizdi predhodnici bunjevačkoj. Ne stupamo ovde na povistničko polje, da se borimo, nego samo ponosno bacamo pogled, na lipa dva niza prošlih nam godina, koje nam ni navidnost zatajati ne može, da smo jih sa mnogo zasluga, boreć se za krst častni i slobodu zlatnu, za domovinu i kralja, priživili odnosno pripatili.

Kao što nepogrišiva povist govori 200 godina je najmanje, kako kruni sv. Stipana podpadamo, za nju živimo i umiremo.

100 godina natapasma ovu zemlju krvju junaka naših, suzama majka i sestrice. U kolivki jur čusmo pivati, kako majka oplaka sina-hranitelja odlazeća u grozni boj, divica svog virnika, na kog je često mislila. Pa to nam dokazuje i lipa knjiga vile povisti, iz koje znamo, da je naš narod još i posle 1687. godine, kad je jur turčin izgonjen iz ove zemlje, dugo morao oštar mač pasati, ljutog noža se mašati, ne imav inog boravišta, do jedine zemunice pod zemljom, u koju se zaklanjao od zakleta nepretelja. Stopu za stopom, komad po komad, krvju skupo plaćajuć valjalo je osvojiti ovu zemlju, koja je imala postati domom našim, koju mi — možebit nedostojni unuci pradidova — rodjenom svojom možemo danas nazivati.

Prva stogodišnjica je skupocini vinac crveni, koji nabojadisa prolivena krv odpalih glava junačkih.

Drugo sto godina obradismo i znojem naplodismo ono silno divijačtvo, što je ovde tursko kopito ostavilo.

Ko bi znao izbrojiti one silne kužne baruštine, one bižeće piskovite brigove, onu nemilu ilovaču, koje sve zajedno tako izgledaše, da se nitko nije smio odsudit u tom pustošu zaviti gnjizdo. Al radene ruke bunjevaca razvale brigove, poravne dolnjače, napune baruštine; ustrpljivost njihova sije, sadi, tori, odgaja šume, sveže pisak: stvori perivoj od pustoša. Pa danas lipe plodne njive, guste šume, blagi vinogradi se steru po onih misti, gdi je Bunjevac i Šokac pustoš zatekao. Danas poklanjaju mirno utočišće, lipo zadovoljstvo Bunjevcu i Šokcu, kao svem narodu magjarskom s kojim podjednako diliše sve nesgode prijašnjeg stoleća.

Šta će treće stoleće donet, koje sad počimamo, il kao neki učenjaci misle, jur smo ga davno počeli? Važno pitanje, a mnogi će mislit, da bi znali lahko odgovoriti, vidiv na koliko je Bunjevac pomanjkao u dobru i u broju.

Ja u ovom slučaju odveć želio bih igrat ulogu srićnog proroka, koji se vazda dobru nada, pa i bunjevačkom priporodu, ili novom zadovoljstvu. Zato još sa jednog, posve osobitog gledišta moram se osvrnuti na ovo stoleće, kojem evo sad velimo: s' Bogom!

Ova na skoro prošla doba naše otce na zemlju je upućivala, jer pusti široki prostori sami sobom su se nudili na rad. Bunjevac i Šokac nije bio lin, čim je odbacio mač, hlatio se kopanja, oranja i pastirskog štapa, pa što se više hlačao radnje, sve mu je rastla želja za

radnjom, jel sotim je napridovao u blagu zemaljskom. E pa moramo priznati, da je u tom stanju dobri radnik sve više zadovoljstva nalazio i tako se sve čvršće lipio za onu zemlju, koju je svojom nazvao. I jer je radnje mnogo više bilo, nego radnika, svaki kuće gazda je bio upućen na svoju obitelj; samo u svojoj kući je nalazio pomoć. A sveze, koje su njega vezale ostalom narodu, jedna po jedna se pokida. Odtud bunjevac sasvim a donikle i šokac općinski narodni život promine obiteljskim, užjim životom. Ne stalo obćenje u narodu, a gdi krv pristane kolati, tamo nastane smrt; tako i u narodu bez obćenja, bez jedinstva gubi se duh i osićaj, gubi se narodni život. Tako i kod nas ne stane donikle zanimanja za više interese. Ako kuće gazda nema dice i obitelji, on onda nema uzroka, zašto da radi; ako ko ima dosta da može pošteno živiti, on ne zna za višju dužnost prema Bogu, narodu i domovini. On se ne otima za napridkom, on neće da uči sinove, jer tobož ovi će gospodari bit na svojem salašu.

Jednom ričju pomanjkala je u Bunjevcu kripost, koja bi se mogla nazvati zajednica ili sloga, t. j. ne može se reć po dosadanjem izkustvu, da smo jedno srce, jedna duša bar u onom, što se baš života tiče. Nema težnje za napridkom.

Vrime, zvanija, zemlja, udaljenost i posebna korist udaljila je srca braće iste, a razsuto snopje lahko vija vitar po njivi; tako i nas svaka nesgoda u veliko kvari. Odtud znaci razpada bunjevačkog, odtud siromašenje, odtud i oni primeri, da radnik izmrzne na radnju, odtud žalostna stradanja u dobru.

Švabo, kad je uselio medju nas, duboko je osićao nuždu zajednice i zajedničkog rada. Švabo sirotinski otac izdao švabi novce, švabu njegovao, švabu pomagao. Važan pojav je to u švabskom životu, da u radnji, u trgovini znadu jedan za drugog, dok u kućnom životu slabo se sastaju, slabo će oni tu potražiti uživanje. U tom je švabo različit od bunjevca, sotim je i napridnij.

Druga sto godišnjica osim tog, što je razdilila bunjevački narod, još i to je prouzrokovala, da je bunjevac i šokac zaljubio se u poljodilstvo, nije mario za nauke, tako kao nimac il sloven iz gornje mađjarske, jer nije bio nuždan. Tako neimav inače svistnu inteligenciu zaostane u izobraženju za ostalim, s kojima je što se duhovnih sila tiče bar jednak, a u mnogo slučajeva bolji i jači. Ta koje imao prilike šokačku dicu

rukovoditi u naucih u mišovitoj školi, divit se je morao oštrom umu i dositljivosti šokačkog diteta.

Pa opet, što se obće naobrazbe tiče, zaostao je naš narod, jer je izgubio slogu i oduševljenje.

Trećega stoleća najsveća dužnost dakle postaje, slogu i oduševljenje prvoga stoleća povratit: složno dilovati za narodnu probit, za obću naobrazbu, da tako stupimo u red inih naroda oko nas stanujućih. Ja u nadi, da će se to dogoditi, ovo novo ili treće stoleće nazivam stolećem priporoda narodnog, koji priporod će osigurati za nas i materijalni, jer onda se mora i bunjevačka marljivost podmladiti, kojoj malo ima i danas para.

Što tvrda doslidnost i argumentacija ovde nami kao dužnost nalaže, to mislim, svakog bunjevca prva želja mora biti. Ili ja barem odveć ćutljivo u dnu srcu osićam ovu želju, i danas evo kao mnenje stavljam za proročanstvo i velim: doće dani našeg priporoda i onda ćemo više koristit i sebi i lipoj nam domovini, za koju živit i umrit moramo.

U koliko je moguće pogrišnom čoviku u budućnost pogledati, ja mislim, da se tvrdo možemo nadati tome boljku, kojem izraza dadosmo, jer to tečaj života naroda sa sobom donáša, što nam povist svidochi. A drugo je sveobća korist sveobće domovine, koja želi, da ni jedna narodnost domovine ni jedan sin ove zemlje bezposlice ne živi. Triba, da svaki diluje koristno po svojim okolnostima i mogućnosti. A jer je bunjevac u prvom redu upućen na svoj rod i njihovu pomoć, zato, da što veće i slavnije mogao bude dilovati za čovičanstvo, za domovinu, mora svojom braćom sprežati, jedno kolo igrati, jer samo tako će se znati za njega. Al za tu svrhu se valja zanimati, otimati, nadticati i izobražavati.

Da se izpuni naša želja, zahtiva korist i svist naša. Ta vidimo, ako ćemo skrštenih ruku gledati ovaj svit, ili kao razštrkano snoplje, jedan bez drugog, jedan proti drugom nastajati, onda će braćo svaka šušá iztrčati prid nas i pucat nam iz pod nosa. Zato već počimamo u obće uvidjati, da nam se baš valja hlatiti i uvažiti pravo, što ga Bog životom, a država zakonom dopušća.

Ni nam je dvojiti za budućnost, već današnji nam život svidochi to. Ta koje prošo kroz narod, morao je opaziti koli živo osića sav narod tu istu želju, ko poznaje narod i njegove sinove danas, već nemož kazat, da ne bi imao svojih ljudi izobraženih, koji mu iskreno dobro hoće. Danas ima učitelja, svećenika, odvitnika,

višjih i nižjih zvaničnika i častnika po varošima, ko i po seli, a to je znak ili početak priporoda, što istom treće stoleće ima doneti. Priznajem da je još težak naš položaj, al treba nam znati, da borba radja čestitim plodom.

Vrimenom, dok se uvidi naše opravdano nastojanje, nitko nam to neće zamiriti, nego će nam sva ina braća, s kojima pod krunom sv. Stipana živimo pružiti svoju desnicu, da se tako po ruke držeć u prijateljskoj slogi što više fajde prinesemo obćoj miloj domovini.

U to ime Bože pomози!

Boduljka Mara.

I.

U Bodulji, u nedilju svetu,
Kolo igra sto šokica mladih,
Medju njima sto šokaca mladih, —
Mladi šokci lipu Maru gledu.
Bože mili da lipa stvorenja!
Bože mili — ala je priprosta,
Bože mili, kakva je uzrasta!
Pored svega kakva je poštenja!
Blago onom, ko je na svit rodi,
Jer ga diči, kuda goder prodje;
Blago onom, ko je uzet podje
Više takih mati ne porodi!

U Bodulju — vrime je već kasno —
Stiže barjak lipih Subotčana,
Pobožnijih od svijuh Bačvana:
A med njima Time, momče krasno,
»Braćo draga, odmora je vrime«
Reče misnik; — poligaju stari.
Al što j' mlado, za odmor ne mari,
Pa ne mari ni lip momak Time.
Već ko za čas umiju se mladi,
A ko za čas svetčano obuku,
(Jer je svetac svem kršćanskom puku)
I otišli još u kolo svratit.

U Bodulji, u nedilju svetu
Igra kolo sto šokica mladih,
I med njima sto šokaca mladih —

Mladi Šokci lipu Maru gledu.
Kratko vrime Subatčani glede,
Šokadija kako kolo stvara —
(Ko da nema u svoj Bačkoj para!)
Zaborave Judske Gospe svete,
Te se hlate Kola Subatčani.
Svako tamo, gdi mu je moguće;
Svako tamo, kud srce povuče;
Lipi Time na Marinoj strani.

Alaj Mare, alaj reci Mare,
Šta će t' reći šokadija mlada?
Il ni reći ništa neće valjda?
Šta će t' reći sve šokice stare?
Igra Mara, ni brige joj nije,
Ko da lipa ni nezna za jade;
Mladi Šokci što hoće, nek rade . . . .
Igra Mara, sve se svaki smije.
Svud se, svud se Subatčanke hvale,
Da jim para, di je kola nema,
Ma prošao od Pešte do Srema —
Ni negledu na Šokice male:
Igra Mara, ni brige joj nije,
Posustale nuz nju Subatčanke,
Subatčanke visoke i tanke —
Igra Mara, sve se Timi smije!

II.

Kad se sutra ukazalo vrime,
Potekoše Subatčani k'meti,
Potekoše pod svoj barjak sveti:
Svi su skupa samo nema Time.
Već on zove svoju milu nanu:
»Mila nane, bi-l ženila sina,
Mila nane, da nisi jedina?
Reci sinu, sve metni na stranu.« —
»Moja hrano, sve je to moguće;
Već podjimo do Marije Judske,
Na proštenje, strest slaboće ljudske,
Milost molit ženidbe dojduće.«
Čuje Time, čuje naopako,
Te on moli sve iznova majku:
»Molio sam nane, svetu majku,
Te mi reče: što ti j' srcu draga!
Ja sam majko, izabrao Maru,

Boduljka je, al je srcu draga ;
Kad je meni, i tebi je draga ;
Ja bih Maru vodio oltaru.«

III.

U Bodulji, u nedilju svetu,
Igra kolo sto šokica mladih,
Medju njima sto šokaca mladih
Mladi šokci Maru već negledu.
Nestade jim iz Bodulje Mara,
Odveo je Subatčanin Time,
Da mu majku u dvori izmine —
Da mu majka, već neradi stara.
Blago onom, ko je na svit rodi,
Jer ga diči, kuda goder prodje ;
Blago Timi, ko je uzet podje,
Više takih nana neporodi!

Opomena za roditelje.

Danas, nadamo se, već nema roditelja koji, nebi znali to, da jim je dužnost škulariti dieu, i na štogod naučiti. Dvostruka je to dužnost. S jedne strane država zakonom veli, da dite od 7 do 12 odnosno do 15-te godine mora škulu pohadjati. A s druge strane naša korist sama nam nalaže: da nijedno bunjevačko il šokačko diete ne ostane a da nezna čitat pisat, (al dobro) i madjarski goviriti. Ta ako prodaješ, ako kupuješ, ako porciju plaćaš, ako vojnikom služiš, dobro ti je ako znaš čitati i pisat. Ako si bogataš imaš čeljad, triba ti biližit, jer nemož sve u pameti držati, ako si siroma i znaš račune voditi, radje će te primit gazda, bolje će ti platit; jednom ričju okreneš se kud, triba ti pismo da znaš, i blago onom ko nije slip kod očiju, nije gluh kod ušijuh. Ove riči govori naš narod i š njima izrazuje holi duboko osića potrebu opće izobražbe. Zato i nekanim opširnije posvidočavat to, jer nije nuždno.

Ali u sastanku s narodom izkusio sam, da briga za škulu ni blizo nije tolika, kolika je potreba školan, a to je štetno za nas, zato sam ja naumio malo opomene reći, nebili se bar štogod malo na više dostiglo u škuli za nas. Što mislim svaki od nas i želi. Mnogo put sam čuo govoriti: moj sin, ovliko i ovliko godina bio

škular, a nezna ime svoje zapisat. Tu onda roditelji krive učitelja, krive dičiju pamet i svašta drugo ali sebe će ritko okriviti.

Ja nisam rad pravdat pojedinog učitelja, niti dičiju pamet, jer i ovo su, naravno činjenice za dičiju izobrazbu. Ali ja tvrdo virujem, da i roditelji čine i mogu činiti za dite svoje i njegovu naobrazbu mnogo jako. Jer promislimo samo sljedeće točke odgoja.

Roditelji mogu suditi za dieu svoju da ona ne zakasnu, da nauke ne prikidaju, da kod kuće po štogod svršivaju, da natiraju i siluju dite na ono što učitelj uvijek nemože učiniti. Što više do roditelja stoji, da se dicit svaki dan pamet razvija, da ona uče poštenje i reda.

Velim do roditelja stoji da dite ne ukasni. Zaista čudan je to pojav kod nas bunjevacu, da se dica baš starih godina nalaze u niskih razredi. U II. III. razredu osnovnom (normalki) naćićeš dieu od 11—13 godina, ali još i staviju. I to ni najmanje nije ridak slučaj. Čini se ko da mnogi nebi znali, da dite od 6 navršenih godina može i mora ići u škulu.

Otud biva, da se dite zamomči ili zadivojči i još nije svršilo osnovne škole, ili ko ima prigode šalje dite u gymnasiu od 12—14 godina a to je već zakasnilo. Jest tako dite je već zakasnilo jer do 12-te godine ako nemisli ići u druge škole u. pr. u gymnasiu treba da svrši svi 6 razreda osnovnih ili 5 ili bar 4, tako će znat stalno pisat, čitat, računat. Ako misli na gymnasiu davat dite, treba nastojat da još u 11-toj godini svrši dite IV. razred, da bar početkom 12 te godine svoje počme gymnasiu.

Gdi su malo srićnije okolnosti, gdi je bolja škula, jača pamet, tamo dite od 10 godina ili u 10 toj može se hlatit većih nauka, pa makar je samo i 3. razred svršio u normi.

Ja bi se radovao i Bogu bi hvalu dao, kada bi se mi u svojem kolu u ovom pravcu počeli žuriti. To nam je slobodno a i koristno.

Slobodno, jer zakon veli, da dite od 6 godina mora ići u škulu a od 9 godina mož ići u gymnasiu; bude li stariji od 12 godina nemož se primit u prvi razred gymnasia.

Koristno jer dite ne gubi vrimena, osim tog bolje se osića u škuli, gdi su i ostala dica tog doba, kao što je i on. Ritko ima veće muke za dite, nego kad se obazre i nevidi tog doba društvo oko sebe, srami

se vidit sa manjom dicom što obično biva na takvom mistu, di se većim brojem nalaze gospodska ili čifutska dica. U ovakima okolnostima, ako odraslo bunjevačko dite, može bit prvo ili bar medju prvima, onda i Bože pomози, ali ako je slabiji, ponos mu vridjaju ona mala derlad i on onda već napinje na salaš za pastirlukom.

Ali već mnogi govore, da tako vrlo malo dite nemož još ni učit, šta će tom nauk? To govore jer ne promišljaju, da se u tima razredima sve to i tako uči što i kako će baš i najmladje ditešce lahko i dobro primit. Tako se tamo uči, da mlado dite volje dobije za nauk. A s druge strane baš izkustvo svidochi: mladja dica više dobrih djakova daju, nego starija. Stariji u škuli obično kavgu i zlo zavadjaju. Zato je i rečeno n. pr. da u gymnasialni I. razred se nemož primit dite starije od 12 godina. Griše daklem roditelji, koji ne nastoje, da jim dica što prija svršivaju dolnje razrede. Griše osobito oni, koji ne tiraju dicu naprid, samo da ne moraju nove knjige kupovat. Velim griše, jer štede onde, di se štedit neda, pošto više vridi neizmirno dičija naobrazba, nego ona dva tri forinta, što će stat baš sve osnovne knjige. Griše oni, koji misle, da ima kada i lagahno svršit osnovne škole, a više im ne triba; jer danas u osnovnim školama ima 6 razreda, pa hoće li roditelj dobro sa svojim ditetom, neka zahtiva od njeg, da dovrši svi šest i onda mož bit siguran za njeg, da neće bit slip kod očiju i gluh kod ušiju.

Reko, da do roditelja stoji, da dica škulu i nauke svoje neprikidaju. Roditelji triba, da uvide koliko kvare dicu svoju, kad ji svake nedilje odkidaju od škole ili može bit dopušćaju da oni oblaze. Koji roditelji misle da škular mora voditi (peljati) konje kad se brazdi, čuvat guske, svinje, kuću pa ma i po 1, 2 dana priko nedilje, oni nek se ne čude, ako dite izgubi godinu. Ako dite izostaje, zaostane u nauku, pa ako roditelji nemaju brige, učitelj nema kada obaško pojedine dotiravat, da sastigne, nego ga zaostavi i mora opetovat istu škulu, izgubit jednu godinu. Sad ako pametni roditelji promisle šta ga košta jedna dičija godina, tvrdo virujem, da će uvidit, da dite nije toliko zavridilo kada je ostajalo od škole. Do roditelja stoji, da dica kod kuće uče, opetuju, izvršivaju zapovidi učiteljeve. Ali na žalost, mnogima majkama će prija past na pamet slat dite na vodu, rad ogriva, rad orudjakakvog u komšiluk, nego zapitat šta je zadaća, dal' ima svoju lekciju. A šta da reknemo

o roditeljima, koji su naučili dite da nezna drugo nego tužit se na učitelje? Šta da reknem o ocu, koji nezna drugo nego učitelja psovati? Šta misli taki roditelj, kako da primi savit i nauk dite od takog učitelja, kojeg ne poštiva njegov otac.

Nema veće pogriške u životu, nego kada roditelji kude učitelja, to je grijh proti ditetu i nije opravdan ni onda, kad je baš najgori učitelj, a kamo li onda, kad ni treća nije istina od onog što dite govori na učitelja kao i na roditelje prid učiteljem. Ta dite, koje ne nauči lekciju obično roditelje krivi, da mu nisu dali učiti, tako to biva i prid roditeljima o učitelji.

Zato prva i najveća dužnost roditeljska čuti o učiteljima prid dicom, ili ako se o njima govori prid dicom, valja hvaliti ili izgovarati ako dica znadu za njeve mane. Dalje treba da roditelji doznadu šta je zadaća, te zahtivaju da dica to nauče što bolje prija svega ostalog posla. Onda će dite sigurno napridovati. Drugo jačie zabadava čekati uspiha, jer ako je dite razpuštano kod kuće, i u škuli će bit neuredan, ako se kod kuće uvijek uvijek sigra, ako se sa sigram dili, kad idje u škulu, takom je ditetu teško divaniti u škuli, da on izbaci svu sigru iz pameti, pa da sluša na učiteljske poukovne riči. Roditelj treba da kod kuće bude donikle učitelj. Roditelj i učitelj treba, da su na jednom mnenju. Složnim dilovanjem će samo ozbiljski napridavati izobrazba dičija. Znam dobro da će bit izgovora. Ko to mož želit, da roditelj bude učiteljem. Pa ja opet velim, da roditelji svi mogu pomoć škulu za red kao i za pouku podjednako.

Kada ovo velim nemislim, da roditelji uče čitat, pisat dicu svoju, jer mnogo put i sami ne znadu ili ako i znadu ne dospivaju. Ali opet mnogo mogu doprinet zato, da dica vištija otvornja budu u pameti. Kako to? — Evo ovako. Neka znadu i upamte roditelji, da dica od stariji uvijek mogu učiti pa jer su najviše sa roditeljima, od njih će i najviše naučiti, zato treba da otac i majka ne drže za suviše one razgovore, koje razpravljaju sa dicom svojom. Netriba dicu tirati iz društva. Nek i oni slušaju ozbiljne i pametne razgovore roditelja svojih. Naravno da prid dicom nije slobodno govoriti o čemu dici nije slobodno znati ni čuti.

Dica jako vole pitanja stavljati, ta pitanja ako nisu neuredna, nikad nije slobodno odbiti, nego treba odgovarati pitanje rišiti i tako izobrazavat dite.

U ovom pogledu od velike cene je šokački obiteljski život, kod njih vlada pravi „demokratski duh.“ Dite, bilo muško, bilo žensko sluša govor starijih, stavlja pitanja, razčakava i doznaje što god očima vidi. A to se i poznaje na šokačkoj dici, otvorena su to dica i slobodna, lahko ji je upozorit, i mnogo će ta dica u škuli naučit. Dok ovako priznajem pridnost šokačkog života, ne mogu radi pravde a da ne napomenem onu pogrišku, koja je potekla iz tog velikog općenja (demokratizma). A to je, da dica gube ponešto štovanje prema roditeljima. Ali i opet velim, da je to taka pogriška, koja mora pristati, jer roditelji su dužni ne samo učiti, nego i ređu i strogi privikavati, što kod njih još dosad dobrim manjka, bar u obitelji. Jer u javi u škuli borme mora svaki pripoznat, da šokac zna poštenje i časti prema onom ko to zaslužuje.

Strogu i red (fegyelem) naša dica već bolje uče u bunjevačkoj kući, jer tu ozbiljnost, strogost domaćina neda djetetu izić prid ruđu, kao što oni vele. Djetetu se neda slušati govore roditelja striceva i strina; on će bit izpsovan, ako smi što zapitati.

Gospoštvo i vrhovnost nad obitelji dobro je, ima vridnosti za dicu, jer ta su dica sveta u škuli, ali šta vridi, kad tako dite je teško uvezti u nauke, lagahno mu je mišljenje, slabo se zanima, teško ga je uzbuditi, da pazi i što god razumi. A što je najgore, tako dite se nezna izrazit ni u onom što razumi.

Eto sad mislim, da će mi privolit svaki moj mili čitalac, da obitelj mnogo al mnogo može doprineti, za škulu, da ona postane bolja.

Bunjevac nek primi od šokca lipi običaj milog razgovora sa djetetom svojim, a šokac od bunjevca koristnu i nužnu strogost prema djetetu, da neda pogazit ugled svoj; i eto da ćemo dicu pripraviti za škulu, da će nam ugledni narodi naviditi škulsko općenstvo.

Primimo li još i one prve odvite, da ćemo se žuriti u škulu, da ju nećemo ukidati, i nećemo dati, da ju oblaže dica; ako kod kuće tirali budemo dicu na radnju i naučili ji budemo što sami znamo, eto da smo stvorili krasne znamenite škole, koje će udomiti kod nas naobrasbu, onda ćemo dignutim čelom govoriti: niti smo slipi, niti smo gluhi. To će bit za nas doba nove sriće.

S.

Najbogatiji knez.

Hvalili se mnogi knezi
U Vormsu baš pri trpezi
Svaki svoje blago diči
Da priteče svojoj diki.

Krasna j' reče knez Saksona
Moja vlas ti domovina,
Srebra kriju grede
Kudan god ti noge grede.

Drugi će : gle priobilje
Zemlje, kudan Rajna lije
Zlata vina j' u njoj dosta
Tu neš naći siromaštva !

Bavarski će goso za tim
Valda nisam ni ja manji
Ta gradova i bedema
Nigdi većih lipših nema.

A vojvoda Virtemberge
Tiho sboreć, blago reče :
Maleni su mi bedemi
Gore srebra ne rode mi ;

Samo jedno kriju blago,
Da u divjoj šumi svakoj
Glavu moju klonit mogu
U kućicu makar koju.

Prenuli se svi vladari
I zajedno pripoznali
Najsrićnija j' tvoja zemlja
U raj je već pritvorena.

Pobunjevčio : **S.**

Moja ptica.

Ptičica mala
Lipo pivala
U jutro,

Nad krovom mojim
Zviždanjem svojim
Veselo.

Budila mene
Ustani dete
U jutro.

A ja joj reko :
Hvala ti lepo
Po vazdan.

Ko nema zlata
Da se ljubaka
U jutro.

Ti si mu zlato
Najveće blago
Za Bogom.

Bog sriću a Tadija kašu.

U nikom selu živio muž sa ženom. Dobro su stali, ipak nisu bili bogati. Vrimenom Bog ih nadari mužkim čedom; to je dragost bila u svem rodu. Jedan reče: a gle baš pravi otac. Kanda ga mati izpljuvala, reče drugi, gledaj samo usta! Pa kad je tribalo dite nosit na krštenje, sav se rod metnio u brigu: koga će za kuma!? Pozovite bogatog mlinara, reče jedan, nema dice, pa će sve blago kumče baštinovat. Ponudite jednog poglavara s kumstvom, reče drugi, prijateljstvo sa gospodom koristi puljgeru. Dok se tako govorilo o kumu, dodje jedna stara baka. Najbolje će bit, poteže, ako ćete ponosnu

gospoju vilu pozvati za kumu, koja u šumi pribiva; ona će tako štogod staviti pod jastuk djeteta, da će srićan biti sveg vika.

Ova se ponuda najbolje dopala roditeljem i pozovu čarobnu gospojicu vilu na krštenje. Gospodar učitelj i kantor napišu lipu bilu knjigu zaslužnoj i velecinjenoj vili. Čarobna krasotica vila primi poziv, dodje i odnese djeteta na krštenje. Posle krštenja sveže, u dar, momčuljku na vrat svilen gajtan i reče: dok ovaj gajtan uztraja, dotle ga srića ostavit neće. Roditelji se zahvale kumi vili na njezinoj dobroti, i osobito su se pobrinuli, da mali Dujo ne izgubi gajtan s vrata.

Nitko nije ostao na vike u povelju, pa ni Dujo, postao on dečakom. Roditelji jedva dočekali, pa ga dali u školu; al nauk mu ni malo nije išao od ruke. Svega nekoliko slova je upantio i s velikom glavoboljom naučio ime podpisati. Roditelji su se žalostili, što im sinak tako slabo napridovaše u naukih. Al učitelj ih hrabrio. Možete vi biti zadovoljni, reko bi, s' naukom vašeg sina, ta gotovo, da toliko zna, ko ja; a opet bar učitelj mora malo više znati od učenika. Dujo dakle izvade iz škole, istina mnogo nije znao, al kad ni učitelj mu nije znao više.

Dali ga dakle u grad za stolarskog šegrta, ovde mu majstor poviri, da jednu debelu dasku rendiše; al to nije bio lak posao, pa Dujo malaksa. Nu nije on zalud bio mezimče čarobne gospojice šumske vile, da se nije znao dositi. Okrene rendu porebarke, da gvoždje ne hvaća dasku. Naravno, da je ovako posao lakši bio, i Dujo uz posao veselo pivucko. Kad u večer dodje majstor i opazi, kako Dujo rendiše a iverje ne odpada, razsrdi se i odbije ga. Dujo uplakan štize kući i potuži se svom ćaci: majstor me odbi, jer nisam htio na tanko rendisati dasku, da se polomi. Za kratko vreme puče glas po selu, kako varošani varaju seljane: na tanko izrendišu daske, pa zato se tako lome klupe, stoci, police i stolovi.

Sad dokonča rod, da Dujo opet mora učiti. Jedan reče: nek bude pop, njemu nikad nije oskudna godina, njegovo nikad ne potuče led. Lukno mu redovno izplate, a osim tog u svakoj sopri njegov je najmastliji zalogaj. Drugi reče: nek bude prokator, pa će još više novaca imati; jer onda može okrećati pravdu ko ražanj; tko najveći komad stavi na ražanj, taj će imati pravo. Treći napokon reče: nek bude doktor, onda nitko neće znati,

da li je magarac il mudar!! Ko umre, taj šuti, komu Bog pomogne taj će doktoru zahvalit. Roditelji su dugo dvoumili, najposli pristanu, da im se sin povrati sitnoj knjigi biloj. Al opet nesriće. Grčki i latinski jezik ni se htio lipit za glavu Dujinu, ko što se čičak lipi za vunu, nego što je više učio, sve je manje znao. Zato ga učitelji što prije odprave iz škole. Dujo se opet nujan vrati kući, kao iz majstorluka i izpripovida roditeljem, sbog čega je morao djakelstvo obisit na klin. Kakav je taj latinski jezik? (ne bilo ga) upita ga mati? Jel na tu formu, ko naš? E da mammo! taj tako glasi, da ga nitko nemož naučit. Što prije otac i mati razglase po selu, da su sirotog Duju zato poslali doma, što nije mogo to naučit, što nitko ne zna.

Vrime proleti . . . . i Dujo postane vojnikom, te ode u boj. Baš su u suprot stali nepretelju. Dujo puca na sve strane, al ništa ne pogadja. Na jedared opazi jednog konjanika, koj zlatni ovratnik imao. No ovog moram ucoljat, pomisli, jel će možda još reć, da sam se poplašio. Kako namisli, tako i uradi, puče . . . . , a oficir pade s' konja pa ni kobecnio se nije. Na to spopanu Duju i hajd s' njim prid častnika, koj se do zla Boga zlovoljio, i jel nije imao brčića, svu je kosu počupao i reče: Dujo tebi je kraj, jer ubio si našeg gjenerala! Od tog nema ni divana, reče Dujo, to je bio naš najveći nepretelj. Odveli ga još prid kapetana, odtud prid obeštera; al on nije popušto, nego što je najpre reko, uz to je ostao: da je to najveći nepretelj, koga je on unikšanio. Kad su posle mrtvo tilo gjenerala dizali na kola, nadju kod njeg jedno pismo, iz kojeg se doznalo, da je gjeneral izdo svu vojsku i tako ju htio uredit, da ju nepretelj hametom potuče. Zatim odmah su pustili Duju, i sav slučaj prijave kralju. Kralj prizove Duju i upita ga: reci mi sinko, da li si znao, da je gjeneral naš nepretelj? Dujo ozbiljno pogleda u kralja i reče: znao sam prisvitle krune kralju. Kralj pomisli dakle, da je Dujo u ozbilj mudar čovik i višt vojnik, kad je još i to mogao doznat, šta gjeneral misli, imenu je ga odmah kapetanom.

Kad je Dujo postao kapetanom, dobije sto ljudih, s' kojima je on upravljao. Zatim nov gjeneral naruči mu, da napane nepretelje s livog krila. Pokle pak Dujo nije znao, koje je liva, koje desna strana, napane nepretelje sridom. Na što se sva vojska pobune i razbigne. Kralj čuvši za ovo novo junačko dilo Dujino, odlikova

ga zlatnom medalijom, i kad se svršio rat, imenuje ga ministrom. Ostali ministri jako su ljubili Duju, jer ma se o čem govorilo, on je uvijek šutio, i što su oni svršili, on je na to pristo. Dujo se osobito dobro osićeo.. Na jedared samo pomisli, da bi valda sad već mogo i skinuti gajtan s' vrata. Višje dostojanstvo, mišljaše, i tako nemogu dostignuti, ta prvi sam čovik za kraljem! trže dakle gajtan i baci ga s vrata . . . .

Al samo što to učini, odmah se počo protiviti ostalim ministrima, nije više odobravao njihovo postupanje. Na što drugovi tako udese poslove, da je kralj doznao, da Dujo ne zna ni ime čestito podpisat, i odpusti ga iz ministarstva. Ovako sad Dujo nije imao šta činit, već povrati se kući roditeljem. Kod kuće je izpripovidao, kako je on bio velik gospodar, dobro živio i kako je gajtan skinuo s' vrata. Mati mu odmah požuri kumi vili i zamoli ju, da Duji dade drugi gajtan. Al ona reče: Poštivajte to, po čem ste srićni postali i onda, kad već mislite, da na nitkog niste spali . . . . Dujo se ludošću uzdigo na visoko dostojanstvo a mudrošću ponizio. Sad nek gleda, dokle će sa svojom glavom. Nu ja ću vam i to kazat. šta je postalo posle od Duje. Zaustavio se u svom rodnom selu i čuvao je selske svinje. Seljani su bili s' njim zadovoljni. Često si mogo' čuti: Nikad takva svinjara ko Dujo.

Pobunjevčio : Gromović.

Pisma pijanska.

Dvori, svirče! Ne vod' brige!

Odsviraj mi pismicu . . .

Ustaj Milko, pa nalivaj,

Izpio sam časicu.

Kad sam jadan, poznaješ me,

Uvik čaše izpijem,

Da odhlane srcu bonom,

Kad ga malko zalijem.

Svirče dvori! Izvodi der,

Pogrokti der pismicu,

Da nazdravim, da napijem

Mojoj braći zdravicu:

Nek se grije oko srca

I u braće što prije —
Vina, Milko, livaj samo,
Da se gostba napije.

Al odpočet nemoj s jednom —
Trojanicu najvolim,
Natoči je dobrim vinom,
Ko za stolom popovim ;
Da je nagnem, da je gucnem,
Da pokvasim grlašce
Da raztiram tugu, bolu,
Što mi truže srdašce.

Izpio sam, pa na belo —
Gled' je brate — zdravicu,
Pridajem ti, de i ti sad
Nazdravi trojanicu.
Pa je popi, ne oklivaj,
Ona nam je božji dar :
Ona će nas razgrijati
Ona nam je čist pazar.

Ulomci iz crkvene prošlosti naših Bunjevaca.

(Od naselbe do 1800 godine.)

Doznato je, da se upravo sad svršiva 200 godina, od kako su naši slavni praotci Bunjevci većim brojem prišli iz Bosne, Dalmacije, današnje Hercegovine i ostali jugoslavjanskih zemalja, te se nastanili po ravnicama iz medju Tise i Dunaja u današnjoj Bač-Bodrožkoj županiji, koja u ono vrime nije drugo bila, nego cesta, drum turske krvoločne vojske. Ova okolnost nuka me, da pogled bacimo na prošlost našu i to ovom prigodom na crkvenu.

Naravna stvar, da ja neću ovde niti povist Bunjevaca, a ni onih gradova, odnosno sela opisivati, u kojima oni stanovahu; nego uzet ću redom ona mesta, u kojima i danas obitovaju Bunjevci, te ću u kratko, koliko je moguće, predstaviti : crkvenu prošlost, štatistiku stanovnika i bunjevačke župnike. Osvidochen sam, da naš puk sve ovo dragovoljno sluša, pa zato sam uviren, da će mu i ove skromne bilješke dobro doći. Moja je vruća želja, da se u njemu, ova čitajuć, podpaljiva pobožnost i odanost svetoj viri, umnožava ljubav domovine, u kojoj su naši pradidi 200 godina zaslužno proživili, učvrsti ljubav dičnog roda svoga.

Dušobrižništvo našeg puka s prva bijaše u rukama častnog reda franjevačkog. Na prostoru Bač-Bodroške županije stajaše tri samostana franjevačka : u Baču, Baji i u Subatici, kao tri plodne košnice, iz kojih izlićahu rojevi za svetu stvar oduševljeni sinovi sv. Franje.

A sad pridjimo na naš predmet.

Aljmaš. Službu božju su svršivali franjevci subatički u crkvi sv. Mandaline, ako bi se crkvicom smila zvati kućica od pruća pletena. U ovoj su Bogu služili aljmašani do 1759 godine, kada nabiju crkvu sv. Lovre. Današnja je na čast uzvišenja križa posvećena. U ovo vrime imao je Aljmaš svog župnika, koga je dilokrug na Bikić i Boršot razširen bio.

Stanovništvo Aljmaša ovako se minja : Godine 1738 bilo je 384 stanovnika, 1768, 632, 1791 godine već 2876 i to najviše Bunjevaca.

Župnici su bili : prvi je Petar Maurović. Zaredjen je popom godine 1738, zadobije novu aljmašku plebaniju godine 1740, umre 1776 godine. Drugi je bio Mate Matoš, godine 1790 oboli te otidje u Kalaču na likarije, gdi godine 1791 umre. Treći je Dr. Gjuragj Kujundžić, rodod subatčanin. U Subatici je Kujundžićeva obitelj oveća, koja buduć jedan koren, jednu deblju ima, ipak se na više grana dili. Pokojnik je list sa grane takozvane Adamčeve. Veoma učen i izobražen muž bijaše. Kao novomisnik kapelanovao je u rodnom si mistu, zatim posta nadzornik nauka u jegarskom, godine 1785 u peštanskom simeništu. Godine 1789 zadobi aljmašku plovaniju. Kao aljmaški župnik, posle smrti Ivana Lukić subatičkog plovana, prosio je subatičku župu, nu magistrat misto njega odabere 1803 godine 21 novembra Pavla Sučić bukinskog plovana i dekana.

Baja. Do godine 1781. stanovnici su razdiljeni u dvi crkve. Tako su crkvi popovskoj pripadali Magjari i Nimci, a onoj redovnika franjevačkih sa sedam sela, poimence : Bikić, Aljmaš, dok ne dobi posebnu župu, Kaćmar, Sentivan, Gara, Pandur i Vaškut.

Stanovnika godine 1791. bijaše : 5109 katolika. Župnici su od godine 1781 : Prvi je Josip Lakner, rodod peštanac. Za njim Antun Herceg, umro je 12. lipnja 1791. godine. Treći je Stipan Ranić. Rodjen 1739 u Pečuhu. Mudroslovoje svrši u Trnavi a Bogoslovje u Beču. 1766 godine posta administrator u Baču. 1778 župnik subatički, a godine 1793 pridje u Baju, gdi 1799 umre. Njega naslidi Josip barun Brnjaković, rodod iločanin, umre kao kanonik kalački pod imenom Bernatfy.

Bajmak. Posid Subatice. Crkva sv. Petra i Pavla godine 1778]je nabijena. Ovamo spadaše Pačir i Madaraš. Stanovnici su većinom Bunjevci, i to sposobni za izpovid godine 1783, 700, a

mladji 300. Godine 1791 svega 2167. Župnik je bio od godine 1780 Ivan Millen.

Bač. U staro vrime grad na glasu. U ovom su gradu kraljevi ugarski i sabore držali, ali turska navala zakopa njegovu staru slavu. Od godine 1715 franjevci su pastiri duhovni 709 katolikah. Ovamo su pripadali i Šokci iz Plavne, Vajske i Bodjana. Godine 1748 bilo je 1022 žitelja, to jest katolika, godine 1791, 1373. Godine 1766 prida se dušobrižništvo svitovnima svećenicima, koji su službu božju obvršivali u crkvi grčko-iztočnjakah do godine 1793, kada novu sagradi Adam Patačić još 1775 godine početu po Josipu grofu Battyanu. Administratori su: Josip Ranić (vidi Baju), Gjuro Tamaši. Župnici: Franje Gaslević, rođen 1730 godine u Požegi. Za svoje mladosti član reda Isusovačkog. Pristupivši u Kalačku nadbiskupiju postane plebanošom u Plavni 1774 godine, posli 7 godina u Baču, zatim naslovni kanonik i poddekan (ešperuš), umre 1799. Posle smrti njegove: Josip Potegić.

Baćin. Prva je crkva bila sv. Jelisave, a druga je sagradjena godine 1799 na čast Male Gospe. Stanovništvo je 1791 godine ovako bilo zastupano: 1708 Šokaca i Magjara, al oni su u većini. S prva su franjevci, od godine 1733 svitovni svećenici se trude u vinogradu Gospodina. Prvi je plovani Juraj Vlahić iz zagrebačke biskupije, u koju se 1741 povratio. Za njim Gjuro Kovačić. Umre godine 1762 u Šükösdu. Treći je Josip Öri. Četvrti Gjuro Arvai, godine 1748 dodje u Baćin, a umre u Miljkutu 1751. Peti je Martin Poljak bajac. Šesti Ivan Sterlar. Kad je i gdi je umro ne zna se, nego to je zabilježeno, da je 1758 prišo u biskupiju Pečuhsku. Sedmi je Josip Teklić. Po imenu sudeć mislio sam, da je Bunjevac, ali on je madjar rođen u Sentpeterfalvi. Osmi je Petar Radić. Deveti Ivan Lukić somborac. Deseti je Nikola Firan zemljak Lukićev.

Bereg. Godine 1724 filial Santove. Crkva sv. Mihojla zidana je 1740, ali se 1780 godine sruši, te 9 godina puk biše brez crkve. Stanovnici sami Šokci do najnovijeg vrimena. Godine 1791 brojio je 1276 stanovnika, godine 1798 već 1610. Duhovnici su bili: 1. Andrija Fabri, rođen godine 1730. u županiji Trenčinskoj, od godine 1757 župnik berežki, umre godine 1778. 2. Antun Herceg (vidi Baja). 3. Zdravko Ikotić, umre 1782.

Bikić. Njekoč dobro obitelji Cobor, zatim Grašalković. Prije filial bajskih franjevac, a od godine 1756 Aljmaša. 1780 zidana je sadašnja crkva sv. Elizabete. Bikić dobivši župu posebnu, imao je filialom Boršot. Godine 1791 bilo je 1481 stanovnika, mal ne sve bunjevci. Župnici su: Josip Potegić. Juraj Chabiehovski, rođen 1757. Mudroslovne nauke u Budimu, bogoslovne u Kalači svrši.

Čavolj. Posjed nadbiskupa kalačkog. Godine 1730 još pustara, a u duhovnih pripadaše Baji. Godine 1740 dobivši crkvu, župnik čavoljski bdio je nad virnih Sentivana i Matehaze. 1787 bi sagradjena veća i lipša crkva. Godine 1736 bilo je 511 stanovnika, sve bunjevci. Godine 1783, 1136 med njim i Nimaca. Godine 1798 svega 1602. Župnici su: Gjuragj Kalinka, Martin Poljak, Petar Radić, Josip Bošnjak somborac.

Čonoplja. Dobro komorsko. Župe ne imajuć spadala je pod župu lemešku. Godine 1750 zidana je crkva svih sveti. Godine 1767 broji 1226 stanovnika, stranom mađjari, stranom bunjevci. Godine 1798 biše 2445 žitelja. Duhovnici su: Stipan Jerković novosadjenin. Franjo Gal. Franjo Kiš. Franjo Torner, rođen u Eperješju.

Dušnok. Stanovnici stranom Šokci, stranom Mađjari, danas izim nekoliko zanatlija mađjarskih, sami Šokci. Ne imajuć posebnu župu, spadali su pod Fajs i Šükösd. Godine 1738 sagradi nadbiskup Gavro Patačić crkvicu, koja se 1780 poruši, posle opet bi ponovljena i na čast apoštola Pilipa i Jakova posvećena. Godine 1791 bilo je u Dušnoku 1421 stanovnika. Godine 1727 već 1527. Župnici su u ovom mistu često se minjali na toliko, da od godine 1736 do 1798, devetnaest ih se izminilo. Po imenu: Nikola Pastorčić, rodom dalmatinac, jedan od prvih pitomaca novog Kalačkog simeništa. Matia Kausić, takodjer već iz Kalačkog simeništa. Ivan Mikoš. Ivan Sikora, u dva mah je bio dušnočki plovac godine 1745 i 1762. Stipan Jagodić. Godine 1751 župnik dušnočki, godine 1781 sombórski plovac i to kao prvi svitovni pop u Somboru. Mate Matoš (Aljmaš). Bono Mandić. Pavo Mihaljević. Stipan Erdelji. Nikola Firan (Baćin). Mirko Kolar franjevac. Mate Slatković zagrebčanin, rodio se godine 1755, kao 16 godišnji mladić stupa u red Isusovaca, godine 1773 pridje u Kalačko simenište, 1779 kapelan u Subatici, posle tri godine ceremoniar biskupa, 1783 samog nadbiskupa, 1784 župnik u Dušnoku, slideće godine u Somboru, gdi umre 1805, 5 ožujka. Andrija Janoška. Pavao Bednarić, iz Dušnoka je prišo za administratora u Subaticu. Ovde mi je spomenut, da se lipo bavio knjigom bunjevačkom. Od njeg imamo mnogo propovedi bunjevački u rukopisu. Matija Radičević iz Pečuha.

Gara. U davno dobro Uobora, posle Grašalkovićah. Kapela je zidana 1734, crkva pak 1780 u čast sv. Ladislava. Godine 1762 broji Gara 568 sposobnih za izpovid a nesposobnih 386. Godine 1791 pak 1501 Bunjevaca i Nimaca. Godine 1799 pak 1888. Upravitelji župe su: Antun Černović. Nikola Pastorčić (Dušnok). Mirko Noršić, Hrvat iz Požege, iz Kalačkog simeništa. U Kalačkom simeništu je pridavao najpre mudroslovje, posle

bogoslovje. Gjuro Miatović. Petar Hallar, rođen u Lippi 1727, umro u Kaćmaru 1798. Josip Bošnjak. Zdravko Ikotić (Bereg). Antun Herceg (Baja). Maximia Sentivanski, rođen u Pečuhu, kasnije pridje u kalačku nadbiskupiju. Ivan Bolović, također iz Pečuha.

Kaćmar. Prije dobro komorsko, danas Latinovićah. Ne imajuć posebne župe, spado je bajskoj bunjevačkoj, posle Gari. Crkva je imala zaštitnikom sv. Jakova apoštola, gradjena je 1736. Današnja je sv. Ivanu Nepomucenu posvećena. Godine 1748 brojio je Kaćmar 584 bunjevaca. Godine 1791 već i nimaca ima s bunjevci zajedno: 1700. Župnici su: Nikola Pastorčić (Dušnok). Gjuro Miatović (Gara). Bono Mandić (Dušnok). Petar Hallar (Gara). Ivan Piuković, bajac, kao 18 godišnji mladić primljen bi u Kalačko simenište. 1780 godine župnik santovački, gdi je 19 godina proveo, godine 1799 posta kaćmarskim plovanom, al samo 2 godine bi, jel 1801 umre.

Dolnji Monoštor. (Monoštorseg.) Posjed komorski. Troškom komore zidana je crkva 1752 godine na čast sv. Petra i Pavla. Godine 1748 bilo je 978 stanovnika, godine 1783 ima 2403 izim nekoliko magjara i nimaca, sami šokci. Posle franjevacah, koji su do godine 1769 obavljali službu božju, prvim je župnikom imenovan Martin Poljak (Baćin). Njega naslidi Pavao Mihaljević, koj se rodio u Gornjem Sentivanu 1746.

Lemeš. (Ns. Militić.) Kao što madjarski pridivak svidochi, stanovnici su ovog mista plemići, koji ne htivši podnositi varoške terete, nasele se iz Subatice u Lemeše. Crkva je zidana u čast Male Gospe 1752. Stanovnici su Bunjevci i Magjari, godine 1767 bilo je 1273, godine 1791, 1829. Plebanoši su: Martin Firan, rodom iz županije Barš. Petar Radić (Baćin), Pavao Mihaljević (Monoštor). Mirko Trščanski, rođen u Tati. Ivan Hazi. To je zabilježeno o njemu, da je prišo u Kalačku nadbiskupiju i umah dobi lemešku plovaniju. Gjuro Bošnjak somborac.

Plavna. Crkva je sagrađjena 1761, u kojoj su službu božju obavljali otcí sv. Franje do 1769. Prije tog filial Bača. Godine 1791 broji 805 šokački žitelja. Godine 1798, 869. Župnici su: Zdravko Ikotić (Bereg). Franjo Gaslević (Bač). Stipan Erdelji (Dušnok). Matija Žufa. *Uređeno u Dušnoku 1829. Sadržaj u knj. 1829. Sadržaj u knj. 1829.*

Santovo. Posjed komorski. Godine 1725 gradjena je crkva u čast Velike Gospe. S prva franjevci, od godine 1749 svitovni svećenici pastvuju. Ovamo je spadao Bereg i Kolut. Godine 1791 bilo je 1385 stanovnika, sve Šokci. Godine 1798 broji se 1600 žitelja. Prvi je župnik Mirko Noršić (Gara). Ivan Sikora (Dušnok). Stipan Jagodlc (Dušnok). Gjuro Tomaši. Ivan Piuković (Kaćmar). Ivan Honkó administrator.

Sentivan Gornji. Filial Čavolja, prije Baje. Crkva pod zaštitništvom sv. Ivana Krstitelja, gradjena je : 1775 godine. Godine 1791 broji 1277 stanovnika više magjara nek bunjevaca. Župnici su : Ivan Petraš, 1783 dodje u Sentivan, gdi 1785 umre. Martin Slukovenji, rodjen u Fötsuti u županiji Fehér. Antun Daraži, somborac.

Sombor. Crkva je prisv. Trojstva gradjena na mistu turske džamije, u kojoj do godine 1781 pastvuju franjevci. Na zapovid Josipa II. zauzmu misto franjevacah svitovni svećenici, prvi je paroh bio : Stipan Jagodić (Dušnok). Njega slidi : Mate Slatković.

Sonta. U sridnjem viku glasovito misto, gde je cvatala glasovita prepositura sv. Lovre. Danas je Sonta občina šokačka. Crkva (posli one drvene) 1746 je gradjena. Zaštitnik je sv. Lovro. Godine 1748 broji 783 žitelja. Godine 1767 pak 1223, godine 1791, 1866. Posle franjevaca, župnici su Stipan Jagodić (vidi Dušnok). Stipan Vilov, rodom iz Budima.

Subatica. Kao najveći grad Bač-Bodružke županije, dostojno bi bilo, da mu najviše mista posvetimo. Nu ja to radit neću, niti mogu. Jer, ako ćemo pravo reći, još svitovni popovi nemaju veliku prošlost (?) buduće su do godine 1776 franjevci bili duhovni pastiri, koji su njih 18, pod vodjom Angjelije Šarčević 1686 godine u jesen, dakle baš sad 200 godina, doveli ovamo bunjevce begajuće od turske sile, ostaviv svoje krajeve, svoj zavičaj i sve dobro, sa sobom noseć jedino u plemenitom srcu svoju sv. viru kršćansku. Sad izlazi monografija, magjarski pisana o gradu. Godine 1748 broji Subatica 5290 katolika. Godine 1767 pak 7779 žitelja. Godine 1791 bilo je bunjevaca, magjara, nimaca i slovaka : 19,706. Prvi je župnik dr. Stipan Ranić (Baja), koj s prva veoma bio obljubljen, al posle morao je odselit u Baju. Njega nasliduje Ivan Lukić (Baćin). On je u lipom sporazumju živio sa magistratom, umro je godine 1797. Posle smrti Lukićeve 6 godina nije bilo plovana, nego za to vreme prominila sa 3 administratora : Matija Radičević, Pava Bednarić, Šimun Sebetić. (Vidi „A szabadkai föplébánia története. Tormásy Gábortól.“)

Vajska s Bodjanom. Filial biše sve do početka tekućeg vika bačkih franjevaca. Crkva je u Vajski sv. Gjurgju, u Bodjanu sv. Iliji posvećena. Godine 1798 Vajska broji 500 stanovnika, Bodjan pak 257.

Vaškut. Kadgod posjed Grašalkovićah. U duhovnih poslovi podredjen bi bajskoj bunjevačkoj fari. Crkva je gradjena po nigdašnjem posjedniku. U najnovije vreme sama je občina krasnu crkvu sagradila. Godine 1783 bilo je 1800 žitelja, i to Bunjevci, Magjari, Nimci i Slovaci. Duhovnici su : Ivan Német, umro je 1798. Maximin Sentivanski (Gara). Mate Slatković.

Ovo su ona mesta, u kojih stanuju i danas bunjevci i šokci. Žalostno je što su na mnogih misti klonuli duhom ; na više strana, kao u Apatinu, Bezdanu, Boršotu, Krnjaji, Kuli, Kupusini, Stančiću, Šükösdu i Veprovcu, već ni traga im nema. U ovima selima pak nalazilo se prije ako i ne velikim brojem bunjevaca, al opet toliko, da je povistničar Kalačke nadbiskupija dostojnim držao napomenuti.

Štovani čitatelji čitati će jedno te isto ime višeputi, to neka nikakve pobune ne čini, jel poznato je, da svećenici često štaciju prominjuju. Znam dalje i to, da se u novije vrime na više mesta crkve nove gradile, pa mož bit pod zaštitničtvom novog, to jest drugog svetca, koje ovde pak čitat neće, pokle moje bilješke do 1800 godine dopiru. Ako nas dobri Bog poživi, u drugoj Danici nastavit ćemo ovaj rad.

Jedan Bunjevac.

Baća Crvenjak.

Crta.

Baća Crvenjak je od glave do pete pošten čovik ; para mu triba tražit u sedam varmegja. Jesenas, kad se svršio vanski posao, bio je kod spahije vozit sino. Siroma čovik bar mož za- služit koju forintu.

On zna najlipše sadit voz. Ne zalud dije već 50 godina. Samo kod spahije svake jeseni 30—40 kola priveze. Lipa je to pomoć za siromaka, osobito u ovo doba, kad nema druge kirije. O i zahvalan je baća Crvenjak prama velemožnom gospodaru. Tilom i dušom nastoji, da se nikakvo zlo ne dogodi u spahinskom dobru. Al badava govori mladeži, njihova je pamet dičija. Nikad ne znadu tako sadit voz, da ne odpada od njeg. Koliko im puti pak pokazivao. Eno i sad s kola Gjuka Šijaka sve se naramkom rasipa. Tu štetu baća Crvenjak već nemož podnet. Nije lin šestdeset i sedam godina stare krsti prignuti, da rasuto sino pograbi.

Baš, kad se pogurio i marljivo grabi sino, ukaže se spahija na brižuljku. Njega nitko nije vidio, a najmanje ga opazio baća Crvenjak ; al tim je bolje on vidio svakog, a osobito starca. Jedan komad samo gleda — gleda, šta se saginje starac. Baš se podigo i vidi se, kako nosi naramak sina pod plast.

Velemožni gospodar dosta je vidio: sve je razumio. Ta šta će? Vratio se natrag. Gdi je takav čovik ko baća Crvenjak, tamo nije on od potrebe.

Sutra dan, kad je i baća Crvenjak stao pod pendžer s ostalima, da primi svoju plaću, njega uzove gospodar u sobu.

Što će Bože samnom? Misli se starac. Mora, da nije samnom zadovoljan.

Krene se odvažno unutra. Ne mari nek ga dakle izkara gospodar, ako je kriv. Dobro je još, što ga prid mladežom ne kori, ipak ne bi volio, da tako javno pade ruglo na njegovu sidu glavu.

Bog vas dono baća Crvenjak, sidite; evo smotaka pa zapalite; — primi ga velemožni gospodar.

Dakle neće bit ukora.

Sad samo počima ne svaćat stvar. Ovo se baš ne počima tako, kako je on mislio. Al, kako da sidne u taj svilen mekan stoc — ovako u opakliji? Kad velemožni još i gazdace, koji imaju dvi sessije kroz prozor plaća, a on da, na njihov očigled, sidne na ovaj skupocin stoc? Pa još, da i zapali na cigaru. Šteta je to sad popušit, barem bi kod kuće mogo babi pokazat. Sisti već sistće, al i poplaši se strašno, kad mekan stoc sasane pod njim; pomisli nije l' kakogod provalio sidište.

Evo vam novci Crvenjak, pa sad hajte samnom; reče mu gospodar, kad je ostale izplatio.

Starac nimo slidi velemožnog gospodara u jestvaonicu. Ovde opet valja sisti i razgovarat se koj o čemu. Ovo opet ne razumi. Što će jur s njim.

Donesu jila i pića na stol. No ovde se za cilo večera priredjuje. Starac zna, šta mu je sad činit. Jer na ovakom mistu nije ko kod siromašne kuće; ovde čovik nemož gledat, dok oni jidu. Odmah se digne, da odlazi.

Nije to tako, baća Crvenjaku, vi ćete s nama večerat; ovakog poštenog čovika rado ću nahranit.

Da mu se zemlja otvorila pod nogam, ne bi bio na toliko iznenadjen, kao s ovim ričmi.

Što? ja . . . ja . . . velemožni gospodaru ovako . . . u opakliji? Čim sam ja to zaslužio?

Zavridili ste, to vam ja velim; danas ste zavridili, kad ste sino tovarili. Vidio sam ja, šta ste vi radili.

Starac napetom pametju misli se, kakav je njegov

posao mogo se na toliko dopasti velemožnom gospodaru, al ne pada mu na pamet. Na što se on opominje, to je sve svakidašnje prid njim.

Sve se nećko, al posli, kad ga i velemožna gospoja nudila, sbaci opakliju u ćošu te side za stol.

Jako je dobro šmakovala krasna šunka, pa još na nju rujno vince. On već ne bi smio toliko jisti, jer zna, da se to ne dostoji na ovakom gospodskom mistu, al kad ga tako svesrdno nude.

Jedva čeka, da se kući povrati, pa da izpripovida babi, što se s njim sbilo.

Da si samo vidila, kako je sve tamo skupo i krasno! Hvali se starac. Još i na čas smrti će mi bit žao, što sam se prije kod kuće najio graha i krumpira.

Pobunjevčio : **Gromović.**

Zadnji Dani Krmače Marka.

(Pripovidka po narodnom pridavanju.)

Jesil čuo brate kadgod
Ko je bio junak Marko
Nije Marko Kraljeviću
Većer Marko baš Krmača
Prvi izmed Subačana.

Doživio j' mnogo lita
Zapatio bilih kika
Sa svatovi junačkima
Kojma ni broja neima.
Ta mejdane sa junaci
Sa golemi subočani
Sa hajduci i bećari
Tko bi znao izjesapit?
Marko j' bio vazda spravan,
Pravednome pravdu davat.
On je oto, kažu, čiču
I spasio sotim diku.
Al ja drugo želim vami
Danas virno povidati
Sam' pozorno me slušajte
Jer istina j' što pridajem.

I.

Gdigod niki vašar bio
Prid veliku bižaniju
I Marko se tu desio.
Nij' to nikad bez njeg bilo,
Al gle čuda velikoga
Sad jedared mirno svrši
Lagahno se vraća kući.
Ne traži on konja vridna
Niti kola svojih ima.
Uprego je stare kosti
Idje znance još pohodit.
Starovinsko čilo srce
Za junačkim kolom vuče.
Traži stare komorate,
I zajedno sve ji nadje.
Kod mladane birtašice,
Verke lipe madjarice.
To je medja Lemeš sela;
Tu je bircuz pun veselja.
Udje Marko: „Srieno braćo

„Ko da sam iz pisma naučio
 „Kud da nosim stare kosti
 „Da se brige bar oprostim.
 „Prošlo me je vrime braćo,
 „Kad sam se u kolo hvaćo.
 „Danas još i loše sriće,
 „Tužan vina još ne vidje.
 „Ej kad mlado lito mine
 „I bratinska ljubav s njime :
 „Nestaje nam rujna vina,
 „Za starca već samo škrinja,
 „Koja će ga u grob sprimat.“
 Al na to se prene čovik
 U snagi je ko što mož bit
 Kao lemeš lemeški se vlada
 Te on hoće da zasiti starca :
 „Ah ne buncaj zalud starče
 „Ako želiš da ti svane
 „Drž se živo bokalića
 „Baš sad done magjarica
 „To j' za tvoje gladno srce
 „Da te malo grči puste.“
 I ne čeka Marko dvared
 Da se ma ko sića za njegov
 Izpijo je vince blago
 Ma baš niko ni j' pomago
 Al mu nije dosta bilo ;
 Oh tako mu lice blido !
 „Vina, Verko, vina vamo
 „Žedan sam ti već odavno !“
 Napije se dva tri puta
 Poče staro srce kucat
 Poče gorit koža stara
 Koj' od vina, koj' od jara,
 Što taj lemeš kukavica
 Hoće da se paradira,
 Rekav : „Pij mi te napoj se
 „Sinja sirotinjo čovče
 „Ja sam Lemeš iz Lemeša
 „Neće te nać sreća lepša.“
 Osmihne se Marko čudno
 Ko da ga je niko gurno
 „Imaš novca seljanine?

„Ostani nam jošte š jime,
 „Kad ti kesa dušu pusti,
 „Bit će tvoji trazi pusti.
 „Nećeš tražit već zaviće
 „Surke, al ni opanak
 „Tu po seli od prostak* . . . .
 — „Gospodarit vi bi nali,
 „Al ste gose od već nali ;
 „Prosjaci u Subotici,
 „U Lemeši još i veći
 „Lemeško je robit pit
 „Bilo pa i bit će nak.
 „Blažena mi moja rua
 „Što j' Lemeša već ukla !“
 „O nikakvi ti drpavo
 „Ti još kudiš lemešae
 „Il ne poznaš tvrdo voždje
 „Od kojega spona kije
 „Vam hrdjavim bukrijam
 „I najzadnji od plencia.“
 Naškubi se Markošali,
 I za šalu on privali
 Uzavrlu krv lemešku
 I jadan se o zid češu.
 Jao! biše odjek pada
 U mah lemeš grdno strada.
 Jači duvar od gostij
 Pa se na njem i raziju
 Svitlost dopre baš demozga
 I Lemeš nam mrtavosta.
 Plaćuć drekne magjara :
 „Oh Jezuš e i Maria!
 Al sad pije mirno Mrko!
 Ta sad mu je dan sanuo.
 Nij trpio gospodara
 Većeg od sebekar sama
 Već i bela Subotica
 S puta mu je silazila
 A sad jedan Lemešain
 Da se sigra sa njim !
 „Neće! vinca mi blaenog!
 „Ma ne vidli me spaenog!

* Govori se o niki siromašnih lemeši, da kad su pošli u varmeju, prosili su odiću od nelemeša.

II.

Ni se Marko još čestito
Rujnim vinom podkožio
Al selskih već oružnika
Napunila se sva avlija.
„Idi naprid stražmešteru
„Tebi valja bit na čelu.“
Vele momci što su prosti.
„Ded Martine ti si jači,
„Mene danas ništa kvači.“
Reče vodja od redara,
Al svi gledju samo vrata.
„Nij to ljudi mala šala
„Trčat na Krmaču Marka
„Moglo bi biti belaja
„Tog se boji cila Bačka.“

— — — — —
Jer svituje i nevolja
Ko ma koja bogomolja
Siti se i slavni vodja
Žacnuv se baš u vrh nosa :
„Čujte braćo!... da čekamo
„Dok mu Verka zamedljano
„Pruži lika u staklama,
„Posli ćemo ga pijana
„Hvaćat vezat i voziti,
„Osvetit se puni siti.“
Daje Verka Marku pića,
Sa rakijom otrov minja.
Društvo drima Marko pije,
Dok ga i znoj ne probije,
Dok jedared za tri sata,
San i njega ne savlada.
„Junački se držte sada,
„Ta bekrija nek sad strada!“
Brižno kupe sve jedeke
Martin još i kajiš veže
Sa svečanih opanaka
Da pri ruci bude svaka.
Pomoć, toj privištoj straži
Što krvnika važnog traži.

— — — — —
Unišli su zagledaju...
Kako da se svome zvanju

Što svitlije odazovu
I ukrote tu sotonu.
— Hvaća Marco za ramena
Ko da leso(mrtca) želi spremat
Previja ga polagahno...
„Da ga je privalit samo!“
Povuc glavu izmedj ruku
Stare kosti na stol lupnu.
„Ah križ Bože!“ Trgnes Marce
Pa o zemlju lupi starcem;
I bez glave biž na polje
Skače straža koji bolje.
„Madjarica j' Verka kriva!“
Viče vojska za vratima.
„Ni mu j' dala to sve piće
„I eto sad probudi se!“
Kako hitro izskočiše
Na dvoru je opet više.
Ogledju se zastide se...

— — — — —
„Ah mleko mu materino
„Ta ni se taj probudio
„Uh sramota vik sramota
„Sav svit će nas zato špotat!“
Marco trudi, želi samo
Da u selu ne doznadu.
„Mislio sam da si čovik.“
Uze vodja momka korit.
Verka opet glavom klima
Rugajuć se junacima
„Od lemeša pet junaka
„Vride ko i stara baka
„Hvale se kod vina rujnog
„A starca se boje mrtvog.“
„Madjarice! znaš li Boga?
„Lemeško ćeš blago poznat
„Samo ćuti, navik ćuti
„Doćemo ti ma sto puti.“
Moli Marco baš od srca
Sve obriče krčmarica.
Jer joj daju što ko može
Da ošuti te nezgode.
„Pomoz Bože,“ sad na novo
Udje opet isto kolo

„Ded spopani pa povuci.“
 Prišapnuše sad hajduci;
 I tiha se krene pratnja.
 Ni korak se ne ozvanja.
 Nose Marka. — Dali živa?
 Ili možda već umrla?!
 Noć je tamna, zvizda nema
 Vrime se na kišu sprema
 Ko da b' htelo još plakati
 Nad plemićem? Il Krmači?!
 Sad za momci tiho hoda
 Ponositi vojskovodja
 Sivne l' munja da prisvitli
 Grubog starca obraz blidi
 Mah zadržće Števo Braca
 Križ po sebi velik baca
 Sivne opet... ruka bleđa
 A usta mu otvorena
 „Ta mrtav je stante braćo
 „Ne vucmo ga već prid zakon
 „Bar nas neće glava bolit
 „Od sramočkih dila svojih.“
 Al ne prista na to družba
 Veleć da je krv još vruća.
 „Za krv, vele, krv je cina
 „Osveta nam dužnost svima
 „Neka javno gine skot
 „Pasje krvi ružni stvor.“
 Pun osvete sbor se miče
 Ne boji se sad već ničeg.
 U šakami j' plin bogati,
 Svršit će š njim oni znati.
 Al eto ji već prid dvorom
 Gdi s' lemeši lipim sborom
 Rad vićanja običaju
 Sastajat i praviti graju.

Hej Krmača Hajduk Marko
 Takoj časti ni s se nado
 Da će tebe u dvorane
 Uzvisiti na tavana!

Na seoski velik tavan
 Bace Marka. Zvekne brava.
 Rukuju se hrabri ljudi
 Svaki svoju virnost nudi

Da će čuvat strogo Marka
 Dok ne svane zora žarka
 Da mu sudi sveta pravda.

III.

Cile noći sve po redu
 Starom teku sati virno.
 Noćobdije točno predu.
 Dvorom šeću, al nemirno
 Posluškuju: sa tavana
 Hoće l' čuti kakva glasa?
 Kradom idju pa vižbaju.
 Ručne živce sad pipaju
 Sad popleštu i lubanju.
 „Spava goso dobro! živ je
 „Bitćemo se jošter šnjime;
 „Ma se teško oporavlja
 „Od sna odrtina stara.“

Samo što se upoznala
 Na istoku zora plava,
 Grune zabat sa sokaka
 Ko da se baš kuća makla.
 — Za zabatom i ljudina,
 Ni najmanje ne okljiva.
 Nogu baš za nogom kupi
 Al ti oko lahko sluti,
 To svakako mladić nije
 U po stasa j' već pribijen
 Tilom giba rame diže
 Od zidova j' dobrim višje.
 Dugim vlasim pramcim bilim
 Pokrivena j' tvrda glava
 Lako j' poznat po njoj Marka.

Okreno se kraju sela,
 Da ga više tamo nema;
 Jer sramote take udne
 Ne podneše kosti trudne
 Prv udari Magjarici:
 Da joj rekne dvi tri riči.

Al kad tužna ugleda ga
 Ne uzda se u didaka.
 Kupi skut u bele ruke
 Pa okrene mirit pute
 Sad u bostan, sad sokakom
 Dok ne nadje pošten zaklon.

Marko pak u krčmu svrne,
Te salazi u podrume,
Napije se rujna vina,
Al ne steče srca mirna;
Gnjevnim pogledom je gledom,
Gadnom proklinjo je kletvom.
Hitro alat svoj vadio
Ljutu vatru napravio
Pa ju meće sa sve četiri strane
I tad krčmi Gjurgjev danak
svane.

Zatim se on prašća kuće,
Što j' činila toli bludnje.
Te sad nagne prikim putem;
Oštro motri okom svuder,
Priko paše i atova,
Dok ne nadje dobra konja.
Dobra konja baš mrkova.
I da tuder ne osvane
Jašec krene i bez mahne
Leti konjic, propinje se;
A jahač ga samo plešte.
Bez da bi se s mista mako
Noge koči i namišća
Znoj probija konja svega
Gazda žaga izpod rebra
Doran stiže već izmučen
Do krčme se jedva vuče
Poplešte sad konja virnog
Nadrobi mu hleba bilog
Te ga pusti prosto volji
Da se šeta, kuda voli,
Konja šalje u bitange
On se šeća u mijane.

„Ej birtašu vina meni!
„Da mi lice porumeni.
„Vina dobrog vozi vamo
„Da s' na pije sužanj Marko.
„ — Hah ja Marko pa Krmača
„U arišta da jim spavam?!
„Neka misli ko j' bez mozga
„Zato nema sile dosta

„Vino vamo hulja gadna
„Šta mi šmrcaš tu po vazda?
Približi se stolu bliže
I desnicu svoju diže
Te s njom lupi o stol Marko.
Da s' potresla zemlja jako.
Ko kad repom ljuta ždaja
Na Paliću brig udara.
Mrko gleda teško kreće
Glavom sidom. Nemož veće
Kud pomisli, da se baca;
Na prsa je legla brada.
Jedva poznaš da j' on isti.
Po rameni dugi vlasi,
Neuredno razštrkani.
Nije čudo lita lipih
Već šesdeset on priživi.
A mejdane sa junaci
Sa golemi subočani
Sa hajduci i bećari
Sa stražari lemešani
Ko bih znao izjesapit?
Marko j' bio vazda spravan
Nejačemu pravdu davat.
A junake, bogataše
Tratit, mlavit to veljaše.
Samo bircuz je poštivo.
Tu mu nije ništ protivno
Jesti, piti sve do volje
Samo danas ništo gore
Služi birtaš hajduk Marka
I dvorba se zaustavlja
Al dosadi otezanje
U podrume odšeta se
Pa on nadje staru dvojku
Još dosada nepočetu
Lupi šakom vran izbije
Digne dvojku da s' napije
Al pucaju stare žile,
I junaka volja mine.
„Hej pucaju stari živci
„Vidim neću dugo živit
„Ni u piću nij' već slade
„Košto' j' bilo u dane mlade.“

Reče sebi snužden starac :	I tad svrši burne dane.
U čas spusti tužno lice	—
Ko da se za ništo brine.	Što nemogla sva varmedja
Sidne, klone, pade, dahne	Učinila dvojka jedna.

Blago meni.

Blago meni,
Blago mojoj duši :
Živim, pijem,
Kratku lulu pušim.

Neka radi
Švabo sirotica,
Posula ga
Baš ko mrav ta dica.

Kad podpačim
Kuću sa sokaka
Gledim mirno
Kako radi švaba.

Nek mudruje,
Ko ne žali glave
Ja to navik,
Mudrim ženam dajem.

Meni nije
Od potrebe žurba ;
Ta ja neznám
Kakva j' tuga nužda.

Blago meni
Blago mojoj duši ;
Lulu pušim,
Virno ženu služim

Pijanac.

Napijo se lola
Po putu se vola
Te mu misli glava
Baš se je spasio
A on samo jadan
Pamet zamutio.

Jiće i piće kao činjenice zdravlja, snage naše.

Kad se dite porodi i pristane opticanje krvi materine u njemu, u taj čas on sam počme dijati. Sotim sam svoju krv čisti i pripravlja ju za uzdržavanje života, a nepotrošive čestice (ugljik i vodik) od krvi izbaca. Troši hranu.

Počme plakati, drečiti se, mahati rukama i nožicama t. j. radi i troši snagu svoju.

Na svitu u zraku živi; a zrak je hladniji, grije se od tila vrućega, a tilo se naladjuje od zraka hladnijega. Tilo daklem gubi bezobhodno potribitu svoju toplinu. U kratko, dite čim se porodi počme trošiti hranu, snagu, toplinu. A što dite onda podje činiti, čini do smrti svoje. Ali to isto troši čovik, dok raste, a kad odraste, onda opet radnjom uništjuje hranu, snagu i toplinu tila. I ako se ta oskudica nebi popunjavala, život bi što prija iztrošen usahnuo. Da se to ne dogodi, valja tilo hraniti, da ostane i uztraje u životu. Otud vidimo daklem, da naše tilo potribuje topline t. j. take hrane koja nas grije, našu toplinu nadoknadjuje i uzdržaje. Dalje potribuje snage i hrane, kojom će se tilo graditi, i popuniti, sve ono što potrošimo u trudu, radnji, rastenju ili gojenju.

Osobito dvi vrsti hrane zaslužuju daklem osobitu našu paznju, naime toplotvorna i gradjotvorna hrana.

Istina mi jićem i pićem primamo i drugi stvari, koje nam netribaju, niti ji možemo probaviti, ali te mi pošto smo iz njih potrošili, što je za nas, izbacimo, odiljujemo.

Toplotvornu hranu sačinjavaju ona jila u kojima mnogo ima štirke, slade, masti kiselice. Ta su jila većinom ona, koja su od čistog bilog brašna, bez mlika pravljena, jer je to brašno većinom štirka (škrob). Takva su jila ulje, maslo, i slanina, skorup, kajmak, jer odviše masti imaju. Taka su pića vino, rakija i pivo, jermnogo kiselice imaju. Gradjotvornu hranu pak sačinjavaju one stvari, u kojima mnogo ima biljanca, sirišta i klije (tutkala). Gradjotvorna su jila daklem: krto meso bez masti, sir načinjen od cilog mlika, sočivo, grah, kukuruzni i ražoviti kruh.

Sad nam se nameće pitanje: koja je bolja hrana od ovih dviju za naše tilo? Odgovor je ovo: jednako su dobre obadve, jer obadve redovno pomišane hrane u istinu tilo naše i drže ga u zdravlju. Pojedina pako ma koja nemože nas okripiti. Zato nam dosadi brzo čist, bili kruh, a mast samu ni okusit nemožemo. Ni samo krto meso ni nam je godno. A ni vino ili rakija neće dugo sami život naš uzdržati.

Ali ove vrsti dobro sljučene (pomišane) gode ukusu našem, a dobro i hrane tilo, jer spore i hranu za gradjenje tila, a spore i toplinu. Zato su najbolja jestiva mliko, jaje, meso mastno, mastan sir, krv, neprosijano brašno, sočivo i kuhano zelje. Jer ako ova jila čovik u dosta sočnom (čorbavom) stanju jide, da ji želudac može lahko probaviti, ta su jela baš dosta, da podpuno narahne tilo naše, pa obično nam netriba ni voda ni vino ili vrlo malo.

Voda ili vino samo onda triba, a zdrav čovik će samo onda i želiti ovo dvoje, ako želudac nemože kruto jilo probaviti. Onda samo traži vodu ili vino, da onu tvrdu grudu raztroši u želudcu.

Vino, da i njegovo dilovanje nezaboravimo naznačiti još i tu uslugu čini kod jila, da grije želudac i utrobu, i to je zaista velika usluga, jer kad želudac primi jilo, mnogo mu triba topline, da na toliko ugrije jilo, kako je on sam vruć. U tom poslu mu pomaže vino jer ovo kao žestoko piće, na brzo počima grijati. Zato malo vina medju jilom zdravo dobro nam učini; osobito ako smo sasvim hladno jilo jili, ili taku hranu, koja malo ili nimalo toplotvorne snage nema.

Na dalje vino nam godi i sotim, što ima manjeviše sladora. Zato se obično rado pije vino pri jilu.

Vino daklem vodom svojom raztapa jilo; kiselicom grije jilo i utrobu, a zatim i krv; a sladorom ugadja i nudi se. Ovo dvoje, da nas grije i da nam ugadja, čini vino i onda, ako ga na taštu utrobu pijemo, s otom razlikom, što onda ne grije jilo i utrobu, nego grije upravo samo krv, koja je i onako obično dosta vruća.

Ako vino netriba u utrobi, to draži krv, živce i moždjane (mozak), t. j. uznemiruje čovika, pobuni narav i ona ćutila, koja inače ili slabo ili nikakvo ne diluju. Otud je to, da se u vinu prava ćud pokaznje: „in vino veritas.“ Ali ako se to draženje živaca nastavlja, živci iznemogu, moždjani otupe, zamrače se. I to zovemo pijanstvo, koje na više načina može dilovati u čoviku, ili

utrobu napahe i onda nastane bljuvanje; ili živce, što najpre noge osite, otud je padanje; u mozak i tu je onda nesvist, sutra dan glavobolja. Ako se u piću čak dovle dodje, to je zlouporabljenje dana božijega. Jer ovde čovik vino na ono uporablja, na što nije potribito.

Kad je vino pomoglo nahraniti se, učinilo je svoju zadaću i valja ga se maniti, ako hoćemo, da nam zdravlju ne naškodi. Jer to je istina, a i ostaće istina, da nije slobodno ni gradjotvorne ni toplotvorne hrane priko mire primati.

Da još bolje znali budemo uvažiti dilovanje jića i pića nije ni najmanje slobodno zaboraviti, da razlika hrane upliva još i na osićaje i raspoloženje volje naše, zato još i u ovom pogledu ima razlike medju jilami. N. pr. jaja, mliko, mastan sir, tako isto hrane čovika, kao masno meso, pa opet ima razlike medju ova dva hraniva jila. Čovik, koji blaguje prva jestiva (sir, mliko i jaja) postaje mekan, blage ćudi, pitom. Otud biva to, da je naš narod osobito u priašnje vrime, kao narod pastirski, blag bio. Blažen je bio pastir, kad je znao u vrulicu svirati, o vilami pripovidati. Nužda i velika nepravda mu je znala samo ruku maču privući. Ali čovik, koji se mesom hrani postaje žešći, hrabriji n. pr. madjarskom narodu već od pamtivika meso je mila hrana, otud mu nemir i vrevu u krvi, koja navik o junačtvu sbori. Oba naroda su imali sile i snage gotovo u jednoj miri, al u prvom nema srčanosti, što u drugim obiluje. Dakako te razlike danas već zabadavad bi tražio, jer i život jim se bratinski izjednačio. Toliko se ipak još i danas opaža, da onaj možemo narod čednosti a ovaj narod ponosa nazvati.

Ali ako se zapita, koje daklem od ovih dvaju jila da biram, opet samo promina i mišanje jila može se priporučiti, jer tim bolji će upliv činiti na ćud čovika, a zdravije će ga hraniti.

Sve je to dobro, al odkud tog? Siroma čovik jide ono i onda, što i kada ima, reći će možebit tkogod, pa nije izgovor neistinit, jer zaista nalaze se medju nami siroti, koji ne mogu drugo šta reći, nego da nemaju. Ali ja mislim, da je malo taki, koji nebi mogli imati bar u radeno vrime po jedan hranivi zalogaj, samo kad bi tili jednom već razumiti, da bi više koristili sebi, kad bi ono, što na vino i rakiju potroše dali na jilo, a drugo, kad bi se u neradeno vrime malo sustezali i čuvali za radene dane. No jer se ovo već pametnog gazdovanja

tiče, ovde želim što toplije priporučiti razborito življenje, jer od tog zavisi naša radnja i duračnost. Prija koje kad mogo je siroma čovik potrošiti priko zime što je imao, jer kad je puklo proliće i lito došlo, onda je siroma čovik otišo gazdi i na radnju i na hranu. Danas to nije tako, ali i danas siroma čovik mora se okripit. Jer radnja od hrane zavisi. Čovik, koji se slabo hrani, slabo i radi, pa slabo i zašluživa.

U lito u žetvi nenaranjen čovik radi 12 po 15 satih i onda je jako sustao. Ali onaj, koji četir puta priko dana slatko jide, 19—20 satih radi i nije sustao. Kad sunce zalazi i blagi vitrić duhne lipim njivami, ona mladež što od jutarnji 2—3 sata radi, sad na novo dobiva volju i nastavlja pravo veselje, pivaju, skaču, zainade se, pa se i teškim snopljem bacaju i smlaćaju. I tom se nije čuditi, jer sit čovik od umirene radnje neće sustati, i kadar je mnogo učiniti.

Dužnost je daklem čovika svakim mogućim načinom nastojati, što bolje se hraniti, jer samo tako može biti iztrajan u poslu.

Raditi i otimati se čovik baš mora, al to bez snage ništa ne može biti, a snage bez hrane nema. Ko hoće, da radi mora, da se okripi. Znamo mi ovo svi zdravo dobro, ali mnogi ji ne nerazume; jer kad osvidočeni od ove istine reknu: mora čovik, da se okripi, odu u mijanu, da hvaćaju snage.

Ej siroti kukavci! al se ružno varate. Mislite, da će vas rakija ili vino okripiti? ne nikad neće, ako se ni ste s drugim kakvim jilom nahranili. Čovik, koji je pokvario svoju narav, želi vino ili rakiju radi one kiselice, koja ga grije i krv mu upaljuje, te tupi živce, i radi slade, koja takodjer ne hrani. Istina govore, da čovik kad pije nije gladan i ne triba mu jisti. No to je zabluda, gadna zabluda i vara se, tko to misli. Ne osića pijanac glada, jer je ona jaka kiselica otupila osićeje tila, pa s olog pijanac, kao i bolestnik ni gladnom utrubom ne osića glada. Al neka proba samo vinom sit čovik raditi težak posao, uvidit će za kratko vrime kako je silno gladan, jer u radnji krv će se potirati, živci protresti, uzbuditi pa će odmah iskati hleba.

Da vino i rakija hrani, od njih sami bi se mogo čovik nagojiti, ali na to ne ima ni primera. Što više mnogo i mnogo primera ima na to, da je sahranilo čovika a uzdržavanje od pića nahranilo čovika.

Odbacimo daklem tu gadnu slipoću i progledajmo

očima čiste pameti i hlatimo se koristnijeg života. Ne-
mojmo bit na sramotu ovom svitu. Jest na sramotu, jer
ovo je onaj najveći uzrok, zbog kojeg mi propadamo.
Svi oni drugi uzroci, koji se različiti vide od ovog, iz
ovog kao od majke potiču. Nije li to daklem sramota,
da mi premda pametni ljudi, nećemo da upoznamo
svoju propast ili samo nećemo da je se okanimo? da-
kako da bi sramota bila. Zato hranimo se, da živiti i
raditi mogli budemo; a život i rad naš neka bude na
slavu Božiju a na korist i diku našu i roda našega.

Na staroj čoši.

(Pripovitka iz života.)

Velika je Gospojina. Prošlo je posli podne 4 sata. Sve
je ništa bezbrižno, lahko se šeta. Mladež je po igra-
niji; a i stare traže divane. Ta sutra je sv. Roka.
Neće se ni sutra radit. Slobodno je i radniku tražit malo od-
mora i zabave. A gdi bi to našo, ako ne na staroj čoši, pod li-
pom topolom spram lipoga kipa sv. Roke.

Tamo lahki vitrić šušti sa lišćem, a silno drvo velikom kru-
nom ugodan hlad (sjenu) daje. — Pogledaš li s ote čoše, oči se
ubavno nasladjuju krasnim zelenilom, što se razastire s onu
stranu sv. Roke. Neznaš jesu l' golemije šume, ili šareniji voć-
njaci. Borme vridni ljudi ti ročani, a blažene jim ruke. Ta tako
danas imaš šta gledati po sv. Roki (tako se zove trgovišće
(mezőváros) o kojem se govori). Kraj obilja i zadovoljstva da-
nas baš dobra volja, veselje zavladao. Osobito na staroj čoši.
Okolo tog čoška prolazi danas silna, kolija sve u nutra u trgo-
višće. Gosti su to. Ljubezno pozdravljaju sv. Roku na desnu
stranu, p' onda sakupljeno društvo na livu stranu. Mnogi gosti
dodjoše već. E pa ni je to ni čudo; dobro ugrijano je ognjište
kod ročana. Rado vide oni goste kod svoje kuće. Čini ti se da
i oni sakupljeni na staroj čoši svi goste izčekuju. Živahno, ne-
mirno izčekuju svaka kola, koja samo ugledaju sa visoke grede.

Svaki gosti nov i nov pridmet su divana. Danas se na sta-
roj čoši ne dangubi. Ovaj ove, onaj one poznaje. Hvale, kude;
koji kako zna. Njima je slobodno, oni su svi svoji, a gosti
ne čuju.

Tako naidju, niki iz Slobodišća? Mladjan rumen čovik tira
dvoje debelih konja, šaren, sjajan ures i uzdica na konjima.
Kraj njeg sidi ponosna mu supruga. Za ledji dvoje dičice u bili
haljinicami, sigraju se rukami.

Društvo na staroj čoši sve zapanjeno gleda. Nikoliko časi se užutilo. Jer je neobično da čak iz Slobodišća dolaze na njevo proštenje. Slobodišćani su malo oholi ljudi. Neidju oni na prošćenje, oni se prate po svoji salaši. U varoš, iz varoši; to je njevo sve. Zato ovaj osobit gost, baš u čudo doveo družbu. Pitaju se: čiji će to bit gost? Dok jednom ne padne na pamet, da je Smiljanić udo kćerku u Slobodišće, da će to njegov bit gost. On se sitio opaziv neuvenulo krasno lice supruge lipe.

Samo Nelipić jedan ugledniji starac društva, ko da nebi mario zato zanimanje, i razpitkivanje. Čini mu se, da on više zna o tom neobičnom čoviku. Dosade mu divani; na brzo privrne se na opakliji, duhne nosom, mahne brkom desno levo, nasloneć se na desnicu ruku poče mudro govoriti.

— Da šta da je gost Smiljanovog Janka; baš zet njegov rođen.

— Eto gle, mi se mučimo, i pogadjamo, — reče jedan mlađić — a ne pitamo „hadnagja izvanskog“ iz Slobodišća, koji sigurno poznaje svakog tamošnjeg pulgera u glavu.

— Ovog baš poznam, ko da mi je sin rođeni! I to znam da još nije bio nikad na našem proštenju. Sam mi se Janko tužio. — A već prošlo je tom desetak godina kako je ukro tu istu za onda najlipšu curu Antonku.

— Pa kako to da on i sad dolazi, upitaju znatiželjno sa više strana.

— Ja neznam, ali kako sam ga opazio čisto mi se ništo smutilo i sumnjam na štogod.

— Šta je? Šta je? pitaju svi, jer vide da je starac malo uzrujan. Ni je l' došo rad tala (risa) ženina?

— To mož bit ljudi, odgovori drugi, čuo sam da starac namiriva cure, pa će onda praviti kuću oženjenom sinu i pustiti ga na svoje noge.

— To mož bit — reče starac „hadnadj“, tako ga prozvala nemila mladež, što je bio u Slobodišću latov, — jer takima irošima sad baš tribaju novci u Slobodišću. Taj nemili jobpart i balpart prisist će ljudima. I meni se čini, da je i njemu to dosadilo; mož bit da je on zato došo i na proštenje.

— Pa šta bi zato odlazio od svog doma? na to će učitelj.

— Ja sam ništa načuo, da će danas balparti praviti paradu. A kad oni podju brate praviti hajku onda teško onima, koji su se uveliko mećali kod jobparta. I naš Aca, taj odavno čekani gost tako mi se čini, da će se pokajat što je tako virno služio Tonkićeve i jobpart.

— E da Čika Števo! Vi mislite da Aca biži, a on može

došo rad novaca, pa dok mu onda za svira veliko kolo na naj-
m sokaku u Slobodišću a divojčice zapivaju :

„Živili ko su naši
„U vokšu smo mi već jači,
„Jačićemo i ostati
„Dok smo svi ovako bratski.“

a braće kao oblaci prid vitrom razpašće Begušini balbarti.

— Samo kad se oni idju luftirat — reče starac — hvala
Bogu. Ja mislim da će Begušini pokazat put Tonkićevima,
pravima bunjevcima, kudan su došli.

Na to društvo pažljivije poče slušat. Jedni se smiju, drugi
ude, opet drugi srde. Učitelj Tvrđković, kako je, od prilike,
prid društva sidio, osmihne se u oči starcu te počme : Deda
o vas ko da boli svejednako, što niste latov u Slobodišću,
se za to baš na Tonkićeve srdite? Ili su može bit
kićevi uzeli latovsko sedlo prija iz pod vas, nego što ste ga
ridali?

— Šta od mene? ustane srdito uvridjen starac.

— No no dida Števo! ja samo zato govorim jer se srdite
Tonkićevu partaju.

— I meni se čini — počme niki mladić — da su našem Čiki
i svukli ular s glave, maznili ga priko i uzduž, pa biž dereš
voleš.

Na to udari društvo u smih, a starac se pokaje prija za
part i balpart, nego Aca. Ali da se ne poda on, kome virovaše
elj notaroš i sva gospoda, počme ništa umirenije pravdati se
bavljati Tonkićevoj vladi, sbog koje on morao ostavit Slobo-
e sa svojom gospodom Begušima zajedno, koju je preveć
o služio.

— Ja nisam morao odlazit — počme Nelipić — nego ni-
htio Tonkićeve služiti, da mogu neoskvrnjeno povratit se
j gospodi, dok dodju opet na policu. (Na dan sudnji, pri-
kradom učitelj.) Znao sam ja zdravo dobro, da za ovu
u vladu ne mari niko i bit će joj kraj. Paori svi što ji ima.

— Da šta da ne mari niko, da šta da su parasnici, jer pod ovom
om sudi više volja puka, nego koje kakih pridešlica. Da šta da je
snička, jer nova vlada nepita samo gospode, nego i puka šta mu
čudi i to važi kod nove vlade; ali to baš i jest srića za Slobo-
e što taku vladu imaju u ovo oskudno i teško vrime.

— No gospodine učitelju! ako nigda niste imali pravo, ali
baš imate, ... samo malo krivo pravo! Vama se čini
jiva ta vlada? Valda ne znate da se porcia diže i tamo,

— Oh gle mudrosti, gle silne mudrosti! Daklem porcia od
og kneza ili pulgermajstora zavisi? Šta zemaljska vlada za
to valja dat.

— Dobro daklem, al dug? na što dug?

— Moj didače ko dodje na prazne jasje, mora u prvi čas da uzajmi. Ko dobije zemlju i volove a prazne ambarove i kasu, šta će? Nemora'l uzajmit, da posije: uzajmit, da volove nahrani? Tako i Tonkićevi došli na prazne jasje i kase, pa šta će? Stara vlada Beguševa tolikih je varoški zemalja izprodavala, da novoj nije slobodno brazdu jednu odbrazditi, jer bih se već sam narod bunio. — Šta će, kuda će daklem u takima okolnostima, ako neće uzajmiti. To zna i narod sam, te rado prima i tu nuždu vist, da je današnja vlada uzajmila koji novčić, jer zna i to da će ova vlada nastojati pomanjit izdatak i dug uništiti kao što je činila već sa dugom. A pokraj tog varoške zemlje ne harači, nego uzdržaje, da narod može živiti.

— Neka je daklem na vaše, al čujte šta ću vam sad kazat; Vi ste čnli, ko što i ja znam, da su Tonkićani, dok su tražili vladu iznašli kako valja vino oprostiti od čivuta i da će manje platiti svak čovik, a sad već nije tako.

— Doduše ja nisam za onda bio u Slobodišću, kao vi, ali znam sve. — Znam da su Slobodišćani uzeli od čivuta vino, pa sad sa svojim ljudima upravljaju potrošbinu (fogyasztás). Znam da su Tonkićani uredili pijacu, udarili po prstima onim čivutima, što gule narod i varaju, zakidajuć pogodjenu cinu. A vino je sad skuplje sad jeftinije. Onako jeftino, kao prve godine kućanskog upravljanja, što je bilo ne mož bit šale opet, jer su ljudi zlo uporabili olakšicu na toliko, da ni najnuždnija svota nije dotekla iz svojevoljnog prijavljanja. To zna, tako mi se čini sav svit, samo vi još neznate koliko je zahvalan narod zato sadašnjem pulgermajstoru.

— Ta ja znam, da se to sve može lipo tumačiti, ali to narod ne prima ni ušto i kad Beguševi to podju vikat u sve grlo, borme to će narod rado povirovat i odkrenit se od Tonkićevih, kao što je nasrće za njima prija koju godinu.

— Šta vi još i na to mislite, da će Begušovi vikat i upropastit Tonkićane? Ta samo ako koji progovori i najmanje dite će mu u oči dreknit: ej hej a di su hiljadice, što ste potrošili, a ni crkvu ni škulu opravili niste?

— Ali opravljali su, kamenovali ceste i drumove.

— To je istina, i u račun puteva potrošili silni novac. A to se ne zaboravlja. Ej dragi moj starče vi ne poznajete Slobodišće ni njegove nove okolnosti, kad se još nadate, da će i Beguševi još kadgod zavladatai. Borme o njima se danas drugo ne zna, nego da nisu bili dobre gazde, nisu madjari, nisu bunjevci bili. Oni su borme proživili vik svoj, a ni lipe uspomene ostavili nisu osim tog, da su rođenu braću magjara i bunjevca raztudjili.

— Oštar sud govorite jako gosp. Učitelju! Neznate li da su Tonkićevi sakupljali i čoporali bunjevce, i s bunjevcima dobili, proti Beguševi madjari?

— I Beguševi su starče moj s bunjevcima dobili. Proti bunjevci se tamo ne dobiva. Samo su se oni privarili, kad su pomislili da će i bez bunjevaca se moći uzdržati. U svojoj oholosti pomisliše da će silom i nemilom bunjevca za koju godinu načinit madjarom, valda da povrate madjarskom narodu što su za žalostnih vremena laskajuć izdali švabi.

— Oni su samo dobro hteli bunjevcima. Hteli su da bude sav grad jedan narod, jedan jezik. Virni ljudi pod barjakom live strane.

— Istina to je dobro. Bog bi dao da svaki bunjevac zna, ili bar što prija nauči madjarski za korist svoju. Ali zato ko nezna ipak ostaje čovik i gradjanin, triba da se šnjim hoće i može razgovorit. Tribaju njemu zvaničnici, tribaju učitelji, koji će ga razumit, poslužit i uljudno lagahno navest na madjarsku rič.

Jedva što je on dovršio svoju rič, iza čoše u društvo bane Janko smiljanić sa golemim junačkim gostom svojim, da mu što šta pokaže po sv. Roki, a i da se baš pohvali braći svojoj, da i on ima već jednog gosta.

Pozdraviše se i prikazaše se jedan drugome na čoši. Društvo sa stare čoše pogleda, vižba, hoće li upoznat da Aca biži. Ko se sumnjičavo smije, ko namigiva na starca Števu. Posli ni koliko pitanja i odgovora Aco će ljubopitno zapitati o čemu se prija govorilo, kake su jim zabave? Društvo se napiska od smija al ustručavaju se izdati razgovor. Jedared će učitelj:

— Ta starac Števo nam se danas ništa šali i žali za Beguševima u Slobodišću. Hvali ji, kaki su dobri što su bunjevce privadjali na madjarsku rič.

— Pa i nisu oni bili hrdjavi ljudi, reče Aco... Al ti zine starac i sluša, šta će bit Bože?! I društvo ušutilo. — Ali danas su bolji naši balparti. I oni divane bunjevački, uče bunjevačku rič. Danas se nadmećemo, ko će govorit bolje bunjevački. Sad, da nas nadobiju igra balpart kola ko i mi. I sad kola n Slobodišću do volje.

Na to svi u jedan glas vikoše: Živilo Slobodišće! Živila nova vlada! Udare u smih u plesak, i potražiše za volju gostu i oni kolo što je trajalo do zore. Al neznam do koje.

Ništo o vinogradarstvu.

Omom prilikom ću samo o nikih naših manah progovoriti, koje su bitni uzrok čestoj neplodnosti vinograda.

Medju uzrocimi slabe berbe, na prvom mistu stoji starost, t. j. primatorenje vinograda. Koliko put čujemo od starih ljudi, da su vinogradi prije, t. j. za njiove mladje dobe tako i tako rodili, te je bilo vina kao vode.

No ovi se ljudi ne sićaju: da se i mator e marvinče podjalovi, i matora voćka neplodnom postane. Stari čokot — doduše, bolje vino daje, al zdravo slabije rodi. Izkušani su ljudi uvižbali i pronašli, da čokot, polag ugodna il neugodna vrimena godimice rodi do 24—30 godina, a posli se podjalovi; t. j. jedne godine rodi, a druge ili dosta put i treće ne rodi.

To će se doduše ritko dogodit kod taka vinograda, koji se uredno podmladjiva, t. j. polaže. Al se čudimo, kako se može tužiti na neplodnost onaki čovik, koji ili baš nije nikad ni jedan čokot povalio ili povalit dao, ili ako i jest, to je veoma primalo bilo. A ima i taki ljudi; pa žele, da im rodi vinograd, za kojeg živ čovik ne pamti kad su ga sadili.

E pa u takih vinogradih već ni povaljivanje nije plodonosno: jer mu je žilje sbog prijašnjeg povaljivanja jur izpriplećano, pa se s jednog čokota možda već 5—6, ili 10—12 položnica napravilo.

Ljudi, koji su prinuždeni iz sama vinogradarstva živiti, te se s njim redovno baviti, sada već uvadjaju taki red; da razdile svoj vinograd na toliko strana, za koliko godina im vinograd iznemogava, na primer, na 30 strana; te onda svakom godinom po jednu stranu izkrče i za koju godinu zasijavaju, nagnoje i primetnu, pak na novo sadu; te tako redovitim načinom podmladjivaju vinograde.

Taj način triba da imamo na umu i mi, kad mislimo stare svoje vinograde podmladjivati, jer kako je sad već sve podiljeno, odsele se već nećeju novi vinogradi saditi.

Drugi je uzrok čestoj neplodnosti: hrdjavo obradji-

vanje; što zanemarimo baš ono, što je u radnji najglavnije. Jer osim toga, što ili baš ne djubrimo, ili ne onako kako treba; baš i isto zagrcanje ne učinimo onako, kako to valjanost radnje zaktiva.

Mi obično zagrnemo glavu čokota i nekoliko oka — pupova na lozi, za da se sačuvaju smrznuća; a u zemlju, koja je oko čokota i pod balvanom ni ne diramo, pa je — dosta put i na sami piskovi — tvrda, poput ciglje ili čerpića.

Tako obradjivanje nit je dobro ni valjano; vinograd drugojačje zaktiva.

Pri jesenjim zagrcanju bila bi hora, da se zemlja i uz čokoće i pod balvanom prorahli — umekša, barem na koliko motika i ašov siže. Ta izkusilismo već, kako je dobro i plodonosno kod oranica pod zimu orati, a kamo l' nebi bilo kod vinograda zemlju umekšavati; ta on svoje žile dublje spušta, nego li usiv. Umekšana bi zemlja snig većma upijala, a kod djubrenja bi pak i isti raztvoreni gnoj bolje k' žilama dopirao, te bi one mogle srkati vlagu u sebe, koja bi im bujnije tiranje, te tim i veću rodovitost loze prouzročivala. Ovakvo umekšavanje još više vridi na planinah, gdi se inače gnojnica i druga vlaga lako spuza; pošto umekšana zemlja kad upije vlagu, čvrstije ju zadrži, te čokotu dulje traje mokrine u zemlji namočenoj.

A ovo umekšavanje se najzgodnije može obaviti, iza pokrivanja — zagrcanja — u jesen, kad motiki ili ašovu — dubaču — ništa toliko ne smeta kao liti, te se k' čokotu lako pristupiti može. Druga kopanja i onako samo travu tribe i utamanjuju, a čokotu nikakve hrane ne prinašajn.

Eto vam braćo posla! ne tužimo se, da nemamo šta raditi i da je malo zemlje. Nastojmo i to malo dobro urediti, pa se nećemo kajati. Tako obradjivanje bilo bi na korist i bogatcu i siromaku.

Treći uzrok neplednosti jest način rizanja, koji se kod nas udomaćio. Svaki i najprostiji vinogradar znade, da s rizanjem mož najlakše i popraviti i pokvariti čokot. Može se rod i povećati i umanjiti. Nevišt rizač će sav rod poskidati, a višt će ga pomnožati. Ali gdi ga je taj višt rizač? koji bi kod nas umio svoju vištinu koristno upotrijeti; gdi su svakojake vrsti loze priko i uzduž izmišane, pa jim ni imena ne znamo, a kamo l' da im ćud i narav poznamo.

Iz izkustva znamo, da svaka vrst ne trpi jednako

rizanje. Kadarka na primer rodi, ma ju rizado — štono kažu — u glavu, ili na više oka; a ranka i dinka opet baš zaktiva da se na više oka, ili baš na riznik — čápur riže; jer u glavu rizana neće uroditi, van ako samo dva tri zrna. A ima i taki vrsti, koje rode samo onda, ako se na lanjskom rizniku ostavi loza; i to gdi-koja ako se uz tačku priveže upravo, gdi-koja pak ako ju pružimo ravno od jedne tačke k drugoj; te onda na toj trećogodišnjoj lozi (lucnju) rodi obilno.

Nu gdi je sve izmišano, — valjda i 20—30 vrsti, tko će sve poznati: koja je kakva? i razabrati: kakvo rizanje zaktiva ova il ona? Ta tu ni isti vlastnik vinograda nemože valjano nadgledavati posao rizanja, kad se po golom čokotu i goloj lozi ni neda poznati upravo vrst čokota; a kamo li da bi to plaćeni poslenik umio, koji i ono voli činit, što mu lakše pada. Pa stoga se baš kod ovog najvažnijeg posla, naime rizanja, najlakše i najveća falinga dogodi; te tako čokot il ne donese roda, il i ono što donese, kasnije posmeće.

Vižbajmo dakle i upoznavajmo svaku vrst loze i svojstvo čokota, pa se polag toga ravnajmo u rizanju. A u buduće sadimo naobaška svaku vrst, da znamo gdi je što i kako valja gdi postupati?

Iz ova tri uzroka lasno se može viditi, da je dosta put i isti vinogradar kriv mlogoj neplodnosti. Triba dakle te uzroke neplodnosti oklanjati, pa se onda nećemo toliko na neplodnost, nit na druge nezgodnosti vrimenta tužiti. I biti će našim umovanjem i nastojanjem manje loših godina.

Poljodilčević S.

Na znanje.

Boja perja kod kokošiju minja plodovitost jaja. Govore žene, koje su pazile na ovu stvar, da koke tamnije boje, daklem žute, crvenkaste, graoraste, šarene, crne više nose jaja nego bilkaste ili čiste bile. Jer crno perje bolje veže vrućinu tila nego bilo perje. Otud bolja je jajonoša crnka nego bilka. Ovo stoji, osobito za one koke, koje na slobodnom polju (na salašu) žive. — U ostalom bolje su crнке već i zato, što ko noćom krade ne vidi tako lako crnu kao bilu. Sporimo daklem šarene i crne koke!

Kaka hrana daje više jaja? — Kokoš ako se mesom hrani više će jaja davati. Zato ako želimo što više jaja imati dobro će bit gledati, da što više mesa jim dajemo. Al, jer bi valjano dobro meso zdravo skupo stalo za hranu kokica, možemo jim bar crkanice dati po kadgod za jilo. To meso valja na sitno izsić pa osušit; liti na suncu, zimi na peći. Pa kad hoćemo šnjim hraniti, onda valja to meso pogrijat da uzavre. Onda ga ostavimo da se izhladi, pa tako jim davati. Ako mož bit da se redovno tako hrane, jedna lopata takog mesa dosta je na 20 koka. Sovim dostignuti ćemo to, da nemoramo ni crkanice baciti a da nemamo od njih koristi. U ostalom poznato je da se kokoš i crvima zdravo dobro hrani. U toj stvari možemo si pomoći ako u zemlju zakopamo krvi ili izkomadanu crkanicu. Jer tu će se silan crv zakotiti a koke će čeprkajuć same se hraniti. — Jaja se mogu uzčuvati, da se ne pokvare, ako ih metneš u vodu, u kojoj si prije soli raztopio, te dotle ih ostaviš u njoj, dok ne spanu na dno; onda ih izvadi, pa kad se osuše poslaži ih u kakav sud. — U Kini i tako ostavljaju jaja, da ih u blato uvaljaju, pa kad se to blato na jajetu s jednog prsta osuši, dugo neće bit od njeg mućak. Jaja, na koja se hoće kvočka nasadjivat, nije dobro na kolih nosit, jer ako se promućkaju ni jedno se neće izleć.

Kad da žanjemo? Kod žetve, dakako na zrilost usiva se gleda, ali nipošto nije slobodno podpunu zrilost dočekati. Ječam valja u takozvanom žutom zrijanju žeti. Nije od potrebe čekati da slama pobili i sazrije, jer onda će se bolje kruniti a slama će otvrdnuti, pa neće bit taka dobra za piću. — Što se žita tiče, on ima tri zrijanja, ko što gazde govore. Prvo mlično zrijanje, kad je lišće o kraju žuto i klas (vlat), al je zrno još mekano i razguječi li se, mliko teče iz njeg (ako je zrno zdravo). Drugo zrijanje žuto ili vošteno, kad je lišće sa svim zriilo (suho), samo još članci na slami su zeleni. Zrno je kao tisto ili vosak, već nema u njemu mlika. U ovom zrijanju valja kositi. Što se u tom zrijanju uhvati bitće lipo crveno, krupno. I na oči, i na težinu i na brašno, daklem i na cinu za pijacu mnogo bolje od onog što sa svim sazrija na nogama, jer ovo poblidi izgubi se i olakše. Ovo je treće zrijanje kad već zrno otvrdne i puca pod zubi. Ko ovo zrijanje dočeka, izbacio je šaku novaca iz džepa.

✗ Mastne kapnice sa svile najbolje se mogu odstraniti sa čistim špiritusom, u njeg se zamoči čista bila krpa, ovom se dotle tare mrlja, dok se mast ne izgubi; zatim se to misto čistom hladnom vodom izpere te onda u hladu i ne na suncu treba osušit.

Suho svinjsko meso dobro se mož sačuvati, ako ćeš ga u prosijanom pepelu držati; ovim načinom ni samo od gagrica će bit sačuvano, nego dugo će ostat friško i slatno za jilo.

Da uzabrano cviče dugo friško ostane, prema veličini suda, u koji kaniš cviče metnit, jednu jel dvi kašike utučena ugljena uspi, u ovakoj vodi tako će dugo ne- uvelo ostat cviče, kako bi dugo u bašči ostalo, da ga nisi ubrao.

Ako komu po nesriči prasne kreč u oko, treba raztopit bilog šećera u vodi i sotom vodom prat oko, te kreč neće nauditi oku.

Kako je žito bolje za sime? Izkustvo svidoči, da je uvijek bolje novo žito za sime, nego staro. Što više vištaci vele, da i slabije novo žito bolji plod donese, nego dobro staro. Dakle sijmo uvijek novo žito.

Ubrljano staklo prozora, krasno se mož očistiti: ako krete na sitno ko brašno u vodu natešemo, od tog gustu pepu zamutimo i sotim staklo žuljamo.

Kako valja sviću štediti? — Dosta put se dogadja, da naš narod goreću sviću drži po cile noći, ako ima mrca, porodjaj ili kad sirota žena mora čekati gosu iz mijane. Da ovakom prigodom što manje sviće se potroši, treba oko tinja nasuti utučene soli, koliko je tinj bio do gari, pak onda upaliti i svića će goriti polutamnom svitlošću i lagano će se trošiti. Kraj take sviće ne može se čitati ili šiti, nego samo bditi sigrajuć se žmure.

Dva tri savita za zdravlje. Nadjeli koga nesvistica valja ga ravno položiti na zraku friškom, lice mu hladnom vodom štrapati, trtiti ruke, noge, dražiti kožu, jake stvari mu mećati pod nos, jakoga pića koju kap mu dati, ako mož primiti. Ako nebi dijao (disao) mož mu čovik pomoć stiskajuć prsa stradalog i tako mu pokrenuti dijanje. — Dobije li ko ranu valja ju očistiti oprati i zavezati. Ako krv idje treba ju zaustaviti ovako: ranu ili oko rane žilice krvi treba dobro pritisnuti prstima ili čimegod stegnuti a udo ranjeno, ako je moguće u vis dignuti i dok ne stane tako držati. Ovo malo može

dosaditi ali je bolji lik od paučine, soli, duhana i drugih takih stvari, koje ranu samo nazlidjuju. I u grizotini prijavnica mož stisnućem zaustaviti krv. — Kad kogod baca i pljuje krv neka u miru bude, komadiće leda mož uzeti i gutati, vrlo slane vode piti, mećati hladne obloge na srce i prsa. — Kada ko padavicom strada; valja mu haljine razdrišiti, ostavit ga na miru i samo na to pazit, da se ne povridi ili nelegne na lice; usta i nos mu treba očistiti. Govore ličnici: dobro je takim sirotima krpom omotanu žlicu, drvce metnuti u zube, da nebi škljocajuć zubima prigrizli jezik. Ako mu je lice modro crveno, onda mu valja hladne obloge mećati na glavu, na čelo, lice, jer takom je krv nagnula u mozak. Ako je pak nesrićnik blid, valja ga trti toplim i dati mu ruma, vina, da mu uzbudi krv. Kada dodje k' sebi nek popije čašu vode, zatim neka spavanjem opoćine.

Šaljivdžija.

Dositio se. Josica rano, što si sio na sunce? ukori mati sinčića. Ta ne sidim ja mamu na suncu već na kolicih.

Boji se udarca. Hej komšija bome nije dobro: crko mi konj a ne mogu drugog kupit. Idji pa ukradi jednog. Bojim se, da će se vućit pa će me udarit.

Izkrenost. Reci mi Stipko, šta bi ti reko onom, koj bi tebi dao šećera? Daj mi još.

U gostioni. Gost: Ova telećina nije takva dobra kao prekjučerašnja. Konobar: Čudim se, a ta je pak od prekjučer ostala.

Dvogovor. Prijatelju! kuću mi voda odnela. To je sve ništa, odgovori drugi: al moju je vino potopilo.

Iz škole. Učitelj: dokle su Adam i Eva ostali u perivoju? Učenik: dok nisu jabuke sazrijale.

Dobar savit. Vi kasapine više bi mesa mogli pro-

dat, kad bi hteli — reče jedna služavka mesaru. — Kako? upita on. Kad bi i misto kostiuh meso mirili.

Krupan divan. Jedan putnik govoriv o velikoj zimi, ovako zaključí svoj govor: Takva je zima bila, da je tribalo rukavice navlačít, kad sam se išo umivat.

Na noćnoj straži. Stani! tko si? Stara baka: Nebojte se gospodine katana. Stara sam, neću ja vas dirat.

Posli izpovidi, Šta plačeš Kato? upita mati ćerku. Kako ne bi plakala, kad mi popo ostavi četiri otčenaša izmolit, a ja ne znam više, samo jedan.

Osobita vrlina. Šta mislite gospojo, reče šegrt majstorici, naš gospodar sa 6 litara vina pao, pa ni kap nije prolio. Kako bi to bilo? upita zapanjena majstorica. Tako, da je u trbuhu dono vino.

Dobar račun. Učítelj: Reci mi Števo kad bi ti od tri jabuke jednu dao bratu, koliko bi ti ostalo? Števo: ni jedna. Učítelj: promisli se samo. Števo: al ni jedna gospodaru, jel bi ih izjio.

Mudro mnjenje. Znaš brajko, šta bih radio, kad bih 100 frti našo? Šta? Odmah bi pet krajcara dao onom, koj izgubio.

Štražar i djak. Kad čovik posli pol noći idje kući, reče štražar djaku, ne dostoji se putem larmat. E al ja neću još kući, odvrati djak.

Divojačka izkrenost. Kaži Pavka, za koga bi se ti prije udala, za gazdaca il siromaka? Koji bi me prije prosio, reče Pavka.

Razstat će se. Mitar (pijan): Gospodine plebanošu javljam, da ću se raztat sa ženom. Plebanoš: To nije slobodno. Mitar: Moram, kad je uvik pijana. Plebanoš: Još tako što možeš reć? a ti si i sad pijan. Mitar: Zato baš Gospodine, jer triba, da ima trizne glave u kući.

Seljačka šala, Jedan seljanin došav u grad, na-

idje izprid likarnice. Vrata bivši otvorena, stane i znatiželjno pogleda unutra. Patikar drekne iznutra: šta zjaš? Ta gledam, šta se ovde prodaje. Prodajemo volove, hodi vamo . . . E pa onda dobro idje trgovina, doskoči seljanin, kad si još sam ostao.

To je glava. Srećko uranio, pa našao dukat na putu. Vidiš, reče mati starijem sinu, koj se još u krevetu valja: koj rano ustaje, taj dukat nadje. Ovaj se okrene na drugu stranu i reče: al koj izgubio, taj još većma uranio.

Skupa farba. Gost: za što je kod vas krčmaru skuplje crno nego bilo vino? Krčmar: Zar vi mislite, da ja farbu kradem il na putu nalazim.

Gospodar poslao ciganina u vinograd, da kopa. Kad posle podne izišo, da vidi, šta je ciganin svršio, a on sidi u hladu. Obešenjak jedan, reče gospodar, nisi zavridio, da te sunce božje ogrije. Zato sam se sklonio u hlad, odvrati ciganin.

Zašto plače bunjevačka udatbenica? Zato, jel ne sidi s djuvegijom, kad je nose na vinčanje, već sa stariim svatom.

Privario se. Hvalio se jedan pobožnjak, da on dobro zna molit Boga. Niki pustinjač, koj bolje umio u svete stvari reče mu: Hajde, da se okladimo, o jednog konja, da ti ni jedan otče naš nećeš znat izmolit, a da na drugo što ne pomisliš. Pristane onaj na okladu i začu: otče naš, koji jesi na nebesih sveti se ime tvoje pridji . . . a hoćeš li i ular dat s konjom hej? upita. No izgubio si okladu, reče pustinjač.

Joso Mergin. Verušićani smatrav velike zasluge gospodara (?) Jose Mergina, koje je stekao sa svojim mastnim dopisivanjem o ždribcima, dogovorili su se, da će ga u Ardahamu izabrat za čikoša. Živio!

Narodne pisme.

Maleno je zrno biserovo,
Al se nosi na gospodskom grlu;
Malena je ptica pripelica.
Al umori konja i junaka.

*

Kraljević je Marko
Hrabar junak bio;
Nego je i hrabro
Rujno vince pio.

*

Dobar večer, dilberče.
Dodj' dovečer, biserče.

*

Kćeri moja, voda ga odnela.
Majko moja, meni ga donela.

*

Zora zori, rosa rosi;
Milan ode, Anku prosi;
Neveselo sunce seda,
Majka Anku njemu neda.

*

Volim zlato i poizderato,
Nego srebro iznova kovato.

*

Dušo Maro, da se nevaramo, —
Di rečemo da se sastanemo.

*

Grihota je ljubiti divojku,
Poljubiti pa je ostaviti,
Jer je teška divojačka kletva.
Kad prokune, do neba se čuje,
Kad zaplače cilom svitu teško.

*

Volim s dragim po gori hoditi,
Glog zobati, s lista vodu piti,
Studen kamen pod glavu mećati:
Neg s nedragim po dvori šetati,
Šećer jesti, u svili spavati.

Neću ti pivo,
Koje dolom teče;
Već ću ti pivo,
Koje lozom rodi.
Neću ti reći:
Neću ni nemogu,
Već ću ti reći:
Skoči pa na toči.

*

Gdikoja nevista,
Neda čaši mista;
Lončić u peć krije,
Iž njeg vince pije
Potajno.

*

X Pravo cveće
Uvenuti neće;
Prava dika
Privariti neće.

*

X Alaj žalim,
Što ću da ostarim,
Da ostarim,
Diku da ostavim.

. . . Ostarit ću,
Ostavit je neću.

*

Ko će mene razstaviti s dikom
Nema sriće,
Nit samrtne sviće;
Nit svog dobra
Do samrtnog groba.

*

O jeseni groždje beri,
Beri pak se ženi; —
Kad ostariš,
Da nežališ,
— Što se nisi oženio mlad.

*

Mnogi sebi izbere,
Za ženicu, što vole.
A kad nema blaga
Tera je do vraga.

*

Golubice bela,
Što si nevesela?
Moj golube beli,
Ti me razveseli!

*

X Mlad me prosi, za stara me daju . . .
Star je junak trula javorina,
Kiša idje, javorina trune,
Mlad je junak ruža napupana,
Vitar dune, ruža se razvija,
A od kiše biva veselija,
Sunce sija, ona rumenija.

*

Bože mili, lipa ti sam!
Još da su mi crne oči:
Sve bih mlado pomamila;
Popove bih razpopila,
Kaludjere izženila.

*

Što je nebo, da je list artije,
Što je gora da su kalemovi,
Što je more, da je sama tinta,
Pa da pišem tri godine dana,
Nebih mojih izpisala jada.

Malo nas je, al smo ljudi,
Čelik srce je u grudi;
Čelik-srce, Bože sveti,
Tvrđje nego bajoneti.

*

A moj bože dragi
Gdi l' je sad moj dragi?
Ili put putuje,
Ili vince pije?

*

Zeleni se zubača
Moja dika lupaća:

Ostavio na oranju
Drljaču i branu.

*

Pada kiša rosica,
Ljude hvata groznica,
Što na njivi žita neima,
Sve voda raznela,
Opet nose niz dukata,
Okolo bela vrata.

*

Nemoj diko nemoj ti
Tvog angira jašiti,
Jer ja nisam za angire
Krojila peškire.

*

Sad ja vidim, da me niko neće,
Kad mi vene na pendžeri cveće,
Cveće vene, kad se ne zaliva;
Lice grubi, kad dika ne ljubi.

*

Idje jesen i kiselo vino
Hajde diko, da se pomirimo.

*

Mene mama tira, da ja radim
A ja neću već se goropadim.
Zašto ne bi goropadna bila,
Kad mi gajdaš goropadno svira.

*

Mrzak mi je ovaj svijet,
Što ne gledju ko je lip
Samo koja tala ima,
Ma ćorava bila.

*

Misli Santov, da j' Monoštor varoš
Što j' u njemu brkati notaroš.

*

Viruj keru ne viruj švaleru
U švalera vira ko u kera,
U švalerke ko u naše zeljke.

*

Subatica srebrom postavljena
Samo jedna staza ostavljena,
Kud prolaze momci u paradu
U paradu pa divojke krađu.

*

Idje jesen brez brige
Ko je soldat nek idje.

A ja mamó soldat nisam
Nisam ni upisan,
Još me nisu ni šišali
Soldački kaplari.

*

Moja mama sve mi prigovara,
Da me mladu na jesen udadu.
Al ne misle u selo za diku,
Već u varoš za matorog čiku,
Koji ima puno dosta novca;
Ima novca, al je sid ko ovca.

*

Oj Somboru Somboru,
Šta na tebe govoru,
Da u tebi cure nema,
Za momka poštena.

*

Aláj ti je fino,
Domaćine vino!
Budala bi bio,
Ko ga ne bi pio.

*

Idje dika digo nos
Izuo se idje bos,
Jaši konja vrana
Traži tušta tala,
Spao s konja na magarcá,
Osto brez novaca.

*

Bila suknja sitan vez,
Ne triba nam švabo knez,
Kad on ne zna, da nam sudi,
Ubit će ga ljudi.

*

Bikićani za nevolju ljudi,
Ribu hvaću pa porciju plaću.

*

Ej mjesečino, dovedi mi dragog,
Sve po hladu, da ga nepoznadu.
Poznalo ga naše mlado kerče.
Kera laje, švaler hleba daje,
Ne laj kerče na moje švalerče;
Jer ćeš mi ga mlada poplašiti,
Pa mi neće više dolaziti.

Na što meni na pendžeri cveće?
Kad mi dika ni prid kuću neće.
Koje mene omrazio s dikom
Duša mu se ne razstala s tilom,
Ne raztala, dok se ne razpala.
Razpale se kosti od bolesti,
Ko stoj moje srce od žalosti.

*

Idjem u vojnike; madjarske konjike,
Di ću dobit slavu jel izgubit glavu,
Kad ja na boj podjem i kući ne dodjem
Ostaj na temelju, čuvaj našu zemlju
Nemoj cvilit diko moje cviće lipo
S bunjevačkom ćerom sidi pod pendžerom
Da madjarska dika uvike bud vika.

*

× Lemešani pravi varošani:
Žene frajle, ljudi gospodari
Bradu nose a brkove suču,
Za ženam se suknje zemljom vuču.

*

Mlado pastirče i milo,
A što si se tako snuždilo,
Što ti je lice uvehlo,
Valda ti je stado nestalo?
Stado je moje podpuno.
Samo mi je srce klonulo,
Draga me je moja odbila,
Koja me je vrlo ljubila.
Treći dan ležim ja ovde,
Stado mi pase kraj vode
Ne jedem ništa od bola,
Samo pijem vodu s izvora,
Ja uzmem vrulu pa sviram
Pa ja moju dragu dozivam.
Poljana ječi od vrule,
Ona mene neće, da čuje,
Odziv mi kaže iz luga
Da već ona ljubi drugoga,
Žalio nisam jaganjce
Dao bi joj dušu i srdce,
Bog nek joj sudi po pravdi
Zažt, da samnom tako nradi.

*

Tekla voda pa ne tila teći,
Sunce sjalo pa ne tilo sjati;
Svi su svati stali pa slušali,
Di sirota svoju majku žali.
Tišila je najmladja snašica:
Ne plač ne žal' moja zauvice,
Ako j' tvoja i umrla Nana,
Zato j' tebi pripravila dara.
Četrdeset i pet tananih košulja,
Dvadeset i pet bielih peškira
Svekrvici tunju od sto lita
Od osam vrvova i četiri lista.

*

Karamfilu cveće moje,
Lepi miris srce moje
Još, da mi je sime tvoje
Ja bih znala šta b' radila:
Mom dragome sav dvor nakadila,
Karamfil cveće pod pendžer sadila
Na veselje moga dragog,
Kad se šeta nek se sića
Ko je ovo učinio, sav dvor nakadio,
Karamfil cveće pod pendžer usadio.
Zora svita cveće cvata,
Divojčica oko vrata
Ja je pitam, da mi kaže,
Da znam pravo, da ne laže
Karamfil cveće brala
Pa je meni dala,
Cviće dala i srdce obećala.

*

Sokol leti preko Budim grada,
Žute mu se noge do kolina,
Zlatne mu se krila do ramena
A na glavi zlatna perjanica.
Pitale ga budimske divojke
O tako ti naš sivi sokole!
Ko je tebi noge požutio,
Ko li ti je krila pozlatio,
Ko li ti je perjanicu dao?
Krilma leti, kljunom progovara:
O tako vam budimske divojke
Služio sam dobra gospodara,
Gospodara Kraljevića Marka.
U Marka su dvi sestricemlade,

Jedna mi je noge požutila,
Druga mi je krila pozlatila,
Marko mi je perjanicu dao.

*

Divojka je pod Gjulom zaspala,
Gjul se kruni pa divojku budi:
Ustan' gori drimljava divojko
Prid kućom ti stoju svatioci
A za kućom ti troji kudioci.
Prvi vele: drimljava divojka je,
A drugi vele: oda zla je roda,
A treći vele: ljuta je ko zmija.
Al besidi drimljava dtvojka:
Koji vele drimljava je divojka
Ne imali u bolesti sanko;
Koji vele oda zla je roda
Ne imali od srdca poroda,
A koji vele ljuta je kano zmija
Zmija im se oko srdca vila.

*

Puno je nebo zvizdama, ta puno je nebo zvizdama,
Ravno je polje s ovcama, ta ravno je polje s ovcama.
Kod ovaca nema čobana, kod ovaca nema čobana.
Osim jedna mlada derana, osim jedna mlada derana.
I to je mlado zaspalo, i to je mlado zaspalo.
Najmladja ga snaja budila, najmladja ga snaja budila.
Ajd ustani mladi diverere, ajd ustani mladi diverere.
Tebe hoće majka, de ženi, tebe hoće majka, da ženi.
Belu bulu hoće, da prosi, belu bulu hoće, da prosi,
Rujno vino hoće, da nosi, rujno vino hoće, da nosi.

Budte veseli!

Vašari.

- Ada, (Bač-B.) u nedilju i ponediljak prid 19. mart. 15. jun. i 25. okt.
- Algjogj, 1. jan. 5. maj 5. sept.
- Allibunar, na duhovne i na uzašće B. D. M.
- Almaš, (Bačka) 9. febr. 1. maj. 14. sept. 22. nov. Ako ovi naznačeni dani u nedilju i ponediljak padaju, onda se vašar drži na ove dane; ako pak ma u koji drugi dan, tad prid ovima u ponediljak.
- Apatin, (Bač-B.) 12. maj. i 21. okt. svaki put u ponediljak prid naznačenim danima.
- Apatfalva, (Čanadv.) 24. apr. 26. jul. 8. sept. 25. nov.
- Apoštag, (Peštv.) 24. jun. 12. okt. u nedilju i ponediljak prid naznačenim danima.
- Arad, onaj će dan posli cvitne nedilje na Petrovo, ponediljak po svih svetih.
- Asod, na Spasovo; u petak posli sv. Stipana i sv. Martina.
- Bač, (Bačka) 21. febr. 1. maj. 15. aug. 28. oct. Ako ovi naznačeni dani u nedilju il u ponediljak padaju, onda je vašar na ove dane; ako pak ma u koji drugi dan, onda se vašar drži u slideću nedilju i ponediljak.
- Baja, u nedilju prid 14. febr. 24. apr. 22. jul. 21. sept. i 6. dec.
- Bajmak, (Bačka) 25. maj. 24. aug. 11. nov. Ako izvan nedilje i ponediljka u drugi dan pada, onda je vašar uvik u ponediljak prid naznačenim danima.
- Baračka, 17. jun. 20. okt.
- Baranjar, 2. febr. 8. jun. 5. aug. 15. nov.
- Barč, 1. apr. 24. jun. 2. sept. 9. dec.
- Batorkes, 25. jan. 4. maj. 2. ju. 14. sept. 11. nov.
- Batosik, 19. mart. 16. jun. 24. sept. 28. oct.
- Babina greda, (Hrvts.) galu. 01.
- Bečkerek veliki, 1. mart. 6. maj. 17. aug. 12. oct. 11. nov.
- Bečej stari, 8. apr. 5. jul. i 17. oct. u nedilj. prid naznač. dan.
- Bečej novi, (Banatski) 6. apr. 17. aug. 3. oct.
- Bekeš, 24. mart. 20. jun. 29. sept. svaki put u nedilju prid naznač. dan.
- Bekeš Čaba, 3. mart. 1. jul. 26. oct. i na 2-gu ned. došašća.
- Belockva, madj. Fehértemplom, 20—23. jun. 15—18. oct.
- Beodra, 6. maj. 8. sept. 1. nov.
- Bezdan, 15. mart. 16. jul. 29. sept. 19. nov.
- Bonjha, (Kisküküllöm.) 18—21. feb. posli duhovah u sridu, 27—30. sept.
- Bonjhad, 6—7. mart. 8—9. maj. 10—11 jul. 4—5. sept.
- Budim, 1. mart. 24. jun. 14. sept. 30. nov.
- Budim stari, 16. febr. 25. maj. 1. aug. 15. oct. Nediljni vašari u utor. i petak.
- Buševac, dan po Jos. (20. mart.) dan po Ivan (25. jun.) dan po apoštolih (16. jul.)
- Butjin, (Temešv.) 24. apr. 24. jul. 15. oct. 20. dec.
- Buziaš, 23. jan. 24. apr. 25. jul. 1. oct.
- Čadjavica, na Spasovo, Petr. i Martinje, robeni sajam na sam svečani dan, a marvinski svagda 3 dana prije.
- Čakova, (Temešv.) 29. jun. 27. aug. 20. sept. 11. nov.
- Čaktornja, 3. febr. na cvitni po

- nediljak, 30. jun. 3. aug. u poned. prid 15. oct. 25. nov.
- Čanad (srbski i nemački), 15. mart. 20. jun. 16. oct. 10. dec.
- Čantavir, u poned. prid 1. maj. i 24. sept.
- Čoka, (Torontv.) na ime Isusovo; sedmi dan posli uskrsne nedilje; na sv. Trojstvo; 29. sept.
- Čongrad, prve ned. apr.; prve ned. jul.; druge ned. oct.; druge ned. decra.
- Čurog, u ned. i pon. prid 4. mart. 1-im jun. i 6-im oct.
- Cripaja, (Torontv.) 4—6. apr. 8—10. sept.
- Ceglid, 15. jan. 16. apr. 22. jul. 1. nov.
- Dalja, 4. maj. 30. oct.
- Darda, 2. jan. u pon. prije Spasova; 24. aug. 4. nov.
- Djakovo, 1. maj. 26. jul. 28. oct.
- Debrecin, 17. jan. 24. apr. 15. aug. 9. oct. svaki traje 9 danih. Vašar pada uvik u poned. prid naznačenim danima.
- Dorožma, (Čongr.) 7. apr. 29. jun. 16. sept. 8. dec.
- Dunafeldvar, 25. mart. u utorak posli Duhovah, 20. aug. 1. nov.
- Dunapentele, vašari spadaju na te poned. kad je sv. Gjur, sv. Trojstvo, mala Gospoina.
- Dunaveče, 14. febr. 6. maj. 26. jul. 29. sept.
- Eger, u poned. jan. mis. koje ne dilje Pavao pust. pada; u pon. maja koje ned. Pongrac pada; u pon. jul. koje ned. Pohod B. D. M. pada; 29. sept.
- Erdőd, posli 2. febr. prije Uskrsa, prije Duhovah, posli Pohoda B. D. M. posli uzviš. Križa, posli Svi Svetih i Nikolindana: uvik u četvrtak.
- Estergom, u pon. i utor. one nedilje kadje Grgur (mart.) Urban (maj.), Lovre (aug.), Simon Jud. (oct.)
- Eršekujvar, na Mathiu; na Cvitn. ned.; na Urb.; na Petr.; u ned. posli sv. Stip. kralj.
- Felegjhaza, (Kis Kun.) 20. jan. 27. maj. 18. aug. 4. okt.
- Feldvar, (Bačka) 22. mart. 7. jun. 21. aug.
- Franjova, 13. maj. 13. jul. 30. oct.
- Futok, (Bačka) 3. mart. 16. jun. 18. aug. 7. nov. Ako ovi dani nepadaju u ned. i pon.; onda vašari se drže uvik u ned. i pon. prid naznač. dan.
- Garčin, (slv.) 1. maj. na Dub. 29. jun. 21. sept.
- Gjerčamoš, 5. apr. 17. jun. 19. sept.
- Gjengješ, 2—3. febr. 25—26. maj. 24—25. aug. 19—20. nov.
- Gjur, madj. Győr, 18. jan.; velike ned. u pon. prid Brašančev 22. jul. (M. Mandal.) 8. sept. (m. gosp.) 25. nov. (Kath.)
- Gjula, (Bekešv.) na Obr. sv. Pavla (25. jan.) prije jedne nedilje; na „Exaudi“ prije jed. ned.; na tjedan prid 22. jul. i 8. sept. svagda počamši od sride do ned.
- Gjulafehérvár, u utor. prid Uskrs; 26. jul. 30. sept. 17. dec.
- Gospic, (Hrv.) 1. maj. 10. oct. Osim toga svaki petak.
- Hajoš, u slid. ned. 25. mart. 29. jun. i 29. sept.
- Halaš, (Pest-Kišk.) 25. mart. 21. jun. 1 sept. 19. nov.
- Harkanj, u pon. te ned. kad je Juliana (febr.) sv. Gjura (apr.) Petar u okovih (aug.) Nikola (dec.)
- Haršanj, (veliki) u pon. prid 25. jan. prid 12. jun. prid sv. Ladislav i 9. oct.
- Hodmező-Vašarhelj, (Čongr.) u ned. i pon. posli Imena Isus (jan.); u ned. i pon. prid Josip (mart.); prid Brašanč. prid Razstank. apošt. (jul.) i u ned. prid Gal opat (oct.)
- Hodšagh, 9. febr. 29. sept. Ako ovi dani u ned. i pon. padaju, onda vašar se drži na te dane; ako nama u koji drugi dan, onda zatim u slideću ned. i ponediljak.
- Ilova, na Dorothe. (febr.); na Blašgov. na Tilovo. (maj); na Bra-

- (jun); na M. Magd. (jul) na Mat. (sept.) na Sv. Svet. (nov) naznač. B. D. M. (dec.)
 Ilok, 24. apr. 13. jun. 2. aug. 23. oct. 25. nov.
 Irig, (Tolnav.) na dan sv. Blaža sv. Gjure, male Gosp. i sv. Kate.
 Irig, (Hrv.) na Theodor, na čistu ned. u postu, na veliku Gospu.
 Indija, na Cara Korist, na Malu gospu, na Poh. Gosp.
 Ivan-Egerseg, u srid. prid 6. jan. u prve sride april, jul. i oct. miseca.
 Ivan, (Šopronv.) na Obr. sv. Pavla (25. jan.), na treću ned. posli Uskrsa, na sv. Bartul i svi Svetih.
 Jakovac, 17. apr. 26. jul. 1. nov.
 Jasberin, 25—26. mart. 18—19. maj, 15—16. aug. 4—5. oct. 9—10 dec.
 Kalača, 19 mart. 31. maj. 15. aug. 30. nov.
 Kaniža, (velika u Zalav.) 30. jan. 3. apr. 22. maj. 14. aug. 9. oct. 4. dec. Uvik osam danih trajaju.
 Kaniža, (Turska) 29 apr. 1. jul. 1 nov.
 Kaniža (stara Bačka), 25. maj. 1. sept.
 Kapošmerő, 1 apr. 18 maj. 14 jun. 30 sept.
 Kapošvar, (Šomogjv.) 15 jan. 25 mart. 4 sept. 2 nov.
 Kapuvár, (Šopr.) u pon. posli 25 jan. 19 mart. na Tilovo; 26 jul. 29 aug. i 13 dec.
 Kašša, 20 jan. 3 maj. 27 jun. 15 aug. 19 nov.
 Katjmar, (Bačka) u pon. posli 16 maj. u oct. te ned. kad je sv. Teza.
 Kamenica, 3 maj. 22 jun. 18 oct.
 Karlovac, (Hrvt.), 8 maj. 15 jun. 25 jul. 29 sept. 21 dec.
 Kečkemet, 12 mart (Grgur.), 10 maj. (Gordian), 10 aug. (Lovre), 26 sept. (Cypr.), 25 nov. (Kath).
 Kerestur, (nimački) 3 maj. 14 sept.
 Kerestur, (Bodrog) 20 febr. 5 jun. 28 aug. 27 nov.
 Keresteš, (nimački) u pon. posli sv. Trojstva i Cvitne ned.; u pon. posli Nikol. (dec.)
 Kernjaja, (Bač-B.) 10 maj. 4 oct.
 Kesthelj, (Zalv.) 6 jan. u četv. posli Uskrsa, u četv. posli Tilova, 10 aug. 21 sept. u četv. prije Martinja.
 Kikinda, (velika) 24 apr. 24. jun. 20 sept. 1 dec.
 Kiš Kőrös, (Peštv.) 24—25 febr. 1—2 maj. 18—19 oct. 1—2 aug.
 Kiš-Komarom, na Gjurgj. na sv. Pavla i u pon. prid sv. Katharin.
 Kišmarton, u prvi pon. „Oculi“ i „Exaudi“ nediljah; u pon. posli sv. Petra u okovih i posli 21 sept.
 Kišmarton-Varalja, (Šoprvm.) na prve ponediljke mart., jul., sept. i dec. miseca.
 Kištelek, (Čongrv.) 16. apr. 7 jul. 20 oct.
 Kiš-Ujsalaš, 19—20 poslednjeg pon. jun. 4—5 sept. 13. dec. Svaki vašar u ned. prid naznač. danima drži se.
 Kiš-Zombor, (Torontv.) 15 apr. 10 aug. 18 oct.
 Koložvar, 10 jan. 12 mart. 13 jun. 1 aug. 2 nov.
 Komarom, te ned. kad je Filip-Jakov; na Petrov. na Rok. na sv. Franj. i Andr.
 Komluš, (Banat) 5 mart. 15. jun. 1 sept.
 Kula, (Bačka) 29 apr. 24 jun. 6. aug. 15 oct. Svagda u ned. i pon. prid naznač. danima.
 Kun-Dorožma, (Čongr.) 1 febr. 29 jun. 16 sept. 8 dec.
 Kun-Sentmikloš, 3—4 febr. 16—17 maj. 22—23 aug. 29—30 decemb.
 Kutaš, 5. apr. 30 jun. 31 jul. 6. sept.
 Kuti, (Nyitrav.) 22 jan. 25 apr. 12. jun. 4 aug. 28. sept. 18 nov.
 Lugoš, (Kraššov.) 10 febr. 10 maj. 2—4 jul. 21—23 oct. U subatu prid naznač. dan.
 Madaraš, 25 jan. u ned. prid Spasov. 25 jul. 26 oct.

- Magoč, (Baranjv.) 14 febr. 18
apr. 13 jul. 7 oct.
- Majša, 9 febr. u pon. sv. Trojst.
27 aug. 11 nov.
- Mako, (Čanadv.) u sub. prid „Ju-
dica“ ned; u subatu prid 24
jun. 19 aug. i 19 nov.
- Martonoš, (Bač B.) 8 jun.; na
malu Gosp. u slid. pon.; 7 nov.
jun. i nov. vašari, ako dotični
naznač. dani u ned. i pon. ne-
spadaju; uvik se drže u pon.
prid naznačn. danima.
- Miske, (Vašv.) 2 feb. 3 mart. 2
jul. 14 aug. 8 sept. 4 oct. 24
nov. 12 dec.
- Miške, 2 febr. 25. mart. 2 jul.
15 aug. 8 sept. 4 oct. 2 nov.
13 dec.
- Mitrovica, (Hrv.) na 40 mučenika
na Cvitnicu, na Spas. na Ili-
nje, na Malu Gospu.
- Mohač, (Baranjv.) 24 febr. 17.
apr. 24. jun. 11 nov. 21 dec.
- Moholj, (Bačv.) 30 maj. 30 sept.
- Mokrin, 14 febr. 20 maj. 20 aug.
- Monoštor, (Krasni-Brodi) 22—23
maj.
- Morovica, (Bačk.) posli sv. Josipa
u dojučeršnji poned. poslid. ned.
jula, prve ned. novbra u pon.
- Nagj-Kireš, 5 mart. 24 apr. 27
jun. 26 oct.
- Nagj Szt.-Mikloš, (srbs. i nemač-
ki) 5 apr. 5 jul. 25 oct.
- Nagj Sombat, 21—24 jan. 11—14
mart. 29—30 apr. 1—2 maj.
24—27 jun. 29 jula do 1-og
aug. 9—12 sept. 28—31 oct.
2—5 dec.
- Našice, (Hrv.) na Antuna Pad.
na veliku Gospu, na 40 muč.
na And.
- Nagj-Varad, vidi Varadni velik.
- Nadudvar, (Hajd.) 19 jan. u pon.
ove ned. 16 apr. 6 aug. 20
sept. u pon. tih ned. u koje
naznačn. dani pad.
- Nadašd, (Baranj) 19 mart. 20 aug.
- Nemeš-Militič (Bačka) 9 maja,
20 oct.
- Novi-Sad, 20 mart. 19 maj. 10
aug. 29 oct.
- Novo-Selo, (Bačka) 25 febr. 8
jun. 14 sept. i 1 nov.
- Osik, 20 jan. 24 apr. 20 jul. 18
oct. (svi veliki) Prije svakog
osam dana glavni marvinski
vašar.
- Pakš, u pon. prid 16 maj 15 jul.
21 sept. 19 nov.
- Palanka, (vel. Bačka) u prvi pon.
maj. i oct.
- Pančevo, na Gjurjev po nov.
kal.; na Petrov. i na mal. Gos-
pu po star. kal.
- Papa, na Svitlo Mar.; na Blago-
vist.; na sv. Trojst.; u jul. na
Poh. B. D. M.; na velik Gosp;
na mal. Gosp. i na začenje B.
D. M. svagda u utor. i u srid.
posli ovih Svetaca. Ako koji
od ovih nazn. svetaca u utor.
i srid spada, onda se vaš. drže
u ut. i srid. dojučeršnji ned.
- Pešta, na Josipovo 19 mart., na
Medardovo 8 jun., na Iv gla-
vosik 29 aug., na Leop. 15.
nov. Sajmovi se drže a tu ned.
u koju naznač. dn. spadaju.
- Perjamoš 24 apr., 15 jun., 24
sept.
- Petrovoselo, u pon. prid 8 maj.,
30 aug., 7 nov.
- Pečuh, pon. k. Svitl. Mar., pon.
prije duhova, pa poh. BDM.,
na Katarinje. Svaki vašar traje
nedilju dana. Ned. vaš. svake
srid. i subote.
- Pečka, (madjarska) u sub. ned.
i poned. prid 9 maj 14 sept.
- Pečvarad, (Bar.) u feb. Valentin;
apr. Adalb., aug. Velik Gosp.;
i st. Luka, uvik u pon. tih na-
značenih Svet.
- Petrovaradin, 24 febr., O Petr.
O Mart.
- Požega, na Ant. Op, na Cvitn.,
na Duh., na Terezu, na Tom.
- Požun, na Vinc. apr; na Iv. kerst;
na Miholj, na Lucu.
- Prigl. St. Ivan, (Bač.) u pon. prid
24 jun.
- Rac-Almaš, u pon. prid 15 oct.
- Rac-Kaniža, u srid. posli Usk.,
16 maj., 24 jun., 10 aug.

- Rekaš, (Peštv.) 9 febr., 16 jun., 16 sept.
- Revkomarom, 29 apr., 1 maj, 24 jun. 12 aug., 30 septembra, 1 oct., 26 nov.
- Ruma, (Bačk.) 13 apr., 29 maj. 13 jun., 29 jul., 29 sept.
- Šarkanj (Fogarv.) 10 maja, 23 aug., 11 nov.
- Šikluš, (Bar.) u pon. 19 mart. u pon. posli Sv. Trojstv., u pon. te ned. Kad je Vel. Gosp., 30. nov. 2 dec.
- Šoprún, postni prvi pon. u mart. Filipski prvi pon. u maju, preobraženski zadnji pon. u aug., elisab. prvi pon. posli Elisab. Nediljni pon. i petak.
- Sarvaš, (Bekešv.) 24—25 febr., 24—25 jun., 19—20 oct. 21—22 dec.
- Satmar-Németi, 2 febr. 19 mart. 1 maj. 2 jul. 29 sept. 21 nov.
- Santo (Abaujv.) u sridu prije Uskr. 13 jul. 4 oct. 6 dec.
- Santo (Zalv.) utor. posli Duh.
- Segedin, 5 maj. 31 jul. 10 oct. 30 nov.
- Segsard, u pon. i utor. tih nedilja u koje spadaju: Cvitnica, Brašanč. Pohod BDM., Našašće križa. i Sv. Elisab.
- Sent-Martón, (Turocv.) 24 febr. u pon. prije Duh. 10 aug. i 11. nov.
- Sent-Martón, (Šopr.) 24 febr. 10 aug. 25 oct.
- Sent-Mikloš, 5—6 apr. 5—6 jul. 25—26 oct.
- Sent-Mikloš turski, 17 apr. 26 jul. 4 oct.
- Sent-Tamaš, 12 mart. 26 jul. 20 septemb.
- Senta, (Bačk.) 26 mart. 22 jun. 17 aug. 19 nov. Svagda u ned. i pon. prid naznač. danima.
- Stolni Biograd (Fehérvár) na čistu ned. i pon. K. Gyurgjevu. K. Ivanju, k. Bartolovu, k. Demetrijevu. Četiri posljednja vašara drže se u red. i pon. onoga tjed. na koji padaju oni svetci.
- Slankamen, 2 jul.
- Solnok, 24 febr. u ned. prid Spasov. 8 sept. 5 nov.
- Štanišić (Bačk.) 12 apr. 4 oct. u pon. prid naznač. dan.
- Sombor, (Bačka) na Blagovist, o Spasovi o velikoj Gospi, 25 nov.
- Subatica, febr. o Matiji, 16 maj. 8 sept. 28 oct.
- Temerin, (Bačka) 25 feb. 5 maj. 4 sept. 22 nov. Ako ovi dnevi ne padaju u ned. i pon: tad vašar se drži u ned. i pon. prid naznač. dan.
- Temišvar, 19. mart. 1 jun. 25 jul. 29 sept. 18 dec.
- Tolna, u prvi pon. maja, 13 jun. 10 aug. 5 nov.
- Topanfálva, u petak prid Cvitnu ned. u pet. prid Duh., 9 jula, 28 aug. 5 nov.
- Topola, 18—19 apr. 13—14 jul. 4—5 oct. U ned. i pon. prid naznač. danima.
- Uj-Arad, (Temešv.) 1 mart. 16 jun. 18 oct.
- Uj-Sivac, (Bačk.) 3 apr. 10 jun. 23 sept.
- Uj-Peč, 4 apr. 10 aug. 28 oct.
- Uj Pešta, 1 febr. 1 maj. u ned. za 15-im jul. i oct.
- Vac, prid Uskrs; u ned. prid Poh. BDM. i prid Gal; opat. u oct. i Tomom u dec.
- Varašd, 24 apr. 25 jun. 25 jul. 5 novemb.
- Varadin veliki, 12 mart. 21 jun. 8 sept. 8 dec.
- Varaždín, (Hrv.) na Gjur. na Ivanje, na Jakov. na Emerikov.
- Vašarište, (Vespr.) 20—21 mart. 17 jul.
- Vašarište, (Šomljo) u mart. na Bened.; u jul. na Margar.; sept. na Lamberta i dec. na Božić.
- Verbas novi, 28 mart. 2 jun. 12. sept. u pon. prid nazn. dan.
- Vesprim, 6 jan. 14 feb. 12 mart. 4 maj. 10 aug. 21 sept. 6 dec.
- Veliki banat, 2 jul. 1 sept. 4 oct. uvik u sridu.
- Vilanj, (Baranjv.) 3 apr. 30 oct.
- Vinkovci, 16 maj. 6 aug. 1 nov.
- Vukovar, 1 maj. 24 jun. 15 nov.

Zabola, 27 febr. 27. maj. 7 sept. 2 nov.	Margaretu, a najznamenitiji na Stip kralja.
Zemun, na sv. Matiju, 3 maj. 13 decemb.	Žambek, 4 febr. 10 apr. 24 jun. 28 oct. u četv. i petak posli ovih dan.
Zagreb, u četvrtak prije Cvitn. nedilje, dan po Marku, na Mar. gar. dan po Stipan. Kralju, na Šimun, dan po Prij. BDM.	Žablja, 15. aprila, 20. juna, 29. septemb.
Od ovih je znamenitiji onaj na	Žombolj, 19 mart. 29 jun. 8 sept 11 nov.

Objave.

SANDOR FRANK,

trgovac mirodije

u SUBATICI

na trgu „sv. STIPANA,“ priporučuje štovanom
obćinstvu svoje obilno opremljeno skladište od sva-
ke vrsti **fine**

kafe, šećera,

kaše, pirinča, izvrstnog ementalnog, grojs-
kog šajta, makaroni i erdeljske salame itd.

U veliko se prodaje ujedno: svake vrsti

farbe, olaja zejfina,

kolomaza, masti za mazanje uzda i amova, naj-
finije čokolade, takodjer ino i ovozemska rudna i

LIKOVITA VODA.

Napokon priporučuje jako fini

kinajski i ruski čaj, jamajkanski rum,

ino i ovozemska slačica vina likere, prave šljivo-
vice i druge vrsti rakije uz točnu podvorbu i umi-
renu cinu.

SKENDER FRANK.

POUKA ZA DIVOJKE.

Vi divojke znate da vam i nekažem, da momci veoma vole divojke lipog čistog lica nego li one izgorene, pigave, bubulčave i pokrpane; i za to se mnogo iz među vas nalazi takovih — koje čezneć za lipotom — onu vrlo škodljivu i pogibljivu i otrovnu tako zvanu „saradžiku“ sastavljaju pa s njom mažu, peru i žuljaju svoj obraz.

Živa je istina, da okruž te vaše saradžike koža na obrazu oguli i pomladi, al se i što prije ta lipota uništi, i pokaže se zločin takovog mazanja: jer se od saradžike posli obrazi namrskaju i budu pokrpati, zubi pocrnu i poizpadaju. — Promotrimo samo jednu mladu posli udaje na 2—3 godine, koja se je sa saradžikom gladila, ta vam izgleda kao god jedna stara baba, ta taj prokleti otrov saradžike tako joj je namrskao i nagrдио obraze, da niko nemože pripoznati, da je to ta, koja je prije 2—3 godine taka krasna i lipa divojka bila, i po ovim se dogodi, da vas mužovi, jerboste se pružili — ostave i druge lipše ljube, kojese lipotu samo po „Marinom mliku“ zadobile.

Od toga opasnog maljanja dogodi se još i druge nevolje: kao što je sič u glavi očima i ostalim obraznim kostima; što više obrazi postanu otečeni, krastavi pa još i ranjavi; a vaše majke misle, da ste vi gdigod nagazile i šta ja znam još koje šta, a to sve sama vaša saradžika prouzrokuje; kojoj strašne posledice (pokore) već i dau — danas mnogi oplakivaju.

Naš veličanstveni kralj je razprodaju saradžike zabranio pod najstrožijom i najvećom kaštigom, ali ako se ipak nadje takovih besdušnih i bezobrazni trgovaca, koji bi vam opet smili nuditi i prodavati u potaji, a vi jih odbite i uz prkos najlipšim obećavanjem recite: da vam netriba; jel znajte zacilo, da će vam saradžikine posljedice najveću pogibelj naneti. I oni bezdušni trgovci, koji vama ta otrovna srestva za maljenje prodaju, bitiće s'vami zajedno najstrožije kaštigovani.

I za to da se uklonite od takog otrovnog i opasnog mazanja, jasam proiznašao jednu vrlo izvrstnu ukrasujućni i polipšajuću likariju za obraze, koju ako će te redovno upotribljavati ne samo da će vam se od saradžike pokvareni obrazi izličiti, nego još i od prirode (naravi) napešene, izrasle svake pokrpe, pige, bubuljice po sve moraju se očistiti sa obraza i učinit će vam lice čisto, bilo kao mliko, mekano kao kumaša i posli žetve — kojoj su obrazi od strašne prižege sunca pocrnuli i izgorili, moraju biti bili i glatki.

Ovaj polipšajućni, blagi lik zove se „Marino mliko“; zato vas umoljavam i pozivam, da se obratite s potpunim pouzdanjem na porabu ovakog lika i biti ćete što prije uvireni; da od njega podpuno korist imate, i da ćete se šujim posve zadovoljiti i više puta ga potražiti; već i sad mnogo jih ima, koji bili nu i čistoću svoga obraza samo „Marinom Mliku“ imaju zahvaliti.

Ovaj lik tako jeftino prodajem, da svaka i najsiromašnija divojka može ga si nabavit, jer bočica „Marinog Mlika“ sa stoji iz samo 60 nov., a može biti dosta za godinu dana. Jerboje „Marino mliko“ jeftinije nego saradžika, i ako proračunite iz koliko vas sastoji, izvidićete, da je mlogo skuplje ovo potom oškodljivo polipšajuće srestvo, koje vas kadbi nužno bilo da najlipše mlade budete, onda vas baš najgrdnjim učini.

Takovi se lik može dobiti i u pomasti, koja se zove „Marin Crem“ i od takove je i tolike koristi, kao god i „Marino mliko.“ — Cina mu je za jednu škatulju 1 frt 20 nov.

Naputak kako valja napomenute likove upotribljavati.

Sve one, koje „Marino mliko“ upotribljavaju za čistoću svoga obraza, imaju se u veče prije spavanja umiti sa tako zvanim „Marinim sapunom.“ Zatim otarivši se, imaju uzeti rečenu bočicu i dobro uzmućkati, pak takog uzmućkanog mlika nekoliko kapi na jednu čistu i mekanu krpicu nakapati i sotim svoje obraze i ruke povlažiti, ali se zatim nesmidu otrti.

Koji pak za ukrašenje svoga lica upotribljava pomast na ime „Marin Crem“; oni takodjer propisanim načinom imaju u veče posli umivanja čistu, tanku krpicu pomazati i svoje lice i ruke.

Jedan komad „Marie mličnog sapuna“ dobiva se za 25 nov. Ovaj sapun jest najčistiji i najbolji, koji čisti lice, osnažuje oči i izliči šuljavo lice.

Na dalje priporučujem najčistiji i nepovridjeni snižno — bili prašak za lice, koji se zove „Marin hajpor“ ovaj prašak uzčuva suhoću lica i čini ga za slipujućom sjajnošću. — Cina jednoj škatulji 50 nov.

Sva ova napomenuta sredstva mogu se dobiti samo u Subatici u velikoj likarni (pateki) na piaci u sgradi velike škole

u likarniji KAROLJA JÓÓ.

Stranim naručiteljem pako razošiljem po poštanskom po uzeću (utánvétel mellett).

Najbolji kućni likovi.

1) **Soda-šećer.** Ovaj šećer pomaže probavu, jači utrobu, uništi vatru utrobe, grižu criva, i najbolji je lik protiv koleri. **Cina je 35 nov.**

2) **Kapi Maria-celske.** Ove je kapi iznašao i sastavio otac Ambrozia Franjevac, koji je živio 107 godina upotribljujuć ove kapi. Moć ovi kapih nijedan drugi lik nenadmaša u slideći bolesti: kad komu nepada sladko jilo; kad komu smrde usta; ako tko ima slab želudac ili vitrove po trbuhu, kad tko ima glista i grčeva u crivima, kad tko ima žutinu, ili mu slezina i žigerica otiče. **Cina je 35 nov.**

3) **Francuska rakija.** Ovaj kućni lik dobar je protiv cipaniji, oticanju, lomljenju kosti, zubobolji, kostobolji, prsobolji i rknjačebolji. — **Cina je 35 nov.**

4) **Liker-rakija.** Starima čeljadima neobhodno nuždni lik, jer pokrene u njima vitrove, uništi utrobobolju, grčeve i koliku, a osim toga najsigurniji lik protiv koleri. **Cina je 70 nov.**

5) **Gvozdene pillule — bobice.** — Ovaj lik najboljim se pokazao za cure, koje nemaju lica, ili vrimena, ako su soli jile, i od nje obolila ozdravit će i rumeno lice će natrag dobit; uništi kašalj i gušenje, te okripi im tilo. **Cina je 60 nov.**

6) **Prah „Fiaker“** uništi takim kašljanje, prsobolju, sušicu, kočnju, zamuklost i svaku bol prsa i grkljana. — **Cina 50 nov.**

7) **Uložni balžam.** Ovaj balžam uništi takim cipaniju kostiju ma u kojem udu tila sgrčene žile i živce izupravni, i svakaki otok oplasni. **Cina 70 nov.**

8) **Svetog života kapi.** Ovaj puku mili lik priterišen trbu popravi, i osobito u vrime svinjokolja pokvareni trbu na misto donese pokripi i sposebnim ga učini da mož ponovo dobro jila probavljati. **Cina 50 nov.**

Crkanica svinjah ovoga lita zauzela je mah natoliko, da gdi se uniša u čopor za četri pet dana umori sav čopor, što je pak na veliku štetu gazdama; i pokle ova bolest dolazi iznenada i za 24 sata uništi svinče, zato za velikoga dobročinitelja treba da držimo onoga, koji ovoj nevolji mož na put stati.

Ovoj kužnoj boli jedini lik jest tako zvani:

„Svinjski prah.“

Ovaj prah ako davali budu gazde svojina svinjama u okolišu, gdi se ova padalica pokaziva, na njihove svinje neće prić ova bolest; gdi pak svinče oboli ako mu se u vrime da ovaj prah, za jedan će se dau tako oporavit, kao da nikad ni bolesno nije bilo.

Jedna mira za jedno svinče ko ta samo 4 krajcare.

Ovaj „vinjski prah“ mož se dobiti jedino u velikoj p a t e k i p o d v e l i k o m š k o l o m na glavnom trgu kod

K A L O R J A J Ó Ó.

Takodjer jedino ovde mož se dobit:

„Prah proti crkanici pileža.“

koji se najsigurnijim likom pokazao za guske, patke, piliće i kokoše. — **Cina jedne pakle 10 nov.**

ILLÉS, VOJNIĆ I DRUGOVI

u SUBOTICI,

u kući *Nandora Vermeša* od *Gjurgjeva* na
sadašnjoj čoji **KUNETZOVJ.**

Priporučuju

„kod **ZARUČNICE**“

nazvanu

KROJNU TRGOVINU.

Veliki izbor

postavah, čoje, svile, konofasa, paje obične i roljane.

Svake vrsti litnih novostnih roba, (espapa) za mušku
i žensku porabu

Za poštenu poslugu i miru po najumirenoj
cini dobro stoje gornji,

OBJAVA.

Doli podpisan imam sriću izjaviti slobodne kraljevske varoši
Subotice štovanog občinstvu, da sam u **VERMEŠ GABOROVOJ** kući

STOVARIŠTE OKOVNI KOVČEGA

gdi se ujedno svašta naći i dobiti može, što se svako vrstni ukopa
sjajni tiče, kano pokrovi, jastuci, cvića u najvećem izboru — otvorio.

Priporučujem se daklem, da ću u ukopnom slučaju: svako-
vrstnoj želji štovanog občinstva zadovoljiti, i sa lipi

MRTAČKIH KOLI — SVITNJACI —

propečem — i svem nuždanim na uslugu biti.

I na poslidku izjavljam, da su mi kovčezi iz najbolje tvor-
nice pribavljeni, lipi i pored tog jeftini; i da pored tog nuz svaki
kod mene kupleni kovčeg, lipa mrtačka kola bezplatno dajem.

Utičem se dobrohotnoj naklonosti štovanog občinstva u naz-
načeni slučaji.

Poniznošću

PAJO LUX

KOLOMANA OHRMANA

prije

Antuna Vali

GVOŽDJARNICA

u SUBATICI

na ulici Deakovoj, priporučuje svoje jeftine i dobre gvoždjarije: svakojake gvozdene šibke, osovine, dilove od pluga i svake vrsti

gazdinstvene robe:

ašove, motike, lopate, lance, drotove i klince. — Takodjer u velikom izboru može služiti sa pećima od salivenog gvoždja.

JAKOV WEISBERGER

SATAR i KUJUNDŽIJA

u Subatici,

priporučuje svoje obilno opremljeno kladište zlata i srebra, znamenito:

zlatnih i srebrnih sati,

takovih mendjuša prstenja, puca, križića, koje su stvari sve od kr. zlatarske povirenije biljegovani, takodjer mogu se dobiti zidni sati i svake vrsti srebrni i zlatni uresi.

Skladište je u sgradi gimnasialnoj.

Javljam osobito, da su sve ove stvari po najnovijim ukusu sgotovljene,

Primam popravljanje džepni i zidni sati uz jedno godišnje jamstvo

↳ Izostranske naručbine točno i žurno se obavljaju.

LAJČO (LJUDEVIT) BERÉNYI

GVOŽDJAR

u SUBATICI,

Ulica : Deákova, kuća : baruna RUDIČ.

Priporučuje svoje izvrstne dobre gvozdene sprave za gazdaluk, kao :

motke (šipke), šine, osovine, kopače (ašove), motike, vile, lopate, kose,

plugove, lance,

klinove, žvale, češagije, gladalice, turpie, pile, glita, svrdla ;

osim toga za kuhinu

lonce, avane, pegle, peraje,

P E Č I

i kojekake stvari gvozdene, koje trebaju gazdi i gazdarici. — Sve po umirenoj cini.

B.Š. knjižnica
I. Kujundžića

zkh.org.rs

BERENYI i BITTERMAN

priporučuju svoju

KNJIŽARU,

u Subatici

u kući **ADOLFA GAJGER**, gdi se mogu nabavit svakojake

knjige, kote, papiri

sridstva za pisanje i risanje takodjer krasne male nabožne priličice i crnila itd. Od nove godine i obljubljena naša „DUHOVNA MANA“ u novom popravljenom izdanju se može dobit.

Ujedno primaju se ma kakvi spisi za tiskanje, madjarski il bunjevački svejedno.

 Za točnu poslugu i umirenu cinu odgovaraju :

BERENYI i BITTERMAN.